

Βρυξέλλες, 9.12.2020
COM(2020) 797 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

Πρώτη έκθεση προόδου σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για την Ένωση Ασφάλειας

I ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ασφάλεια αποτελεί μία από τις σημαντικότερες ανησυχίες των πολιτών και το πρόσφατο κύμα τρομοκρατικών επιθέσεων σε ευρωπαϊκό έδαφος κατέδειξε ακόμη περισσότερο την ανάγκη ανάληψης δράσης σε επίπεδο ΕΕ. Στις 24 Ιουλίου 2020 η Επιτροπή ενέκρινε **στρατηγική της ΕΕ για την Ένωση Ασφάλειας για την περίοδο 2020-2025**¹ με σκοπό τη στόχευση της δράσης σε τομείς προτεραιότητας όπου η ΕΕ μπορεί να αποφέρει προστιθέμενη αξία στις εθνικές προσπάθειες. Η εν λόγω στρατηγική βασίζεται στην πρόοδο που έχει ήδη επιτευχθεί στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού θεματολογίου για την ασφάλεια για την περίοδο 2015-2020² και παρέχει νέα εστίαση, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η πολιτική ασφάλειας της ΕΕ αντανάκλα το μεταβαλλόμενο τοπίο των απειλών· ότι οικοδομεί μακροπρόθεσμη, βιώσιμη ανθεκτικότητα· ότι εξασφαλίζει τη συμμετοχή των θεσμικών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ, των κυβερνήσεων, του ιδιωτικού τομέα και των ατόμων στο πλαίσιο μιας προσέγγισης συμπερίληψης του συνόλου της κοινωνίας· και ότι συγκεντρώνει τους πολλούς τομείς πολιτικής που έχουν άμεσο αντίκτυπο στην ασφάλεια. Στο επίκεντρο αυτού του έργου βρίσκεται ο πλήρης σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων, καθώς η ασφάλεια της Ένωσης μπορεί να διασφαλιστεί μόνο όταν όλοι είναι πεπεισμένοι ότι τα θεμελιώδη δικαιώματά τους γίνονται πλήρως σεβαστά.

Η απειλή των διεθνικών τρομοκρατικών δικτύων μάς υπενθυμίζει με έντονο τρόπο ότι η συντονισμένη δράση σε επίπεδο ΕΕ είναι απαραίτητη προκειμένου να είναι αποτελεσματική η δράση για την προστασία των Ευρωπαίων και την προάσπιση των κοινών μας αξιών και του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής μας. Είναι ενδεικτική η εμφάνιση ολοένα πιο πολύπλοκων διασυνοριακών και διατομεακών απειλών για την ασφάλεια, με αποτέλεσμα να καθίσταται πιο αναγκαία από ποτέ η στενότερη συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας σε όλα τα επίπεδα. Αυτό ισχύει για το οργανωμένο έγκλημα και το εμπόριο ναρκωτικών —ισχύει επίσης για τον ψηφιακό κόσμο, όπου οι κυβερνοεπιθέσεις και το κυβερνοέγκλημα εξακολουθούν να αυξάνονται. Όλες αυτές οι προκλήσεις υφίστανται και πέραν των συνόρων μας και υπάρχει σαφής διασύνδεση μεταξύ εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας. Η κρίση της νόσου COVID-19 έφερε στο προσκήνιο το ζήτημα της ευρωπαϊκής ασφάλειας, δοκιμάζοντας την ανθεκτικότητα των υποδομών ζωτικής σημασίας της Ευρώπης, την ετοιμότητα για την αντιμετώπιση κρίσεων, τις στρατηγικές αλυσίδες αξίας και τα συστήματα διαχείρισης κρίσεων, καθώς και την ανθεκτικότητα των κοινωνιών μας έναντι παρεμβάσεων χειραγώγησης και παραπληροφόρησης.

Η στρατηγική για την Ένωση Ασφάλειας απαρτίζεται από τέσσερις στρατηγικές προτεραιότητες για την ανάληψη δράσης σε επίπεδο ΕΕ: διαχρονικό περιβάλλον ασφάλειας, αντιμετώπιση των εξελισσόμενων απειλών, προστασία της Ευρώπης από την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα και ένα ισχυρό ευρωπαϊκό οικοσύστημα ασφάλειας. Κεντρική θέση στη στρατηγική κατέχει η εφαρμογή, η οποία και αποτελεί το βασικό θέμα της παρούσας έκθεσης: εφαρμογή οποία απαιτεί την πλήρη συμμετοχή των εθνικών αρχών στην πρώτη γραμμή της ασφάλειας στην ΕΕ. Η παρούσα έκθεση αποτελεί την πρώτη έκθεση εφαρμογής στο πλαίσιο της στρατηγικής, με την οποία υλοποιείται η δέσμευση της Επιτροπής για τακτική υποβολή εκθέσεων σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται³. Καλύπτει την περίοδο από τις 31 Οκτωβρίου 2019, ημερομηνία

¹ COM (2020) 605.

² COM(2016) 230.

³ Κατά την ακρόαση του αντιπροέδρου Σχοινά ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 3.10.2019.

δημοσίευσης της τελευταίας έκθεσης προόδου για την Ένωση Ασφάλειας στο πλαίσιο της προηγούμενης θητείας της Επιτροπής⁴.

II ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

1. Προστασία και ανθεκτικότητα των υποδομών ζωτικής σημασίας

Η καθημερινότητα των πολιτών βασίζεται σε ολοένα πιο διασυνδεδεμένες και αλληλοεξαρτώμενες υλικές και ψηφιακές υποδομές. Οι υποδομές αυτές είναι ζωτικής σημασίας για τη λειτουργία της οικονομίας και της κοινωνίας. Χωρίς αξιόπιστη παροχή ενέργειας, προβλέψιμες μεταφορές, ολοκληρωμένα συστήματα υγείας ή ένα ψηφιακό οικονομικό δίκτυο, ο σημερινός τρόπος ζωής μας δεν θα ήταν δυνατός. Η πανδημία COVID-19 κατέδειξε ακόμη σαφέστερα πόσο σημαντική είναι η **διασφάλιση της ανθεκτικότητας κρίσιμων τομέων και φορέων**. Η ΕΕ έχει αναγνωρίσει το κοινό συμφέρον της προστασίας των υποδομών ζωτικής σημασίας από απειλές, φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές, ή τρομοκρατικές επιθέσεις. Το τρέχον φάσμα των απειλών τις οποίες αντιμετωπίζουν οι υποδομές ζωτικής σημασίας είναι ευρύ. Περιλαμβάνονται τα εξής: τρομοκρατία, υβριδικές ενέργειες, κυβερνοεπιθέσεις, περιστατικά εκ των έσω· απειλές που συνδέονται με νέες και αναδυόμενες τεχνολογίες (όπως δρόνοι, 5G, τεχνητή νοημοσύνη)· απειλές που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή· διαταραχή των αλυσίδων εφοδιασμού· και παρεμβάσεις στις εκλογές. Οι ισχύοντες κανόνες μας πρέπει να εκσυγχρονιστούν και να διευρυνθούν⁵. Πρέπει να μετατοπιστεί το βάρος από την προστασία στην ανθεκτικότητα, να αυξηθεί η συνοχή και η συνέπεια στην τομεακή κάλυψη και να υπάρξει εστίαση σε καίριας σημασίας οντότητες που παρέχουν βασικές υπηρεσίες.

Αυτός θα είναι ο στόχος των επικείμενων προτάσεων για την προώθηση της ανθεκτικότητας των **υλικών και ψηφιακών υποδομών**. Συνολικό στόχο αποτελεί η αύξηση της ετοιμότητας σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο μέσω της δημιουργίας ισχυρών ικανοτήτων για την πρόληψη, τον εντοπισμό, την αντιμετώπιση και τον μετριασμό των απειλών, καθώς και την ετοιμότητα έναντι κρίσεων. Με την ισχύουσα νομοθεσία κατέστη δυνατή η αύξηση και η βελτίωση της διαχείρισης κινδύνων σε τομείς ζωτικής σημασίας· πρέπει να υπάρξει περαιτέρω ενίσχυση. Βασικός στόχος της αναθεωρημένης οδηγίας για τις υποδομές ζωτικής σημασίας θα είναι η προώθηση υψηλού κοινού επιπέδου ανθεκτικότητας σε επαρκές φάσμα βασικών τομέων. Ομοίως, στόχος της αναθεώρησης της οδηγίας για τα συστήματα δικτύου και πληροφοριών (NIS) θα είναι η ενίσχυση της συνοχής στον προσδιορισμό των «φορέων εκμετάλλευσης βασικών υπηρεσιών» από τα κράτη μέλη⁶. Γενικότερα, παρά τη σημαντική πρόοδο που έχει σημειωθεί, εξακολουθεί να υπάρχει ανομοιομορφία στις ικανότητες κυβερνοασφάλειας στα κράτη μέλη και για τον λόγο αυτό η αναθεώρηση θα επιδιώξει την ενίσχυση της κυβερνοασφάλειας εν γένει⁷. Το αποτέλεσμα θα είναι ευρύτερες και συνεκτικότερες προσεγγίσεις όσον αφορά την ανθεκτικότητα για τις υλικές και ψηφιακές υποδομές.

Καθώς προχωρούν οι εργασίες προς αυτό το συνεκτικότερο πλαίσιο, **τομεακές πρωτοβουλίες** συμπληρώνουν αυτές τις εργασίες και στοχεύουν συγκεκριμένα τρωτά

⁴ COM(2019) 552.

⁵ Οδηγία 2008/114/EK και οδηγία (ΕΕ) 2016/1148.

⁶ COM(2019) 546. Η Επιτροπή πραγματοποίησε επίσης δημόσια διαβούλευση (7 Ιουλίου-2 Οκτωβρίου 2020) και επισκέπτει χώρες σε όλα τα κράτη μέλη, με σκοπό την επαλήθευση της συμμόρφωσης κατά την εφαρμογή της οδηγίας μέσω συναντήσεων με φορείς εκμετάλλευσης και εθνικές αρχές.

⁷ COM(2019) 546.

σημεία. Οι ειδικές προκλήσεις για την κυβερνοασφάλεια στον τομέα της ενέργειας αντιμετωπίζονται βάσει της σύστασης της Επιτροπής του 2019⁸, λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών του τομέα, όπως οι απαιτήσεις πραγματικού χρόνου, ο κίνδυνος αλυσιδωτών επιπτώσεων και ο συνδυασμός κληροδοτημένων συστημάτων με νέες τεχνολογίες. Συνεχίζονται οι εργασίες ανάπτυξης ενός κώδικα δικτύου σχετικά με την κυβερνοασφάλεια για τις διασυννοριακές ροές ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και οι εργασίες για την προστασία της ανθεκτικότητας και την κυβερνοασφάλεια ενεργειακών υποδομών ζωτικής σημασίας. Επιπλέον, τέθηκε εκ νέου σε λειτουργία το θεματικό δίκτυο για την προστασία των ενεργειακών υποδομών ζωτικής σημασίας, με ανανεωμένη εστίαση και στόχους, το οποίο συνεδρίασε για πρώτη φορά τον Ιούνιο του 2020, με πάνω από 100 διαδικτυακούς συμμετέχοντες. Το εν λόγω δίκτυο παρέχει πλατφόρμα για την προώθηση της διασυννοριακής συνεργασίας μεταξύ φορέων εκμετάλλευσης και ιδιοκτητών υποδομών ζωτικής σημασίας στον τομέα της ενέργειας.

Προκειμένου να παράσχει ένα κοινό σημείο εκκίνησης για τη συνεργασία των κρατών μελών όσον αφορά την **ετοιμότητα αντιμετώπισης κινδύνων στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας**, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας όρισε, τον Σεπτέμβριο του 2020, το πλέον συναφές περιφερειακό σενάριο κρίσης ηλεκτρικής ενέργειας, όπως προβλέπεται στον κανονισμό για την ετοιμότητα αντιμετώπισης κινδύνων⁹. Εδώ περιλαμβάνονται κυβερνοεπιθέσεις, πανδημία και ακραία καιρικά φαινόμενα. Τα κράτη μέλη θα καταρτίσουν εθνικά σενάρια κρίσης και σχέδια ετοιμότητας αντιμετώπισης κινδύνων για την πρόληψη και τον μετριασμό κρίσεων ηλεκτρικής ενέργειας (τα πρώτα σχέδια αναμένονται τον Απρίλιο του 2021). Ως συμβολή στη διαδικασία αυτή, τον Ιούνιο του 2020¹⁰ δημοσιεύτηκε σειρά ορθών πρακτικών, με βάση τη στενή παρακολούθηση των επιπτώσεων της νόσου COVID-19 στον ενεργειακό τομέα μέσω των ομάδων συντονισμού για την ηλεκτρική ενέργεια, το φυσικό αέριο και το πετρέλαιο, καθώς και της Ομάδας Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών Πυρηνικής Ασφάλειας και της Ομάδας Ευρωπαϊκών Αρχών Υπεράκτιων Δραστηριοτήτων.

Η αυξανόμενη και σύνθετη εξάρτηση από ψηφιακές διαδικασίες στο πλαίσιο της παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών απαιτεί επίσης ενίσχυση του επιπέδου κυβερνοασφάλειας στον **χρηματοπιστωτικό τομέα**. Παρότι η ασφάλεια των συστημάτων ΤΠΕ αναγνωρίζεται ως αναπόσπαστο μέρος της διαχείρισης κινδύνων για τις χρηματοπιστωτικές οντότητες, αυτό δεν έχει αποτυπωθεί ακόμη πλήρως στο κανονιστικό τοπίο των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ. Στις 24 Σεπτεμβρίου 2020 η Επιτροπή ενέκρινε δέσμη μέτρων της στρατηγικής για τον ψηφιακό χρηματοοικονομικό τομέα¹¹, με σαφή στόχο την αντιμετώπιση των προκλήσεων και των κινδύνων που συνδέονται με τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την προώθηση της ανθεκτικότητας, την προστασία των δεδομένων και την κατάλληλη προληπτική εποπτεία. Περιλαμβάνεται νομοθετική πρόταση για την ψηφιακή επιχειρησιακή ανθεκτικότητα¹², με σκοπό τη διασφάλιση της εφαρμογής επαρκών διασφαλίσεων για τον μετριασμό των κυβερνοεπιθέσεων και άλλων κινδύνων¹³. Η πρωτοβουλία αυτή συμβάλλει στη δημιουργία ενός ισχυρού και δυναμικού

⁸ C(2019) 2400.

⁹ EE L 158 της 14.6.2019, σ. 1–21.

¹⁰ Energy security: good practices to address pandemic risks (Ενεργειακή ασφάλεια: ορθές πρακτικές για την αντιμετώπιση των κινδύνων πανδημίας) (SWD(2020) 104).

¹¹ https://ec.europa.eu/info/publications/200924-digital-finance-proposals_el

¹² COM(2020) 595.

¹³ Η πρόταση ορίζει μια συνεκτική βάση αναφοράς για τις απαιτήσεις διαχείρισης κινδύνων ΤΠΕ, την αναφορά συμβάντων ΤΠΕ στις χρηματοπιστωτικές εποπτικές αρχές, τις ψηφιακές δοκιμές και την

ευρωπαϊκού ψηφιακού χρηματοπιστωτικού τομέα και, συνεπώς, ενισχύει τη δυνατότητα της Ευρώπης να αυξήσει την ανοικτή στρατηγική αυτονομία της στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και, κατ' επέκταση, την ικανότητά της να ρυθμίζει και να εποπτεύει το χρηματοπιστωτικό σύστημα για την προστασία της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας της Ευρώπης.

Κατά τη διάρκεια καταστάσεων έκτακτης ανάγκης μεγάλης κλίμακας, ο υψηλός βαθμός αλληλεξάρτησης μεταξύ τομέων και χωρών απαιτεί συντονισμένη δράση για τη διασφάλιση ταχείας και αποτελεσματικής απόκρισης, καθώς και καλύτερης πρόληψης και ετοιμότητας για παρόμοιες καταστάσεις στο μέλλον. Στο πλαίσιο της αναθεώρησης της απόφασης περί μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ένωσης¹⁴, η Επιτροπή πρότεινε¹⁵ την ανάπτυξη **στόχων ανθεκτικότητας** και **σχεδιασμού ανθεκτικότητας στις καταστροφές**, με ενισχυμένη εστίαση στην ανάπτυξη πιο μακροπρόθεσμης διατομεακής ανθεκτικότητας στις διασυνοριακές καταστροφές. Η προτεινόμενη νέα προσέγγιση για την ανάπτυξη ανθεκτικότητας συμπληρώνει τις εργασίες διαχείρισης των κινδύνων καταστροφών σε εθνικό επίπεδο. Στις 26 Νοεμβρίου το Συμβούλιο κατέληξε σε συμφωνία σχετικά με τη χορήγηση διαπραγματευτικής εντολής για την ενίσχυση της πρόληψης, της ετοιμότητας και της αντιμετώπισης καταστροφών, βάσει της πρότασης της Επιτροπής της 2ας Ιουνίου 2020¹⁶.

Η πανδημία COVID-19 κατέδειξε τον αντίκτυπο της υγειονομικής κρίσης στην ασφάλεια σε ενωσιακό και παγκόσμιο επίπεδο, καθώς και την ανάγκη ενίσχυσης της ετοιμότητας και του σχεδιασμού απόκρισης για επιδημίες και άλλες σοβαρές διασυνοριακές απειλές κατά της υγείας. Στη δέσμη μέτρων της Επιτροπής, της 11ης Νοεμβρίου 2020, με τίτλο **«Οικοδομώντας μια Ευρωπαϊκή Ένωση Υγείας: ετοιμότητα και ανθεκτικότητα** απέναντι σε διασυνοριακές απειλές κατά της υγείας» καθορίστηκαν τα επόμενα βήματα για την αντιμετώπιση των διασυνοριακών απειλών κατά της υγείας. Η εν λόγω δέσμη μέτρων θα παράσχει ενισχυμένο πλαίσιο για διασυνοριακή συνεργασία απέναντι σε όλες τις απειλές κατά της υγείας και περιλαμβάνει τρεις νομοθετικές προτάσεις: να αναβαθμιστεί η νομοθεσία για τις σοβαρές διασυνοριακές απειλές κατά της υγείας και να ενισχυθεί το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC) και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA). Από κοινού, αυτές οι προτάσεις θα διαμορφώσουν ένα ισχυρό και οικονομικά αποδοτικό πλαίσιο προκειμένου η ΕΕ και τα κράτη μέλη να βρίσκονται σε καλύτερη θέση για την αντιμετώπιση μελλοντικών κρίσεων στον τομέα της υγείας.

Κύριο στοιχείο για την προστασία των βασικών ψηφιακών περιουσιακών στοιχείων της ΕΕ και των κρατών μελών είναι η παροχή διαύλου **ασφαλών επικοινωνιών** για τις υποδομές ζωτικής σημασίας. Αυτό υποστηρίζεται από την ανάπτυξη υποδομών δικτύων για ασφαλείς και ανθεκτικές κυβερνητικές δορυφορικές επικοινωνίες ως συνιστώσα του διαστημικού προγράμματος της ΕΕ.

2. Κυβερνοασφάλεια

ανταλλαγή πληροφοριών. Επιπλέον, η πρόταση υποβάλλει τους κρίσιμους τρίτους παρόχους υπηρεσιών ΤΠΕ σε πλαίσιο εποπτείας σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

¹⁴ Απόφαση 1313/2013/ΕΕ, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ένωσης.

¹⁵ COM(2020) 220.

¹⁶ Πρόταση τροποποίησης της απόφασης 1313/2013/ΕΕ περί μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ένωσης — Εντολή για διαπραγματεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Τα οφέλη του ψηφιακού μετασχηματισμού είναι σαφή, αλλά εξίσου σαφές είναι και το γεγονός ότι συνοδεύεται αναπόφευκτα από αύξηση των δυνητικών τρωτών σημείων¹⁷. Οι υποδομές ζωτικής σημασίας αποτελούν συχνά τον στόχο ολοένα πιο εξελιγμένων κυβερνοεπιθέσεων¹⁸. Ως εκ τούτου, η **κυβερνοασφάλεια** πρέπει να αποτελεί μέλημα όχι μόνο των υπευθύνων χάραξης πολιτικής, αλλά όλων όσων εργάζονται ή επικοινωνούν στο διαδίκτυο.

Για την αύξηση της εμπιστοσύνης στα ψηφιακά προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες, καθώς και της ασφάλειάς τους, η πράξη για την κυβερνοασφάλεια του Ιουνίου του 2019 δημιούργησε ένα **ενωσιακό πλαίσιο πιστοποίησης της κυβερνοασφάλειας**. Η Επιτροπή ζήτησε από τον οργανισμό της ΕΕ για την κυβερνοασφάλεια, ENISA, να καταρτίσει δύο συστήματα πιστοποίησης της κυβερνοασφάλειας και η κατάρτισή τους βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο. Στις εργασίες αυτές συμμετέχουν επίσης εθνικές αρχές πιστοποίησης της κυβερνοασφάλειας, η βιομηχανία, οι καταναλωτές, φορείς διαπίστευσης, τυποποίησης και πιστοποίησης, καθώς και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων.

Ένα από τα συστήματα αυτά είναι το σύστημα **υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους** για τη στήριξη μιας ασφαλούς και αξιόπιστης αγοράς υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους. Το σύστημα αυτό αποτελεί βασικό στοιχείο της **στρατηγικής της ΕΕ για τα δεδομένα**, η οποία εγκρίθηκε τον Φεβρουάριο του 2020¹⁹. Θα δημιουργήσει μια κοινή βάση αναφοράς της ασφάλειας για τις υπηρεσίες υπολογιστικού νέφους στους διάφορους τομείς, με βάση τον υψηλότερο κοινό παρονομαστή των υφιστάμενων (ευρωπαϊκών και διεθνών) προτύπων, συστημάτων και πρακτικών. Αυτό θα αποτελέσει βασικό στοιχείο της ελεύθερης ροής δεδομένων σε ολόκληρη την ΕΕ²⁰. Το σύστημα θα προωθήσει επίσης την υιοθέτηση των τεχνολογιών υπολογιστικού νέφους, παρέχοντας στους χρήστες, ιδίως στις

ENISA: Τοπίο απειλών Οι 15 κύριες απειλές το 2020

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΟΑΣΦΑΛΕΙΑ

www.enisa.europa.eu

Για περισσότερες πληροφορίες: <https://www.enisa.europa.eu/topics/eti>

¹⁷ ENISA [Threat Landscape 2020](#): Cyber Attacks Becoming More Sophisticated, Targeted, Widespread and Undetected.

¹⁸ Από τότε που ξέσπασε η πανδημία, οι οργανισμοί της ΕΕ και τα κράτη μέλη έχουν εντοπίσει σημαντική αύξηση των κυβερνοεπιθέσεων, μεταξύ άλλων και με στόχο τον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης.

¹⁹ COM(2020) 66.

²⁰ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1807.

μικρομεσαίες επιχειρήσεις και στη δημόσια διοίκηση, κατανοητές διασφαλίσεις όσον αφορά το επίπεδο της ασφάλειας όταν χρησιμοποιούν το υπολογιστικό νέφος.

Όπως επισημάνθηκε στη στρατηγική για την Ένωση Ασφάλειας, δεδομένης της εν εξελίξει εγκατάστασης της υποδομής 5G ανά την ΕΕ και της δυνητικής εξάρτησης πολλών υπηρεσιών κρίσιμης σημασίας από τα δίκτυα 5G, οι συνέπειες μιας συστημικής και ευρείας έκτασης διακοπής λειτουργίας μπορεί να είναι ιδιαίτερα σοβαρές. Για τον λόγο αυτό, τα κράτη μέλη κατέβαλαν κοινές προσπάθειες για την ανάπτυξη και την εφαρμογή επαρκών μέτρων ασφάλειας. Σε συνέχεια της σύστασης της Επιτροπής για την **κυβερνοασφάλεια δικτύων 5G**, του Μαρτίου του 2019²¹, τα κράτη μέλη ολοκλήρωσαν εθνικές εκτιμήσεις επικινδυνότητας, οι οποίες τροφοδότησαν μια συντονισμένη από την ΕΕ εκτίμηση επικινδυνότητας²², όπου προσδιορίζονται οι προκλήσεις στον τομέα της ασφάλειας που συνδέονται με τα δίκτυα 5G. Σε αυτή τη βάση, στις 29 Ιανουαρίου 2020, η ομάδα συνεργασίας NIS²³ δημοσίευσε την **εργαλειοθήκη της ΕΕ με μέτρα μετριασμού των κινδύνων**²⁴, η οποία καθορίζει αναγκαία στρατηγικά και τεχνικά μέτρα. Η εργαλειοθήκη περιλαμβάνει μέτρα για την ενίσχυση των απαιτήσεων ασφάλειας για τους φορείς εκμετάλλευσης δικτύων κινητών επικοινωνιών (MNO), τη διασφάλιση της ποικιλομορφίας των προμηθευτών για μεμονωμένους MNO, την αξιολόγηση του προφίλ κινδύνου των προμηθευτών και την εφαρμογή περιορισμών για τους προμηθευτές που θεωρούνται υψηλού κινδύνου. Η Επιτροπή θα υποστηρίξει την εφαρμογή της εργαλειοθήκης, αξιοποιώντας πλήρως τις αρμοδιότητές της και τα μέσα που έχει στη διάθεσή της²⁵, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων για τις τηλεπικοινωνίες και την κυβερνοασφάλεια, του συντονισμού της τυποποίησης, καθώς και της πιστοποίησης σε επίπεδο ΕΕ, και του πλαισίου της ΕΕ για τις άμεσες ξένες επενδύσεις²⁶.

Η ομάδα συνεργασίας NIS δημοσίευσε έκθεση προόδου σχετικά με την εφαρμογή των μέτρων της εργαλειοθήκης τον Ιούλιο του 2020²⁷. Σε αυτήν επισημαίνεται ότι η μεγάλη πλειονότητα των κρατών μελών έχουν ήδη λάβει ή είναι σε διαδικασία εφαρμογής των μέτρων που συνιστώνται στην εργαλειοθήκη. Τα μέτρα στα οποία η εφαρμογή ήταν σε λιγότερο προχωρημένο στάδιο περιελάμβαναν τον μετριασμό του κινδύνου εξάρτησης από προμηθευτές υψηλού κινδύνου και την ανάπτυξη στρατηγικών πολλαπλών πωλητών τόσο σε επίπεδο εταιρείας όσο και σε εθνικό επίπεδο.

Τους τελευταίους μήνες, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη ανταποκρίθηκαν στο αυξημένο επίπεδο του κινδύνου για την κυβερνοασφάλεια που προέκυψε από την **κρίση λόγω της νόσου COVID-19** μέσω της εντατικοποίησης της ανταλλαγής πληροφοριών και της ενίσχυσης του επιπέδου ετοιμότητας έναντι ενδεχόμενης κρίσης

²¹ COM(2019)2335.

²² Έκθεση σχετικά με τη [συντονισμένη από την ΕΕ εκτίμηση επικινδυνότητας της κυβερνοασφάλειας των δικτύων 5G](#).

²³ Η ομάδα συνεργασίας για την ασφάλεια δικτύων και πληροφοριών (NIS) συστάθηκε για να διασφαλίσει τη στρατηγική συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ στον τομέα της κυβερνοασφάλειας.

²⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/cybersecurity-5g-networks-eu-toolbox-risk-mitigating-measures>.

²⁵ COM(2020) 50.

²⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/452. Ο κανονισμός αυτός περιλαμβάνει επίσης ρητές αναφορές στις «υποδομές ζωτικής σημασίας» (καθώς και στις «τεχνολογίες που έχουν κρίσιμη σημασία») γενικότερα ως «παράγοντες που μπορεί να συνεκτιμώνται από τα κράτη μέλη ή την Επιτροπή» κατά την αξιολόγηση του δυνητικού αντίκτυπου μιας επένδυσης.

²⁷ Report on [Member States' progress in implementing the EU Toolbox](#) on 5G Cybersecurity (Έκθεση σχετικά με την πρόοδο των κρατών μελών όσον αφορά την εφαρμογή της εργαλειοθήκης της ΕΕ για την κυβερνοασφάλεια 5G).

στον κυβερνοχώρο. Η συνεργασία σε επίπεδο ΕΕ ενισχύθηκε σε βασικά φόρουμ [ομάδα συνεργασίας NIS και δίκτυο ομάδων απόκρισης για συμβάντα που αφορούν την ασφάλεια υπολογιστών (CSIRT)], καθώς και μέσω νέων μορφών συνεργασίας και εργαλείων ανταλλαγής πληροφοριών²⁸. Τον Σεπτέμβριο του 2020 υλοποιήθηκε το δεύτερο σχέδιο άσκησης επί χάρτου σε επιχειρησιακό επίπεδο (Blue OLEx)²⁹, στο πλαίσιο του οποίου τέθηκε επίσης σε λειτουργία το «Δίκτυο οργανισμών διασύνδεσης για τις κρίσεις στον κυβερνοχώρο» (CyCLONe) των κρατών μελών, το οποίο θα εφαρμόσει περαιτέρω το σχέδιο ταχείας απόκρισης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης για μεγάλης κλίμακας, διασυνοριακά συμβάντα ή κρίσεις στον κυβερνοχώρο³⁰.

Στον παγκόσμιο κυβερνοχώρο, οι επιθέσεις και οι απειλές στον κυβερνοχώρο προέρχονται συχνά από χώρες εκτός ΕΕ. Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, η ΕΕ και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με σκοπό την προαγωγή της διεθνούς ασφάλειας και της σταθερότητας στον κυβερνοχώρο, την προώθηση της υπεύθυνης κρατικής συμπεριφοράς και την αύξηση της παγκόσμιας ανθεκτικότητας και της ευαισθητοποίησης σχετικά με τις κυβερνοαπειλές και τις κακόβουλες δραστηριότητες στον κυβερνοχώρο, μεταξύ άλλων με διεθνείς εταίρους³¹. Στις 30 Απριλίου 2020 ο Υπατος Εκπρόσωπος δημοσίευσε δήλωση εξ ονόματος της ΕΕ με την οποία καταδικαζόταν η κακόβουλη συμπεριφορά στον κυβερνοχώρο και εκφραζόταν αλληλεγγύη προς τα θύματα³².

Στις 30 Ιουλίου 2020 το Συμβούλιο επέβαλε τις **πρώτες στα χρονικά κυρώσεις της ΕΕ** κατά έξι προσώπων και τριών οντοτήτων που ευθύνονταν για κυβερνοεπιθέσεις ή εμπλέκονταν σε αυτές. Σε αυτές περιλαμβάνονται η απόπειρα κυβερνοεπίθεσης κατά του ΟΑΧΟ (Οργανισμός για την Απαγόρευση των Χημικών Όπλων) και οι κυβερνοεπιθέσεις που είναι ευρέως γνωστές ως «WannaCry», «NotPetya» και «Operation Cloud Hopper». Στις 22 Οκτωβρίου 2020 το Συμβούλιο επέβαλε κυρώσεις κατά δύο ακόμη προσώπων και μίας οντότητα που ευθύνονταν για την κυβερνοεπίθεση στο γερμανικό ομοσπονδιακό κοινοβούλιο ή εμπλέκονταν σε αυτή. Οι αποφάσεις αυτές εκδόθηκαν κατόπιν συνεχούς επισήμανσης από την πλευρά της ΕΕ και των κρατών μελών της ανάγκης πρόληψης,

²⁸ Τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο ειδικής ομάδας COVID-19 για τον κυβερνοχώρο και δρομολόγησαν εβδομαδιαία έκθεση τομεακής επίγνωσης και ανάλυσης της κατάστασης. Ο ENISA και η Ευρώπη δρομολόγησαν εκστρατείες σχετικά με τη διατήρηση της κυβερνοασφάλειας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Η ομάδα αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών στην πληροφορική (CERT-EU) εξέδωσε καθοδήγηση σχετικά με τη δημιουργία ασφαλών VPN. Το καλοκαίρι του 2019, η ομάδα συνεργασίας δημιούργησε έναν νέο άξονα εργασίας αφιερωμένο στην κυβερνοασφάλεια στον τομέα της υγείας, ενώ η Επιτροπή και ο ENISA δρομολόγησαν ένα κέντρο ανταλλαγής και ανάλυσης πληροφοριών για την υγεία στην ΕΕ.

²⁹ <https://www.enisa.europa.eu/news/enisa-news/blue-olex-2020-the-european-union-member-states-launch-the-cyber-crisis-liaison-organisation-network-cyclone>.

³⁰ C(2017) 6100.

³¹ Η ΕΕ προωθεί το στρατηγικό πλαίσιο για την πρόληψη των συγκρούσεων, τη σταθερότητα και τη συνεργασία στον κυβερνοχώρο, μεταξύ άλλων μέσω της συμμετοχής της ΕΕ στις συζητήσεις των Ηνωμένων Εθνών για θέματα κυβερνοχώρου. Δύο σημαντικές διαδικασίες είναι η διαρκής ομάδα εργασίας για τις εξελίξεις στον τομέα των πληροφοριών και των τηλεπικοινωνιών στο πλαίσιο της διεθνούς ασφάλειας και η ομάδα κυβερνητικών εμπειρογνομόνων (GGE) για την προαγωγή της υπεύθυνης κρατικής συμπεριφοράς στον κυβερνοχώρο. Στα ζητήματα περιλαμβάνονται ο αντίκτυπος του διεθνούς δικαίου, η εφαρμογή συμφωνημένων μη δεσμευτικών προτύπων υπεύθυνης κρατικής συμπεριφοράς και μέτρων για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης, καθώς και η ανάπτυξη της εφαρμογής μέσω στοχευμένης δημιουργίας ικανοτήτων.

³² <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/04/30/declaration-by-the-high-representative-josep-borrell-on-behalf-of-the-european-union-on-malicious-cyber-activities-exploiting-the-coronavirus-pandemic/>

αποθάρρυνσης, αποτροπής και αντιμετώπισης κακόβουλων δραστηριοτήτων στον κυβερνοχώρο, μεταξύ άλλων με χρήση του οικείου καθεστώτος επιβολής κυρώσεων για κυβερνοεπιθέσεις στο πλαίσιο της εργαλειοθήκης του 2017 για τη διπλωματία στον κυβερνοχώρο³³.

Επιπλέον, έχουν προχωρήσει οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των συννομοθετών σχετικά με νέους κανόνες για τις εξαγωγές, οι οποίοι περιορίζουν την πώληση προϊόντων κυβερνοεπιτήρησης σε ανά τον κόσμο καθεστώτα που επιδίδονται σε καταστολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων³⁴. Μετά τη θέσπισή τους, οι κανόνες αυτοί θα οδηγήσουν σε ένα πιο υπεύθυνο, ανταγωνιστικό και διαφανές εμπόριο ειδών διπλής χρήσης³⁵. Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις, οι οποίες καθίστανται αναγκαίες λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων και των αυξανόμενων κινδύνων για την ασφάλεια, συμπεριλαμβάνουν νέα κριτήρια για τη χορήγηση ή την απόρριψη αδειών εξαγωγής για ορισμένα είδη.

3. Προστασία των δημόσιων χώρων

Όπως αναγνωρίζεται στο θεματολόγιο της ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας³⁶, η προστασία των δημόσιων χώρων, μέσω της οικοδόμησης ανθεκτικότητας έναντι των απειλών για την ασφάλεια, εξακολουθεί να αποτελεί καίρια συνιστώσα των εργασιών για μια αποτελεσματική και γνήσια Ένωση Ασφάλειας. Η Επιτροπή συνεργάζεται με ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων μερών από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα για την εκπόνηση καθοδήγησης και την παροχή πρακτικής υποστήριξης και χρηματοδότησης³⁷, σύμφωνα με το **σχέδιο δράσης για τη στήριξη της προστασίας των δημόσιων χώρων του 2017**³⁸ και τη συλλογή ορθών πρακτικών του 2019 για την υποστήριξη της προστασίας των δημόσιων χώρων³⁹. Σύμφωνα με το θεματολόγιο της ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, η Επιτροπή θα εντείνει την υποστήριξή της προς τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, οι οποίες διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην προστασία των δημόσιων χώρων και στην πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης. Στο πλαίσιο αυτό θα καταρτιστεί πρωτόκολλο της ΕΕ για την αστική ασφάλεια και ανθεκτικότητα, το οποίο θα αφορά τις πόλεις και θα καθορίζει βασικές αρχές και στόχους για τις τοπικές αρχές σε αυτούς τους τομείς.

Καθώς οι τρομοκρατικές επιθέσεις στοχεύουν ολοένα συχνότερα **χώρους λατρείας**, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη συνεργασία μεταξύ των δημόσιων αρχών και των θρησκευτικών ηγετών και ενώσεων θρησκευτικών κοινοτήτων, προκειμένου να βελτιωθεί το επίπεδο της ευαισθητοποίησης ως προς την ασφάλεια και να διευκολυνθεί η εφαρμογή ορθών πρακτικών και κατάρτισης σε χώρους λατρείας. Απλά μέτρα μπορούν να κάνουν τη

³³ Αποφάσεις (ΚΕΠΠΑ) του Συμβουλίου 2020/1127, 2020/1537 και 2020/651 ως μέρος της απόφασης 9916/17.

³⁴ COM(2016) 616. Η πρόταση της Επιτροπής έχει ως στόχο την τροποποίηση και την αναδιατύπωση του κανονισμού 428/2009, με τον οποίο θεσπίστηκε κοινοτικό σύστημα ελέγχου των εξαγωγών, της μεταφοράς, της μεσιτείας και της διαμετακόμισης ειδών διπλής χρήσης.

³⁵ Πρόκειται για μια τεράστια ομάδα αγαθών, υλικών, λογισμικού και τεχνολογίας που μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο για πολιτικούς όσο και για στρατιωτικούς σκοπούς.

³⁶ COM (2020) 795.

³⁷ Η [πρόσκληση υποβολής προτάσεων Protect του TEA](#), του 2019, περιλάμβανε το «Secu4All», την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου κύκλου κατάρτισης για τις τοπικές αρχές, ώστε να παρέχεται στους πολίτες ασφαλές αστικό περιβάλλον, και το «DroneWISE» για την ενίσχυση της ετοιμότητας των πρώτων αντιδρώντων στην αντιμετώπιση εχθρικών μη επανδρωμένων εναέριων οχημάτων. Το 2020 θα δημοσιευτεί νέα πρόσκληση υποβολής προτάσεων σχετικά με την προστασία των δημόσιων χώρων, ύψους 12 εκατ. EUR.

³⁸ COM(2017) 612.

³⁹ SWD(2019) 140.

διαφορά μεταξύ ζωής και θανάτου. Τον Οκτώβριο του 2019 μια συναγωγή στο Halle δέχθηκε τρομοκρατική επίθεση. Μια ενισχυμένη πόρτα, ένα κουμπί πανικού και κάμερες ασφαλείας συνέβαλαν στο να σωθούν ζωές.

Για την περαιτέρω στήριξη της ενίσχυσης της ασφάλειας στους δημόσιους χώρους, ιδίως στους χώρους λατρείας, το 2020 η Επιτροπή διέθεσε 20 εκατ. EUR σε έργα υπό την καθοδήγηση ενδιαφερόμενων μερών.

Η Επιτροπή εργάζεται επίσης για την αντιμετώπιση των **αναδυόμενων κινδύνων για τους δημόσιους χώρους**, συμπεριλαμβανομένων των **συστημάτων μη επανδρωμένων αεροσκαφών (UAS)**. Παρότι οι δρόνοι δημιουργούν σημαντικές οικονομικές ευκαιρίες και ευκαιρίες απασχόλησης, ενέχουν επίσης σοβαρό κίνδυνο για τους δημόσιους χώρους, τις υποδομές ζωτικής σημασίας και άλλους ευαίσθητους χώρους, όπως οι φυλακές. Οι πρόσφατοι κανόνες της ΕΕ⁴⁰ στον συγκεκριμένο τομέα μετριάζουν αυτό τον κίνδυνο, μέσω της ενίσχυσης της ασφάλειας των πτητικών λειτουργιών των δρόνων. Από τον Ιανουάριο του 2021 οι φορείς εκμετάλλευσης δρόνων θα πρέπει επίσης να εγγράφονται στις εθνικές αρχές. Το καθεστώς αυτό μπορεί να συμπληρωθεί από **κανονιστικό πλαίσιο για το U-space**, το σύστημα της Ευρώπης για τη διαχείριση της κυκλοφορίας μη επανδρωμένων αεροσκαφών⁴¹, για τη διασφάλιση ασφαλέστερων και καλύτερα προστατευμένων πτητικών λειτουργιών των δρόνων. Συνδυαστικά, τα μέτρα αυτά θα καταστήσουν πιο δύσκολο για τα άτομα να πετούν δρόνους σε περιοχές περιορισμένης πρόσβασης και θα διευκολύνουν τον εντοπισμό και τη δίωξη των δραστών.

Η Επιτροπή εργάζεται επίσης για την παροχή στήριξης στις αρχές επιβολής του νόμου, τους φορείς εκμετάλλευσης υποδομών ζωτικής σημασίας, τους διοργανωτές μαζικών εκδηλώσεων και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη όσον αφορά τη μη συνεργάσιμη χρήση των δρόνων, για παράδειγμα συνεργασία με τον Οργανισμό Ασφάλειας της Αεροπορίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κατάρτιση **ορθών πρακτικών που θα βοηθήσουν τους φορείς αερολιμένων** να ανταποκρίνονται σε συμβάντα λόγω μη εξουσιοδοτημένης χρήσης δρόνων, για τη διευκόλυνση της καταβολής πιο εναρμονισμένων **προσπαθειών δοκιμών αντιμετρώων** ανά την ΕΕ, και για την κατάρτιση πρακτικού εγχειριδίου για τα ενδιαφερόμενα μέρη, με έμφαση στο αστικό πλαίσιο.

Στο **ψηφιακό φθινοπωρινό σχολείο της ΕΕ για την προστασία των δημόσιων χώρων**, που διοργανώθηκε από το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Επιτροπής τον Οκτώβριο του 2020, συμμετείχαν περισσότεροι από 200 πολεοδόμοι και φορείς εκμετάλλευσης δημόσιων χώρων από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Στα μαθήματα εξετάστηκε ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως τρόποι προστασίας από εκρήξεις και εμβολισμούς με οχήματα, ο μετριασμός των απειλών από εχθρικούς δρόνους σε αστικά περιβάλλοντα και η χρήση τεχνολογιών επιτήρησης και εντοπισμού.

Η Επιτροπή συνέχισε επίσης να υποστηρίζει ενεργά τη **σύμπραξη για την ασφάλεια στους δημόσιους χώρους**, η οποία δρομολογήθηκε τον Ιανουάριο του 2019 στο πλαίσιο του αστικού θεματολογίου για την ΕΕ και δημοσίευσε το νέο σχέδιο δράσης της⁴² για την αντιμετώπιση της αστικής ασφάλειας σε διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης. Στις δράσεις

⁴⁰ Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2019/947 της Επιτροπής.

⁴¹ Η Επιτροπή μπορεί να υποβάλει σχετικό εκτελεστικό κανονισμό, ο οποίος θα εκδοθεί σύμφωνα με διαδικασία εξέτασης στην οποία θα συμμετέχει η επιτροπή ασφάλειας πτήσεων.

⁴² Το σχέδιο δράσης εγκρίθηκε και είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα Futurium: <https://ec.europa.eu/futurium/en/security-public-spaces/security-public-spaces-partnership-final-action-plan-0>.

περιλαμβάνονται η δημιουργία πλαισίου για ένα εργαλείο αυτοαξιολόγησης, συστάσεις για τη χάραξη πολιτικής, την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση και τη χρηματοδότηση, η δημιουργία καινοτομίας μέσω έξυπνων λύσεων και τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένης της έννοιας της ασφάλειας ήδη από τον σχεδιασμό, η πρόληψη και η κοινωνική ένταξη. Η σύμπραξη θα εισέλθει τώρα στη φάση της εφαρμογής.

Επιπλέον, παρασχέθηκε στήριξη για τη βελτίωση της ασφάλειας στους δημόσιους χώρους σε τοπικό επίπεδο μέσω της 4ης πρόσκλησης υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο των αστικών καινοτόμων δράσεων. Επιλέχθηκαν τρεις πόλεις, οι οποίες δοκιμάζουν νέες λύσεις σε θέματα αστικής ασφάλειας (ο Πειραιάς στην Ελλάδα, το Τάμπερε στη Φινλανδία και το Τορίνο στην Ιταλία) μέσω χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

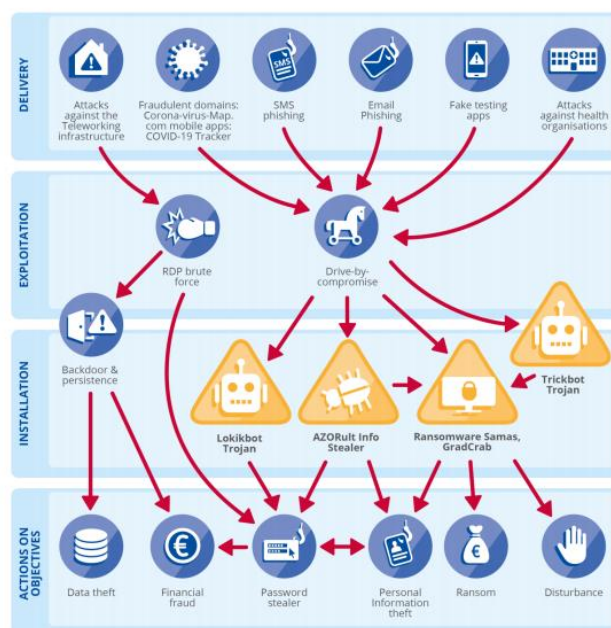
Από την άποψη της απόκρισης, η Επιτροπή ανέπτυξε επίσης ευρωπαϊκό πλαίσιο για την ενίσχυση της ετοιμότητας και της απόκρισης σε περιστατικά με μαζικά θύματα εγκαυμάτων,

αξιοποιώντας τη συνολική ευρωπαϊκή ικανότητα περίθαλψης εγκαυμάτων για τη θεραπεία ασθενών μέσω συνεργασίας σε επίπεδο ΕΕ. Ο μηχανισμός πολιτικής προστασίας της Ένωσης μπορεί να χρησιμοποιείται για την υποστήριξη μεγάλων αριθμών ασθενών με σοβαρά εγκαύματα μέσω της παροχής πρόσβασης σε κλίνες για εγκαυματίες σε εξειδικευμένα κέντρα θεραπείας, ειδικών εκτίμησης εγκαυμάτων και ικανότητας ιατρικής εκκένωσης.

THREAT LANDSCAPE MAPPING

Exploitation by cybercriminals and advanced persistent threat (APT) groups of the current coronavirus (COVID-19) global pandemic.

III ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΞΕΛΙΣΣΟΜΕΝΩΝ ΑΠΕΙΛΩΝ

1. Κυβερνοέγκλημα

Οι εγκληματίες εκμεταλλεύονται συχνά τις ελλείψεις στην κυβερνοασφάλεια. Αυτό κατέστη περισσότερο εμφανές από ποτέ κατά τη διάρκεια της κρίσης λόγω της νόσου COVID-19. Υπήρξε αύξηση του «κλασικού» κυβερνοεγκλήματος με χρήση κακόβουλου λογισμικού και λυτρισμικού (δηλ. κλοπή προσωπικών δεδομένων και δεδομένων πληρωμής ή εκβίαση θυμάτων), καθώς και διάδοση νέων ιστοτόπων που δολοφονούν τους χρήστες να εγκαταστήσουν κακόβουλο λογισμικό. Έχουν σημειωθεί κυβερνοεπιθέσεις κατά των υποδομών υγειονομικής περίθαλψης και έρευνας, κλειδώνοντας συστήματα ΤΠΕ που μπορούν να αποδεσμευτούν μόνο έναντι πληρωμής λύτρων ή με πρόσβαση σε

πληροφορίες σχετικά με την ανάπτυξη εμβολίων⁴³. Επίσης, έχει παρατηρηθεί σημαντική αύξηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών και του υλικού σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών⁴⁴.

Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του κυβερνοεγκλήματος απαιτείται ισχυρό πλαίσιο για τις ποινικές έρευνες και διώξεις, και βασικό πρώτο βήμα αποτελεί η πλήρης μεταφορά στο εθνικό δίκαιο και η εφαρμογή της οδηγίας για τις **επιθέσεις κατά συστημάτων πληροφοριών**⁴⁵. Η Επιτροπή παρακολουθεί τις ενέργειες της Βουλγαρίας, της Ιταλίας, της Πορτογαλίας και της Σλοβενίας κατόπιν της κίνησης διαδικασιών επί παραβάσει το 2019. Απαιτείται επίσης πρόοδος όσον αφορά την εφαρμογή της **οδηγίας για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών**⁴⁶ του 2011. Οι τομείς στους οποίους απαιτούνται ακόμη προσπάθειες περιλαμβάνεται η πρόληψη, το ουσιαστικό ποινικό δίκαιο και τα μέτρα συνδρομής, υποστήριξης και προστασίας για τα παιδιά θύματα. Από το 2018, η Επιτροπή έχει κινήσει διαδικασίες επί παραβάσει κατά 25 κρατών μελών⁴⁷.

Στις 24 Ιουλίου 2020 η Επιτροπή ενέκρινε **στρατηγική της ΕΕ για αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών**⁴⁸, η οποία έχει ως στόχο την αποτελεσματική απόκριση της ΕΕ κατά του εγκλήματος της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών. Παράλληλα, προέκυψε μια ιδιαίτερη πρόκληση καθώς, από τις 21 Δεκεμβρίου 2020, ορισμένες υπηρεσίες διαδικτυακής επικοινωνίας, όπως οι υπηρεσίες ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μέσω διαδικτύου και ανταλλαγής μηνυμάτων, θα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και καλύπτονται από τους αναθεωρημένους ορισμούς που περιλαμβάνονται στον ευρωπαϊκό κώδικα ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Ως εκ τούτου, υπάρχει σαφής κίνδυνος οι πάροχοι υπηρεσιών που αναλαμβάνουν ορισμένες σημαντικές εθελοντικές δραστηριότητες με σκοπό τον εντοπισμό, την αντιμετώπιση και την καταγγελία της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών στο διαδίκτυο να σταματήσουν να το πράττουν. Έτσι η Επιτροπή πρότείνει **κανονισμό**⁴⁹ που επιτρέπει τη συνέχιση αυτών των εθελοντικών δραστηριοτήτων υπό ορισμένες προϋποθέσεις, έως ότου υπάρξει μακροπρόθεσμη νομοθετική λύση. Η Επιτροπή εργάζεται για την κατάρτιση πρότασης για μια τέτοια λύση, η οποία έχει προγραμματιστεί να εγκριθεί το 2021.

Το ευρωπαϊκό δίκτυο κέντρων κυβερνοασφάλειας και κόμβος ικανοτήτων για την καινοτομία και την ανάληψη σχετικών δράσεων (European network of Cybersecurity centres and competence Hub for innovation and Operations) δημιούργησε **συμμαχία για την κυβερνοάμυνα στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19** με σκοπό την ανάπτυξη καινοτόμων προσεγγίσεων για την καταπολέμηση εγκλημάτων που σχετίζονται με τη νόσο COVID-19. Τον Απρίλιο του 2020 δημιουργήθηκε ειδική πλατφόρμα EIC COVID⁵⁰ για τη

⁴³ Αξιολόγηση απειλών όσον αφορά το οργανωμένο έγκλημα στο διαδίκτυο (IOCTA) 2020 Οκτωβρίου 2020

⁴⁴ Έκθεση σχετικά με την εκμετάλλευση της απομόνωσης: [Offenders and victims of online child sexual abuse during the COVID-19 pandemic](#), Ευρωπόλ, 19.6.2020.

⁴⁵ Οδηγία 2013/40/ΕΕ.

⁴⁶ Οδηγία 2011/93/ΕΕ.

⁴⁷ Ισπανία, Πορτογαλία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Σουηδία, Μάλτα, Λιθουανία, Σλοβακία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Γερμανία, Αυστρία, Βέλγιο, Τσεχία, Εσθονία, Ελλάδα, Φινλανδία, Γαλλία, Κροατία, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Λετονία, Πολωνία, Σλοβενία.

⁴⁸ COM(2020) 607.

⁴⁹ COM(2020) 568.

⁵⁰ Η Επιτροπή, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας και τα κράτη μέλη, φιλοξένησε πανευρωπαϊκό EUvsVirus Hackathon + Matchathon <https://covid-eic.easme-web.eu/>.

σύνδεση της κοινωνίας των πολιτών, φορέων καινοτομίας, εταίρων και επενδυτών σε ολόκληρη την Ευρώπη με σκοπό την ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότερη δίωξη των εγκλημάτων και λαμβανομένης υπόψη της σημασίας των ηλεκτρονικών πληροφοριών και αποδεικτικών στοιχείων στις ποινικές έρευνες, οι αρχές επιβολής του νόμου και οι δικαστικές αρχές θα πρέπει να αποκτούν ταχέως πρόσβαση σε αυτές τις πληροφορίες και αποδεικτικά στοιχεία για τις ποινικές τους έρευνες. Αυτό αναγνωρίστηκε στη κοινή δήλωση των υπουργών Εσωτερικών της ΕΕ της 13ης Νοεμβρίου 2020⁵¹. Η Ευρωπόλ, η Eurojust και το ευρωπαϊκό δικαστικό δίκτυο δημοσίευσαν τη 1η Δεκεμβρίου 2020 τη δεύτερη έκθεσή τους «SIRIUS EU Digital Evidence Situation Report». Στην έκθεση επισημαίνεται η αυξημένη σημασία των ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων στις ποινικές έρευνες⁵². Όσον αφορά τις προτάσεις της Επιτροπής από τον Απρίλιο του 2018 για τη **διασυνοριακή πρόσβαση σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία**⁵³, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν έχει καθορίσει ακόμη τη θέση του και για τον λόγο αυτό δεν έχουν ξεκινήσει ακόμη οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των συννομοθετών. Οι καθυστερήσεις στην έγκριση αυτών των προτάσεων λειτουργούν ανασταλτικά για το έργο των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών, και περιπλέκουν τις εν εξελίξει προσπάθειες για τη θέσπιση συμβατών κανόνων όσον αφορά τη διασυνοριακή πρόσβαση σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία μέσω διεθνών διαπραγματεύσεων⁵⁴.

Σε διεθνές επίπεδο, η Επιτροπή συμμετέχει, για λογαριασμό της ΕΕ, στις εν εξελίξει διαπραγματεύσεις σχετικά με το δεύτερο πρόσθετο πρωτόκολλο της **σύμβασης της Βουδαπέστης για το κυβερνοέγκλημα** του Συμβουλίου της Ευρώπης. Το εν λόγω πρωτόκολλο θα παρέχει στις αρμόδιες αρχές επιβολής του νόμου ενισχυμένα μέσα ευρείας εμβέλειας για τη διασυνοριακή συνεργασία στον τομέα της διερεύνησης και δίωξης του κυβερνοεγκλήματος και άλλων μορφών σοβαρού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένης της άμεσης συνεργασίας με τους παρόχους υπηρεσιών. Δεδομένου ότι η πλειονότητα αυτών των βελτιωμένων, ενισχυμένων τρόπων συνεργασίας θα βασίζονται στην ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, είναι απαραίτητο το μελλοντικό πρωτόκολλο να προβλέπει κατάλληλες εγγυήσεις προστασίας των δεδομένων, όχι μόνο από την άποψη των θεμελιωδών δικαιωμάτων, αλλά και για τη διασφάλιση της ασφάλειας δικαίου, της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και της αποτελεσματικότητας της επιχειρησιακής συνεργασίας των αρχών επιβολής του νόμου.

⁵¹ Κοινή δήλωση των Υπουργών Εσωτερικών της ΕΕ σχετικά με τις πρόσφατες τρομοκρατικές επιθέσεις στην Ευρώπη, 13.11.2020, 12634/20.

⁵² Σύμφωνα με την έκθεση, ο όγκος των διασυνοριακών αιτήσεων που υποβλήθηκαν από τις αρχές της ΕΕ σε παρόχους διαδικτυακών υπηρεσιών αυξήθηκε σημαντικά το 2019, ενώ η πλειονότητα αυτών εκδόθηκαν από τη Γερμανία (37,7 % των αιτήσεων), τη Γαλλία (17,9 %) και το Ηνωμένο Βασίλειο (16,4 %). Οι αιτήσεις πρόσβασης σε ηλεκτρονικά δεδομένα διπλασιάστηκαν στην Πολωνία και σχεδόν τριπλασιάστηκαν στη Φινλανδία. Επιπλέον, οι αιτήσεις επείγουσας κοινολόγησης αυξήθηκαν κατά σχεδόν 50 % σε ένα έτος.

⁵³ COM/2018/226 και COM/2018/225.

⁵⁴ Για παράδειγμα, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών (UNGA) εξέδωσε στις 27 Δεκεμβρίου 2019 την απόφαση 74/247 σχετικά με την καταπολέμηση της χρήσης των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών για εγκληματικούς σκοπούς, με το οποίο συστήνεται μια ανοικτή ad hoc διακυβερνητική επιτροπή εμπειρογνομόνων επιφορτισμένη με την κατάρτιση συνολικής διεθνούς σύμβασης για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο. Η ΕΕ δεν τάσσεται υπέρ της δημιουργίας νέας διεθνούς νομικής πράξης για το κυβερνοέγκλημα, καθώς η σύμβαση της Βουδαπέστης για το κυβερνοέγκλημα παρέχει ήδη ολοκληρωμένο πολυμερές νομικό πλαίσιο. Τον Ιούλιο του 2020 τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών συμφώνησαν να αναβάλουν τα πρώτα βήματα: η ΕΕ συνέβαλε στη διαδικασία βάσει κοινής θέσης (έγγραφος 7677/2/20).

Οι διαπραγματεύσεις αναμένεται να ολοκληρωθούν το 2021. Παράλληλα, σε συνέχεια της εντολής την οποία έλαβε από το Συμβούλιο ΔΕΥ το προηγούμενο έτος, η Επιτροπή διαπραγματεύεται **συμφωνία ΕΕ-ΗΠΑ για τη διασυνοριακή πρόσβαση σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία**. Η συμφωνία αυτή θα συμπληρώσει τους προτεινόμενους εσωτερικούς κανόνες της ΕΕ για την άμεση διασυνοριακή συνεργασία με τους παρόχους υπηρεσιών, χάρη στην άρση των συγκρούσεων νόμων και την πρόβλεψη κοινών κανόνων και εγγυήσεων. Οι επίσημες διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν στις 25 Σεπτεμβρίου 2019 και έχουν ήδη πραγματοποιηθεί αρκετοί κύκλοι διαπραγματεύσεων. Ωστόσο, το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την επίτευξη προόδου όσον αφορά τους εσωτερικούς κανόνες για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία.

Όσον αφορά τη **διατήρηση και χρήση δεδομένων για σκοπούς επιβολής του νόμου**, η Επιτροπή έδωσε συνέχεια στην προηγούμενη απόφαση *Tele2/Watson*⁵⁵ του 2016 μέσω διαβουλεύσεων εμπειρογνομόνων με σχετικούς παρόχους υπηρεσιών, αστυνομικές και δικαστικές αρχές, την κοινωνία των πολιτών, αρχές προστασίας των δεδομένων, ακαδημαϊκούς και οργανισμούς της ΕΕ. Τροφή για σκέψη παρείχε επίσης μελέτη σχετικά με τις πρακτικές διατήρησης δεδομένων των παρόχων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τις ανάγκες και πρακτικές των αρχών επιβολής του νόμου όσον αφορά την πρόσβαση σε δεδομένα, τον προσδιορισμό των σχετικών τεχνολογικών προκλήσεων και την επισκόπηση των εθνικών νομικών πλαισίων⁵⁶. Το έργο αυτό κατέδειξε την ανάγκη να έχουν οι αρχές επιβολής του νόμου πρόσβαση σε δεδομένα ώστε να εκτελούν τα καθήκοντά τους αποτελεσματικότερα.

Στις 6 Οκτωβρίου 2020 το Δικαστήριο της ΕΕ εξέδωσε αποφάσεις⁵⁷ σχετικά με την εθνική νομοθεσία του Βελγίου, της Γαλλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου όσον αφορά τη διατήρηση, τη διαβίβαση και την πρόσβαση σε δεδομένα επικοινωνιών που δεν αφορούν το περιεχόμενο για τους σκοπούς της επιβολής του νόμου και της εθνικής ασφάλειας. Η Επιτροπή θα αξιολογήσει τις διαθέσιμες επιλογές για τη διασφάλιση της ταυτοποίησης και του εντοπισμού τρομοκρατών και άλλων εγκληματιών, με παράλληλη τήρηση του δικαίου της ΕΕ, όπως έχει ερμηνευτεί από το Δικαστήριο της ΕΕ, και λαμβανομένων επίσης υπόψη άλλων υποθέσεων που εκκρεμούν ενώπιον του Δικαστηρίου για το συγκεκριμένο θέμα.

Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο για την καταπολέμηση του κυβερνοεγκλήματος είναι οι εργασίες διασφάλισης της διαθεσιμότητας και της ακρίβειας των δεδομένων καταχώρισης ονομάτων τομέα («**WHOIS information**»), στο πλαίσιο των προσπαθειών του Σώματος του Διαδικτύου για την Εκχώρηση Ονομάτων και Αριθμών (ICANN). Σκοπός των συζητήσεων είναι να διασφαλιστεί ότι όσοι ζητούν νομίμως πρόσβαση, συμπεριλαμβανομένων των αρχών επιβολής του νόμου και των φορέων στον τομέα της κυβερνοασφάλειας, λαμβάνουν επαρκή πρόσβαση στα γενικά δεδομένα καταχώρισης τομέων ανωτάτου επιπέδου, σε πλαίσιο πλήρους σεβασμού των ισχυόντων κανόνων για την προστασία των δεδομένων. Οι τελικές συστάσεις για μια νέα πολιτική WHOIS δημοσιεύτηκαν στις 10 Αυγούστου 2020 και τελούν επί του παρόντος υπό επανεξέταση, πριν από τη λήψη απόφασης από το διοικητικό συμβούλιο του ICANN. Η Επιτροπή θα εξετάσει τα συμπεράσματα της επανεξέτασης και θα κρίνει σε ποιον βαθμό αντανακλούν

⁵⁵ Απόφαση στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-203/15 και C-698/15, *Tele2 Sverige AB και Watson κ.λπ.*, 21 Δεκεμβρίου 2016.

⁵⁶ <https://data.europa.eu/doi10.2837/26288>

⁵⁷ Αποφάσεις στην υπόθεση C-623/17, *Privacy International*, και στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-511/18, *La Quadrature du Net κ.λπ.*, C-512/18, *France Data Network κ.λπ.*, και C-520/18, *Ordre des barreaux francophones et germanophone κ.λπ.*

επαρκώς τις παραμέτρους της προστασίας των δεδομένων και του δημόσιου συμφέροντος στο πλαίσιο της παροχής αποτελεσματικής πρόσβασης για τις αρχές επιβολής του νόμου και τους φορείς στον τομέα της κυβερνοασφάλειας.

2. Σύγχρονες μέθοδοι επιβολής του νόμου

Καθώς η τεχνολογία συνεχίζει να αναμορφώνει κάθε τομέα της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας, οι αρχές επιβολής του νόμου και οι δικαστικές αρχές πρέπει να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις αλλαγές. Η ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης, των μαζικών δεδομένων και της υπολογιστικής υψηλών επιδόσεων στην πολιτική ασφάλειας, χωρίς να αποδυναμώνεται η αποτελεσματική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, είναι ουσιώδης για την αύξηση της ασφάλειας και της προστασίας.

Η Επιτροπή εργάζεται επί διαφόρων βασικών αξόνων εργασιών⁵⁸. Στις 25 Νοεμβρίου 2020 η Επιτροπή πρότεινε⁵⁹ την πράξη για τη διακυβέρνηση δεδομένων, ένα πλαίσιο για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής και της περαιτέρω χρήσης δεδομένων προσωπικού και μη προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς καινοτομίας και ανάπτυξης. Καλύπτονται η βιομηχανία και οι δημόσιοι φορείς μέσω εικονικών ή φυσικών τομεακών χώρων δεδομένων. Θα επιτρέπεται η πρόσβαση των εθνικών αρχών επιβολής του νόμου σε δεδομένα που φιλοξενούνται σε άλλους χώρους δεδομένων για τους δικούς τους σκοπούς καινοτομίας. Παράλληλα, η πρόσβαση σε δεδομένα που βρίσκονται στην κατοχή των εθνικών αρχών επιβολής του νόμου και ασφάλειας δεν θα επιτρέπεται εκτός εάν προβλέπεται σχετική άδεια από την ΕΕ ή το εθνικό δίκαιο. Οι εθνικές αρχές επιβολής του νόμου και ασφάλειας μπορούν επίσης να επωφεληθούν εάν μεμονωμένα υποκείμενα των δεδομένων καταστήσουν τα δεδομένα τους διαθέσιμα, σε εθελοντική βάση, για το κοινό καλό, με μοναδικό σκοπό την επιστημονική έρευνα.

Βρίσκονται επίσης σε εξέλιξη εργασίες για την κατάρτιση νέας πρωτοβουλίας σχετικά με την **τεχνητή νοημοσύνη (TN)**, σε συνέχεια της Λευκής Βίβλου για την TN⁶⁰. Αναγνωρίζοντας τις ευκαιρίες που προσφέρει η τεχνολογία TN για την ενίσχυση της ασφάλειας και της ευημερίας των πολιτών και της κοινωνίας στο σύνολό της, η Λευκή Βίβλος προσδιόρισε επίσης διάφορους κινδύνους —όπως οι κυβερνοαπειλές, οι κίνδυνοι για την προσωπική ασφάλεια ή η απώλεια συνδεσιμότητας. Στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης, οι κυριότερες ανησυχίες των συμμετεχόντων αφορούσαν την πιθανότητα να παραβιάζει η TN τα θεμελιώδη δικαιώματα και τον κίνδυνο να οδηγεί σε διακρίσεις⁶¹. Στην ανακοίνωση με τίτλο «Οικοδόμηση εμπιστοσύνης στην ανθρωποκεντρική τεχνητή νοημοσύνη»⁶², η Επιτροπή τόνισε την ανάγκη να καταστούν τα συστήματα TN ανθεκτικά τόσο σε εμφανείς επιθέσεις όσο και σε πιο συγκαλυμμένες προσπάθειες παραποίησης δεδομένων ή των ίδιων των αλγορίθμων, καθώς και να ληφθούν μέτρα για τον μετριασμό αυτού του κινδύνου.

Η **κρυπτογράφηση** διαδραματίζει θεμελιώδη ρόλο στη διασφάλιση ισχυρής ασφάλειας στον κυβερνοχώρο και αποτελεσματικής προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως η ιδιωτική ζωή, συμπεριλαμβανομένου του απορρήτου των επικοινωνιών, και προστασίας

⁵⁸ Συμπεριλαμβανομένης της στρατηγικής της ΕΕ για τα δεδομένα (βλ. ανωτέρω).

⁵⁹ COM(2020) 767.

⁶⁰ COM(2020) 65.

⁶¹ Αντίστοιχα, το 90 % και το 87 % όσων απάντησαν θεωρούν ότι οι ανησυχίες αυτές είναι σημαντικές ή πολύ σημαντικές.

⁶² COM(2019)168.

των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και στη διασφάλιση της εμπιστοσύνης σε υπηρεσίες και προϊόντα που βασίζονται σε τεχνολογίες κρυπτογράφησης, όπως λύσεις ψηφιακής ταυτότητας. Παράλληλα, η κρυπτογράφηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί επίσης για την απόκρυψη εγκλημάτων από τις αρχές επιβολής του νόμου και τις δικαστικές αρχές, με αποτέλεσμα να καθίσταται δύσκολη η διερεύνηση, η ανίχνευση και η δίωξη. Τα κράτη μέλη στο Συμβούλιο ζήτησαν λύσεις οι οποίες θα επιτρέπουν στις αρχές επιβολής του νόμου και στις δικαστικές αρχές να αποκτούν νόμιμη πρόσβαση σε ψηφιακά αποδεικτικά στοιχεία, σε πλαίσιο πλήρους σεβασμού της ιδιωτικής ζωής, της προστασίας των δεδομένων και των εγγυήσεων δίκαιης δίκης⁶³. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη για τον προσδιορισμό νόμιμων, λειτουργικών και τεχνικών λύσεων για τη νόμιμη πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πληροφορίες σε κρυπτογραφημένα περιβάλλοντα που διατηρούν την ασφάλεια των επικοινωνιών.

Στα πρακτικά μέτρα που πρόκειται να ληφθούν περιλαμβάνεται η δημιουργία **πλατφόρμας αποκρυπτογράφησης** στην Ευρώπη, η οποία θα διευκολύνει την απόκτηση νόμιμης πρόσβασης από τις αρχές επιβολής του νόμου σε κρυπτογραφημένες πληροφορίες σε συσκευές οι οποίες κατάσχονται στο πλαίσιο ποινικών ερευνών⁶⁴. Η Ευρωπαϊκή Ομάδα για την Εκπαίδευση και Κατάρτιση στον τομέα του Κυβερνοεγκλήματος έχει αναπτύξει πιλοτικές ενότητες κατάρτισης οι οποίες θα ληφθούν υπόψη στο πλαίσιο των εργασιών του Οργανισμού για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (CEPOL). Έχει δημιουργηθεί δίκτυο σημείων εμπειρογνωσίας των κρατών μελών στον τομέα της κρυπτογράφησης, με σκοπό την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και εμπειρογνωσίας, και την υποστήριξη της ανάπτυξης εργαλειοθήκης τεχνικών και πρακτικών μέσων.

Το ψηφιακό σύστημα ανταλλαγής ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων (eEDES) θα αποτελέσει εργαλείο για την ασφαλή, ταχεία και αποτελεσματική διασυνοριακή ανταλλαγή ευρωπαϊκών εντολών έρευνας, αιτημάτων αμοιβαίας συνδρομής και αποδεικτικών στοιχείων σε ψηφιακή μορφή. Θα πρέπει σταδιακά να εμπλουτιστεί και να επεκταθεί σε άλλα μέσα δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, και το μελλοντικό πεδίο εφαρμογής του θα οριστεί σε νομοθετική πρόταση σχετικά με την ψηφιοποίηση των διαδικασιών δικαστικής συνεργασίας, η οποία έχει προγραμματιστεί για το 2021⁶⁵.

3. Καταπολέμηση του παράνομου περιεχομένου στο διαδίκτυο

Η ριζοσπαστικοποίηση που οδηγεί στον βίαιο εξτρεισμό αποτελεί πολυδιάστατο και διασυνοριακό φαινόμενο το οποίο έχει εκμεταλλευτεί την ταχεία ανάπτυξη του διαδικτύου. Το διαδίκτυο εξακολουθεί να χρησιμοποιείται για τη ριζοσπαστικοποίηση και τη στρατολόγηση των ευάλωτων. Τον Ιούλιο η μονάδα αναφοράς διαδικτυακού περιεχομένου της Ευρώπης κατάργησε 2 000 συνδέσμους προς τρομοκρατικό περιεχόμενο —συμπεριλαμβανομένων εγχειριδίων και οδηγιών σχετικά με τρόπους εκτέλεσης επίθεσης. Τα αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τον ρόλο του διαδικτύου στη ριζοσπαστικοποίηση και τη διαφήμιση των εγκλημάτων όσων συμμετείχαν στις επιθέσεις στη Γαλλία και την Αυστρία καταδεικνύουν ακόμη περισσότερο την ανάγκη διαμόρφωσης σαφούς νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη της διάδοσης τρομοκρατικού περιεχομένου στο διαδίκτυο, με παράλληλη διατήρηση αποτελεσματικών εγγυήσεων για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Τις τελευταίες εβδομάδες εντατικοποιήθηκαν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του

⁶³ ST 13084 2020 — Ψήφισμα του Συμβουλίου για την κρυπτογράφηση — Ασφάλεια μέσω της κρυπτογράφησης και ασφάλεια παρά την κρυπτογράφηση.

⁶⁴ Αυτό το έργο ύψους 6 εκατ. ευρώ υποστηρίζεται επίσης από το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Επιτροπής.

⁶⁵ Ανακοίνωση για την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης στην ΕΕ, COM (2020) 710, 2 Δεκεμβρίου 2020.

Συμβουλίου σχετικά με τον προτεινόμενο **κανονισμό για το τρομοκρατικό περιεχόμενο στο διαδίκτυο**⁶⁶. Η ολοκλήρωση αυτών των διαπραγματεύσεων με τη δημιουργία, ειδικότερα, του νέου και αποτελεσματικού επιχειρησιακού μέσου εντολών αφαίρεσης για τη διασυννοριακή εξάλειψη τρομοκρατικού περιεχομένου εντός μίας ώρας ή συντομότερα από τη λήψη αυτών των διαταγών έχει καίρια σημασία για την αντιμετώπιση του τρομοκρατικού περιεχομένου, συμπεριλαμβανομένου του περιεχομένου που συμβάλλει στη ριζοσπαστικοποίηση.

Εν τω μεταξύ, το **φόρουμ της ΕΕ για το διαδίκτυο** εξακολουθεί να λειτουργεί ως καταλύτης για την ανάληψη δράσης, παρέχοντας ουσιαστική πλατφόρμα στο πλαίσιο της οποίας έρχονται σε επαφή τα κράτη μέλη με τον κλάδο, με σκοπό την πρόληψη της διάδοσης τρομοκρατικού περιεχομένου στο διαδίκτυο και την καταπολέμηση των μηνυμάτων ριζοσπαστικοποίησης. Το φόρουμ εργάζεται για την κατάρτιση καταλόγου αναφοράς με απαγορευμένα σύμβολα και ομάδες στα κράτη μέλη, ο οποίος θα μπορούσε να αποτελέσει βάση για τις πολιτικές ελέγχου περιεχομένου της πλατφόρμας.

Το φόρουμ της ΕΕ για το διαδίκτυο επέκτεινε το πεδίο δραστηριοτήτων του ώστε να καλύπτει επίσης την **παιδική σεξουαλική κακοποίηση στο διαδίκτυο**. Το φόρουμ θα παράσχει κοινό χώρο για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και τον προσδιορισμό των εμποδίων με τα οποία βρίσκονται αντιμέτωποι τόσο ιδιωτικοί όσο και δημόσιοι φορείς, με σκοπό την ενίσχυση της κοινής αντίληψης και της εξεύρεσης λύσεων από κοινού. Διευκολύνει επίσης τον πολιτικό συντονισμό σε υψηλό επίπεδο για τη μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας της δράσης. Στο πλαίσιο του φόρουμ της ΕΕ για το διαδίκτυο δημιουργήθηκε διαδικασία τεχνικών εμπειρογνομόνων με τη συμμετοχή του ακαδημαϊκού χώρου, της βιομηχανίας, δημόσιων αρχών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, με σκοπό τη χαρτογράφηση και την προκαταρκτική αξιολόγηση πιθανών τεχνικών λύσεων για τον εντοπισμό και την αναφορά παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης σε κρυπτογραφημένες ηλεκτρονικές επικοινωνίες από το ένα σημείο στο άλλο. Αυτές οι τεχνικές λύσεις δεν θα πρέπει να αποδυναμώνουν την κρυπτογράφηση. Η συγκεκριμένη προσέγγιση συμπληρώνει άλλα στοιχεία της καταπολέμησης της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης, εντός και εκτός διαδικτύου, όπως περιγράφεται ανωτέρω.

Η Επιτροπή συνέχισε επίσης να μοιράζεται την εμπειρογνωσία και την πείρα της ΕΕ στο πλαίσιο της ανεξάρτητης συμβουλευτικής επιτροπής του νεοσυσταθέντος **παγκόσμιου φόρουμ για το διαδίκτυο και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας** και ως συνεπικεφαλής, από κοινού με τη Microsoft, της ομάδας εργασίας για την αντιμετώπιση κρίσεων. Από κοινού με την Ευρώπη, η Επιτροπή συνέχισε να παρέχει στήριξη στα κράτη μέλη όσον αφορά την εφαρμογή του **πρωτοκόλλου κρίσεων της ΕΕ**. Στις 23 Νοεμβρίου 2020 η μονάδα της ΕΕ για την αναφορά διαδικτυακού περιεχομένου διοργάνωσε δεύτερη άσκηση επί χάρτου για την εκπόνηση κατευθυντήριων γραμμών με σκοπό τη βελτίωση της επιχειρησιακής απόκρισης και του συντονισμού σε πραγματικό χρόνο μεταξύ των κρατών μελών και των παρόχων διαδικτυακών υπηρεσιών.

Τον Ιούνιο του 2020 η Επιτροπή δημοσίευσε τα αποτελέσματα της τελευταίας διαδικασίας παρακολούθησης της εφαρμογής του **κώδικα δεοντολογίας για την καταπολέμηση της παράνομης ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο**⁶⁷. Όπως προέκυψε, κατά μέσο όρο οι εταιρείες ΤΠ αξιολογούν το 90 % του επισημασμένου περιεχομένου εντός 24 ωρών και

⁶⁶ COM(2018) 640.

⁶⁷ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-code-conduct-counter-illegal-hate-speech-online_el.

αφαιρούν το 71 % του περιεχομένου που θεωρείται παράνομη ρητορική μίσους. Ωστόσο, εντοπίστηκαν επίσης ελλείψεις όσον αφορά τη διαφάνεια και την παροχή ανατροφοδότησης στους χρήστες. Η εφαρμογή του κώδικα δεοντολογίας κατά την τελευταία τετραετία αποτέλεσε επίσης έναυσμα για σκέψεις σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης του παράνομου περιεχομένου στο διαδίκτυο, με παράλληλη προστασία της ελευθερίας έκφρασης, στην επικείμενη πρόταση νόμου για τις ψηφιακές υπηρεσίες. Στην ομιλία για την κατάσταση της Ένωσης το 2020, η πρόεδρος φον ντερ Λάιεν ανακοίνωσε επίσης ότι, έως το τέλος του 2021, η Επιτροπή θα προτείνει την επέκταση του καταλόγου των εγκλημάτων σε επίπεδο ΕΕ, δυνάμει του άρθρου 83 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, στα εγκλήματα μίσους και τη ρητορική μίσους⁶⁸.

4. Υβριδικές απειλές

Αναγνωρίζοντας τον εξελισσόμενο χαρακτήρα των υβριδικών απειλών, το Συμβούλιο δημιούργησε τον Ιούλιο του 2019 **οριζόντια ομάδα εργασίας για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας και την αντιμετώπιση των υβριδικών απειλών**. Κύριος στόχος της είναι η υποστήριξη του στρατηγικού και οριζόντιου συντονισμού μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της κρατικής και κοινωνιακής ανθεκτικότητας, η βελτίωση της στρατηγικής επικοινωνίας και η καταπολέμηση της παραπληροφόρησης. Οι εργασίες περιελάμβαναν την παρακολούθηση των ερευνών για τους υβριδικούς κινδύνους⁶⁹, καθώς και την ειδική εξέταση των υβριδικών απειλών και της παραπληροφόρησης στις χώρες εταίρους της γειτονίας. Οι δραστηριότητες της οριζόντιας ομάδας εργασίας παρουσιάστηκαν σε ετήσια έκθεση που εγκρίθηκε στις 14 Σεπτεμβρίου 2020.

Τον Δεκέμβριο του 2019, το Συμβούλιο ενέκρινε «Συμπληρωματικές προσπάθειες για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και την αντιμετώπιση υβριδικών απειλών»⁷⁰, ζητώντας μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την ασφάλεια και την αντιμετώπιση υβριδικών απειλών, με προσπάθειες σε όλους τους σχετικούς τομείς πολιτικής με πιο στρατηγικό, συντονισμένο και συνεκτικό τρόπο. Τον Ιούλιο του 2020 ανελήφθησαν δύο βασικές επακόλουθες ενέργειες. Πρώτον, οι υπηρεσίες της Επιτροπής και η ΕΥΕΔ προέβησαν σε **χαρτογράφηση των μέτρων και των εγγράφων που αφορούν την απόκριση της ΕΕ σε υβριδικές απειλές**⁷¹. Η χαρτογράφηση παρέχει συνολική απογραφή των μέτρων για την αντιμετώπιση των υβριδικών απειλών σε επίπεδο ΕΕ και των αντίστοιχων εγγράφων πολιτικής. Χρησιμεύει ως αφετηρία για τη δημιουργία μιας περιορισμένης διαδικτυακής πλατφόρμας ως υπηρεσίας μίας στάσης για όλα τα υβριδικά μέτρα που σχετίζονται με απειλές, τα έγγραφα πολιτικής και τα νομοθετικά έγγραφα, καθώς και τις σχετικές μελέτες. Δεύτερον, η τελευταία ετήσια **έκθεση για την αντιμετώπιση υβριδικών απειλών**⁷² εξέτασε την εφαρμογή καλύπτοντας την επίγνωση της κατάστασης, την οικοδόμηση

⁶⁸ Περιγράφεται επίσης λεπτομερέστερα στη στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025 (COM (2020) 698).

⁶⁹ Δράση 1 του κοινού πλαισίου του 2016 για την αντιμετώπιση υβριδικών απειλών, βλ. JOIN/2016/018.

⁷⁰ Συμπεράσματα του Συμβουλίου 14972/19.

⁷¹ SWD (2020) 152 Κοινό υπηρεσιακό έγγραφο εργασίας: Mapping of the measures related to enhancing resilience and countering hybrid threats («Χαρτογράφηση των μέτρων που σχετίζονται με τη βελτίωση της ανθεκτικότητας και την αντιμετώπιση των υβριδικών απειλών»).

⁷² SWD(2020) 153 Κοινό υπηρεσιακό έγγραφο εργασίας: Report on the implementation of the 2016 Joint Framework on countering hybrid threats and the 2018 Joint Communication on increasing resilience and bolstering capabilities to address hybrid threats («Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του κοινού πλαισίου του 2016 για την αντιμετώπιση υβριδικών απειλών και της κοινής ανακοίνωσης του 2018 σχετικά με την αύξηση της ανθεκτικότητας και την ενίσχυση των ικανοτήτων για την αντιμετώπιση υβριδικών απειλών»).

ανθεκτικότητας, ετοιμότητας και απόκρισης σε κρίσεις, καθώς και τη διεθνή συνεργασία και ιδίως τη συνεργασία ΕΕ-NATO για την αντιμετώπιση υβριδικών απειλών. Μολονότι η έκθεση εντοπίζει κάποια πρόοδο όσον αφορά τον συντονισμό σε επίπεδο ΕΕ, η άνευ προηγουμένου κλίμακα και ποικιλομορφία των υβριδικών απειλών σήμερα απαιτεί περαιτέρω βήματα σε επίπεδο προσέγγισης της ΕΕ για την ενσωμάτωση της εξωτερικής και της εσωτερικής διάστασης σε μια απρόσκοπτη ροή και τη στήριξη των προσπαθειών των κρατών μελών για την αντιμετώπιση υβριδικών απειλών και την ενίσχυση της ανθεκτικότητάς τους.

Παράλληλα, βρίσκονται σε εξέλιξη εργασίες για την εφαρμογή των μέτρων που προβλέπονται στη νέα στρατηγική ασφάλειας για την ενσωμάτωση υβριδικών ζητημάτων στη χάραξη πολιτικής, την ανάπτυξη περιορισμένης πρόσβασης ηλεκτρονικής πλατφόρμας, τη δημιουργία τομεακών βασικών γραμμών για την ανθεκτικότητα της ΕΕ, καθώς και τον εξορθολογισμό των ροών πληροφοριών για την περαιτέρω ενίσχυση της επίγνωσης της κατάστασης⁷³. Οι εργασίες αυτές βασίζονται στη **Μονάδα Ανάλυσης Υβριδικών Απειλών της ΕΕ (HFC)** που έχει συσταθεί στο Κέντρο Ανάλυσης Πληροφοριών της ΕΕ (EU INTCEN), το οποίο παραμένει το κύριο σημείο εστίασης της ΕΕ για τις εκτιμήσεις υβριδικών απειλών. Έχει πλέον εκπονήσει περισσότερες από 180 γραπτές εκθέσεις σχετικά με υβριδικές απειλές και απειλές στον κυβερνοχώρο. Ένα από τα έργα του HFC είναι η **ανάλυση υβριδικών τάσεων**⁷⁴, η οποία παρέχει στοιχεία για θέματα όπως: συστηματική ανάλυση των υβριδικών δραστηριοτήτων αναδυόμενων παραγόντων· δραστηριότητες ξένων υπηρεσιών πληροφοριών κατά των κρατών μελών, των θεσμικών οργάνων, των εταίρων και των συμφερόντων της ΕΕ· και εκμετάλλευση της πανδημίας COVID-19 από υβριδικούς κρατικούς και μη κρατικούς παράγοντες.

Η **συνεργασία ΕΕ-NATO** (βάσει του ολοκληρωμένου πλαισίου που προβλέπουν οι κοινές δηλώσεις της Βαρσοβίας και των Βρυξελλών του 2016 και του 2018) έχει ενισχυθεί περαιτέρω, όπως επισημαίνεται στην πέμπτη έκθεση προόδου του Ιουνίου 2020, με την αλληλεπίδραση σε επίπεδο προσωπικού και με συγκεκριμένα αποτελέσματα στους τομείς των υβριδικών απειλών, της κυβερνοάμυνας και της ανάπτυξης ικανοτήτων⁷⁵. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να αναπτυχθεί ενιαία μεθοδολογία για τους διάφορους τομείς όσον αφορά τις εργασίες καθορισμού βασικών παραμέτρων, προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο κίνδυνος κατακερματισμένων και διπλών πολιτικών, εργαλείων και δράσεων. Σε αυτή τη συνεργασία συμμετείχε επίσης το κέντρο αριστείας για την καταπολέμηση των υβριδικών απειλών που βρίσκεται στο Ελσίνκι. Η συνεργασία με το NATO ενισχύθηκε στο πλαίσιο της κρίσης λόγω της νόσου COVID-19, μεταξύ άλλων όσον αφορά την παραπληροφόρηση σχετικά με την πανδημία και την αντιμετώπιση των εχθρικών δραστηριοτήτων ενημέρωσης.

⁷³ Για παράδειγμα, στις 26 Νοεμβρίου 2020, το Κοινό Κέντρο Ερευνών πρότεινε ένα νέο πλαίσιο για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις απειλές: <https://ec.europa.eu/jrc/en/news/jrc-framework-against-hybrid-threats>

⁷⁴ Η ανάλυση υβριδικών τάσεων είναι ένα εργαλείο που πρέπει να χρησιμοποιείται παράλληλα με τα εθνικά συστήματα για την παρακολούθηση της κλίμακας και της έντασης των υβριδικών απειλών στους τομείς της πολιτικής/διπλωματίας, του στρατού, της οικονομίας, της ενημέρωσης, των υπηρεσιών πληροφοριών, του κυβερνοχώρου, της κοινωνίας, της ενέργειας και των υποδομών.

⁷⁵ Η συνεργασία μεταξύ του προσωπικού στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας στον κυβερνοχώρο έχει ενταθεί περαιτέρω με συνεργασία σε συνεκτικές έννοιες και δόγματα, ασκήσεις, ανταλλαγές πληροφοριών και διασταυρούμενες ενημερώσεις.

Σε γενικές γραμμές, η πανδημία COVID-19 έχει αναδείξει τους ταχέως εξελισσόμενους κινδύνους **παραπληροφόρησης** και τον πραγματικό κίνδυνο για τη ζωή των ανθρώπων⁷⁶. Στις 10 Ιουνίου 2020, η Επιτροπή και ο Ύπατος Εκπρόσωπος εξέδωσαν **κοινή ανακοίνωση σχετικά με τη νόσο COVID-19 και την παραπληροφόρηση**⁷⁷, προκειμένου να επισημάνουν τους συγκεκριμένους κινδύνους παραπληροφόρησης σε σχέση με τη νόσο COVID-19 και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβανόταν η ανάληψη δράσης από μεγάλες διαδικτυακές πλατφόρμες για την ανάπτυξη πολιτικών αντιμετώπισης της απειλής και η ενίσχυση της παρακολούθησης της δράσης των πλατφορμών, καθώς και ειδική συνεργασία μέσω του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης που τελεί υπό τη διαχείριση της EYED. Η πανδημία πυροδότησε περισσότερες προσπάθειες για την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης και την αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού. Στο πρώτο εξάμηνο του 2020 η δημόσια βάση δεδομένων **EUvsDisinfo** για περιπτώσεις παραπληροφόρησης πρόσθεσε 1963 νέες περιπτώσεις παραπληροφόρησης υπέρ του Κρεμλίνου, εκ των οποίων σχεδόν το ένα τρίτο συνδεόταν με την πανδημία παραπληροφόρησης σχετικά με την COVID-19. Από τα μέσα Μαρτίου έως τα τέλη Απριλίου του 2020, περισσότερα από 10 000 άτομα επισκέπτονταν τον ιστότοπο καθημερινά και ο συνολικός αριθμός των επισκεπτών αυξήθηκε κατά 400 % σε σύγκριση με την ίδια περίοδο το 2019. Η αντίδραση της ΕΕ περιλάμβανε στοχευμένες εκστρατείες επικοινωνίας⁷⁸ και παροχή τεκμηριωμένων πληροφοριών σχετικά με την πανδημία.

Τα διδάγματα που αντλήθηκαν τροφοδότησαν την εκπόνηση του **ευρωπαϊκού σχεδίου δράσης για τη δημοκρατία** που εγκρίθηκε στις 2 Δεκεμβρίου 2020⁷⁹. Στο σχέδιο δράσης ορίζονται τα βασικά βήματα για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας του δημοκρατικού ιστού της ΕΕ μέσω της προώθησης ελεύθερων και δίκαιων εκλογών, της αντιμετώπισης των δυσχερειών που αντιμετωπίζουν τα ελεύθερα και ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης και της καταπολέμησης της παραπληροφόρησης. Η τελευταία αυτή πτυχή θα στηριχθεί στο σχέδιο δράσης του 2018 κατά της παραπληροφόρησης⁸⁰, για την ανάληψη ενισχυμένης δράσης σε επίπεδο ΕΕ με σκοπό την καταπολέμηση της παραπληροφόρησης και σχετικά με τρόπους εξασφάλισης της συμμετοχής βασικών παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και του ιδιωτικού τομέα. Αναμένεται επίσης με ενδιαφέρον το επόμενο βήμα με τον **κώδικα πρακτικής για την παραπληροφόρηση**, κατόπιν της αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας του κώδικα που πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2020⁸¹. Ο κώδικας έχει αποτελέσει σημαντικό και αναγκαίο βήμα προς την κατεύθυνση της δημιουργίας ενός πιο διαφανούς και υπεύθυνου οικοσυστήματος διαδικτυακών πλατφορμών, αλλά η αποτελεσματικότητά του θα ενισχυθεί μέσω πιο ομοιόμορφων ορισμών, συνεκτικότερης εφαρμογής και περισσότερης δράσης για την κάλυψη συγκεκριμένων τομέων όπως η μικροστόχευση. Ένα ακόμη βασικό εργαλείο που βρίσκεται πλέον στη διάθεση της ΕΕ είναι το **Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Ψηφιακών**

⁷⁶ Οι πραγματικές συνέπειες περιλάμβαναν εμπρησμό τηλεπικοινωνιακών υποδομών και παραπληρητικές πληροφορίες για την υγεία με άμεσες συνέπειες.

⁷⁷ JOIN (2020) 8, Κοινή ανακοίνωση, Αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης λόγω της νόσου COVID-19 — Εξασφάλιση των πραγματικών περιστάσεων.

⁷⁸ Για παράδειγμα, οργανώθηκε η εκστρατεία «Think before you share» (Σκέψου πριν κοινοποιήσεις) για την παροχή συμβουλών σχετικά με τον περιορισμό της διασποράς της παραπληροφόρησης σε κοινό νεαρής ηλικίας και παράγοντες που επιφέρουν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στις χώρες της ανατολικής εταιρικής σχέσης της ΕΕ· η εν λόγω εκστρατεία συγκέντρωσε πάνω από 500 000 προβολές στις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης.

⁷⁹ COM (2020) 790.

⁸⁰ JOIN (2018) 36 Κοινή ανακοίνωση, Σχέδιο δράσης κατά της παραπληροφόρησης.

⁸¹ SWD(2020) 180.

Μέσων, το οποίο τέθηκε σε λειτουργία τον Ιούνιο του 2020. Φέρνει σε επαφή βασικά ενδιαφερόμενα μέρη που εργάζονται στον τομέα της παραπληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένων ελεγκτών γεγονότων και ακαδημαϊκών ερευνητών.

IV ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

1. Τρομοκρατία και ριζοσπαστικοποίηση

Οι πρόσφατες επιθέσεις έδειξαν και πάλι ότι η τρομοκρατική απειλή στην ΕΕ παραμένει υψηλή. Μετά τη δολοφονία ενός καθηγητή στο Conflans-Sainte-Honorine στις 16 Οκτωβρίου 2020, ακολούθησε η δολοφονία τριών ατόμων στην εκκλησία Notre-Dame στη Νίκαια στις 29 Οκτωβρίου. Στις 2 Νοεμβρίου, σε τρομοκρατική επίθεση στη Βιέννη, σκοτώθηκαν τέσσερα άτομα και τραυματίστηκαν 23. Στις 13 Νοεμβρίου, το Συμβούλιο εξέδωσε κοινή δήλωση των υπουργών Εσωτερικών της ΕΕ σχετικά με τις πρόσφατες τρομοκρατικές επιθέσεις στη Γαλλία και την Αυστρία⁸². Αυτές οι πρόσφατες επιθέσεις που εμπνέονται από τους τζιχαντιστές έρχονται να προστεθούν στην αυξανόμενη απειλή από βίαιους ακροδεξιούς εξτρεμιστές και άλλες μορφές τρομοκρατίας.

Για την περαιτέρω στήριξη των κρατών μελών στον αγώνα κατά της τρομοκρατίας και της ριζοσπαστικοποίησης, η Επιτροπή εγκρίνει σήμερα **αντιτρομοκρατικό θεματολόγιο για την ΕΕ**⁸³. Το εν λόγω θεματολόγιο αξιοποιεί τις υφιστάμενες πολιτικές και μέσα και θα ενισχύσει το πλαίσιο της ΕΕ για την περαιτέρω βελτίωση της πρόβλεψης απειλών και κινδύνων, της πρόληψης της ριζοσπαστικοποίησης και του βίαιου εξτρεμισμού, της προστασίας των ανθρώπων και των υποδομών, μεταξύ άλλων μέσω της ασφάλειας στα εξωτερικά σύνορα, και της επακόλουθης δράσης κατόπιν επιθέσεων. Περιγράφει επίσης τα επόμενα βήματα για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών, καθώς και της χρήσης τεχνολογιών και της ανταλλαγής σχετικών πληροφοριών σε ολόκληρη την ΕΕ, μεταξύ άλλων για όσους πραγματοποιούν ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα. Η εφαρμογή και η επιβολή της νομοθεσίας εξακολουθούν να έχουν καίρια σημασία.

Η πρόληψη αποτελεί καθοριστικό στοιχείο για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Οι προσπάθειες της ΕΕ στον τομέα της **πρόληψης της ριζοσπαστικοποίησης** βασίζονται στη σημαντική πείρα που έχει αποκτηθεί μέχρι στιγμής στο πλαίσιο της παροχής υποστήριξης σε επαγγελματίες της πρώτης γραμμής και φορείς χάραξης πολιτικής. Στις 24 Νοεμβρίου η Επιτροπή ενέκρινε νέο **σχέδιο δράσης για την ενσωμάτωση και την ένταξη**⁸⁴. Στο πλαίσιο της καταπολέμησης της ριζοσπαστικοποίησης είναι καίριας σημασίας η καταβολή μεγαλύτερων προσπαθειών για την προσέγγιση των κοινοτήτων. Μια συνεκτικότερη κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς μπορεί να συμβάλει στη πρόληψη της διάδοσης εξτρεμιστικών ιδεολογιών που μπορούν να οδηγήσουν στην τρομοκρατία και στον βίαιο εξτρεμισμό. Στο πλαίσιο της υποστήριξης που παρέχεται στο **Δίκτυο Ευαισθητοποίησης για τη Ριζοσπαστικοποίηση** περιλαμβάνεται η σύναψη περαιτέρω σύμβασης ύψους 30 εκατ. EUR τον Ιανουάριο του 2020 για την παροχή βοήθειας στους επαγγελματίες επιτόπου κατά την επόμενη τετραετία, καθώς και η παροχή επιπλέον υποστήριξης σε φορείς χάραξης πολιτικής και ερευνητές. Τα ανωτέρω μέσα, καθώς και άλλα μέσα όπως το

⁸² Κοινή δήλωση των Υπουργών Εσωτερικών της ΕΕ σχετικά με τις πρόσφατες τρομοκρατικές επιθέσεις στην Ευρώπη, 13.11.2020, 12634/20.

⁸³ COM (2020) 795.

⁸⁴ COM(2020) 758.

φόρουμ της ΕΕ για το διαδίκτυο, θα δώσουν στην Επιτροπή τη δυνατότητα να υλοποιήσει τις δράσεις προτεραιότητας που αναφέρονται στις στρατηγικές κατευθύνσεις του 2021 σχετικά με μια συντονισμένη προσέγγιση της ΕΕ όσον αφορά την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης, οι οποίες εκπονήθηκαν από κοινού με τα κράτη μέλη. Οι εν λόγω δράσεις συμπληρώνονται από δράσεις που προβλέπονται στο θεματολόγιο για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και αφορούν την αντιμετώπιση των εξτρεμιστικών ιδεολογιών στο διαδίκτυο, την ενίσχυση των προσπαθειών στις φυλακές και όσον αφορά την αποκατάσταση και την επανένταξη, μεταξύ άλλων αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών, καθώς και την ενίσχυση της υποστήριξης προς τοπικούς παράγοντες και την οικοδόμηση ανθεκτικότερων κοινοτήτων.

Η **οδηγία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας**⁸⁵, η οποία εκδόθηκε τον Μάρτιο του 2017, αποτελεί το κύριο μέσο ποινικής δικαιοσύνης σε επίπεδο ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Καθορίζει ελάχιστα πρότυπα για τον ορισμό των τρομοκρατικών εγκλημάτων και των εγκλημάτων που σχετίζονται με την τρομοκρατία, καθώς και των κυρώσεων, χορηγώντας παράλληλα στα θύματα της τρομοκρατίας δικαιώματα προστασίας, στήριξης και αρωγής. Στις 30 Σεπτεμβρίου 2020 η Επιτροπή εξέδωσε έκθεση⁸⁶ στην οποία αξιολογούνται τα μέτρα τα οποία έχουν λάβει τα κράτη μέλη για να συμμορφωθούν με την οδηγία. Η εν λόγω έκθεση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο συνέβαλε στην ενίσχυση της προσέγγισης της τρομοκρατίας από τα κράτη μέλη από την πλευρά της ποινικής δικαιοσύνης, καθώς και των δικαιωμάτων που παρέχονται στα θύματα της τρομοκρατίας, αλλά ότι εξακολουθούν να υπάρχουν κενά. Για παράδειγμα, δεν ποινικοποιούν όλα τα κράτη μέλη στο εθνικό τους δίκαιο όλα τα εγκλήματα που παρατίθενται στην οδηγία ως τρομοκρατικά εγκλήματα, ούτε έχουν μεταφέρει στο εθνικό τους δίκαιο τις διατάξεις σχετικά με την ποινικοποίηση των ταξιδιών με σκοπό την τρομοκρατία και την αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, καθώς και σχετικά με την παροχή στήριξης στα θύματα. Αργότερα εντός του 2021 θα εκδοθεί έκθεση αξιολόγησης της οδηγίας.

Η ΕΕ συνεχίζει να στηρίζει τις προσπάθειες των κρατών μελών να στερήσουν από τους τρομοκράτες τα μέσα εκτέλεσης επιθέσεων και να εφαρμόσουν τους κανόνες. Ο κανονισμός σχετικά με την κυκλοφορία στην αγορά και τη χρήση **πρόδρομων ουσιών** εκρηκτικών υλών, ο οποίος εκδόθηκε τον Ιούνιο του 2019⁸⁷, θα αρχίσει να ισχύει την 1η Φεβρουαρίου 2021. Προκειμένου να βοηθήσει τις εθνικές αρχές και τον ιδιωτικό τομέα να εφαρμόσουν τον κανονισμό, τον Ιούνιο του 2020 η Επιτροπή δημοσίευσε σύνολο κατευθυντήριων γραμμών⁸⁸. Επιπλέον, τον Ιούνιο του 2020⁸⁹ η Επιτροπή θέσπισε πρόγραμμα για την παρακολούθηση των εκροών, των αποτελεσμάτων και του αντικτύπου του κανονισμού.

Τον Νοέμβριο του 2019 η Επιτροπή κάλεσε τα κράτη μέλη να αξιολογήσουν την εφαρμογή του σχεδίου δράσης του 2017 για την ενίσχυση της ετοιμότητας έναντι κινδύνων **για τη χημική, βιολογική, ραδιολογική και πυρηνική ασφάλεια (ΧΒΡΠ)**⁹⁰. Το συνολικό συμπέρασμα ήταν ότι οι δράσεις είχαν στην πλειονότητά τους υλοποιηθεί.

⁸⁵ Οδηγία (ΕΕ) 2017/541.

⁸⁶ COM (2020) 619.

⁸⁷ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1148.

⁸⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής — Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1148 σχετικά με την κυκλοφορία στην αγορά και τη χρήση πρόδρομων ουσιών εκρηκτικών υλών, ΕΕ C 210/01, της 24.6.2020.

⁸⁹ SWD(2020) 114 final.

⁹⁰ COM(2017) 610 final.

Στις αρχές του 2020 η Επιτροπή, σε συνεργασία με εθνικούς εμπειρογνώμονες, κατάρτισε κατάλογο χημικών ουσιών υψηλού κινδύνου που προκαλούν ανησυχία. Ο κατάλογος αυτός αποτέλεσε τη βάση για συνεργασία με τους κατασκευαστές εξοπλισμού με σκοπό τη βελτίωση των ικανοτήτων ανίχνευσης. Προσφάτως, η Επιτροπή δρομολόγησε μελέτη σκοπιμότητας σχετικά με τον περιορισμό της πρόσβασης σε ορισμένες από αυτές τις χημικές ουσίες. Επιπλέον, βρίσκονται σε εξέλιξη εργασίες, στο πλαίσιο του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ένωσης, και συζητείται με τα κράτη μέλη το ενδεχόμενο ανάπτυξης πρόσθετων ικανοτήτων απόκρισης σε ΧΒΡΠ στους τομείς της απολύμανσης, της ανίχνευσης, της επιτήρησης και της παρακολούθησης, καθώς και της αποθεματοποίησης.

Στις 12 Οκτωβρίου 2020 το Συμβούλιο αποφάσισε να παρατείνει το καθεστώς κυρώσεων κατά της διάδοσης και χρήσης χημικών όπλων κατά ένα έτος⁹¹, επιτρέποντας στην ΕΕ να επιβάλλει περιοριστικά μέτρα σε πρόσωπα και οντότητες που συμμετέχουν στην ανάπτυξη και χρήση χημικών όπλων. Στις 14 Οκτωβρίου 2020 το Συμβούλιο εξέδωσε περιοριστικά μέτρα κατά έξι προσώπων και μίας οντότητας που συμμετείχαν στην απόπειρα δολοφονίας του Alexei Navalny, ο οποίος δηλητηριάστηκε με νευροτοξικό παράγοντα της ομάδας «Novichok» στη Ρωσία στις 20 Αυγούστου 2020⁹².

Οι **χρηματοοικονομικές πληροφορίες** έχουν επίσης καίρια σημασία για τον εντοπισμό τρομοκρατικών δικτύων, καθώς οι τρομοκράτες στηρίζονται στη χρηματοδότηση για τις μετακινήσεις, την εκπαίδευση και τον εξοπλισμό, και οι προσπάθειες **καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας** είναι ουσιώδεις στο πλαίσιο των αντιτρομοκρατικών ερευνών. Στα βασικά ζητήματα περιλαμβάνονται η πλήρης αξιοποίηση των υφιστάμενων εργαλείων και πληροφοριών, η ορθή εφαρμογή διεθνώς συμφωνημένων προτύπων και η αντιμετώπιση των εξελισσόμενων προκλήσεων που θέτουν οι αναδυόμενες τεχνολογίες και οι πλατφόρμες μέσω κοινωνικής δικτύωσης⁹³ (βλ. κατωτέρω).

Το δίκτυο **μεταφορών** έχει αποτελέσει και εξακολουθεί να αποτελεί στόχο της τρομοκρατίας. Στις προσπάθειες της ΕΕ περιλαμβάνεται μια προσέγγιση αξιολόγησης βάσει κινδύνου για την προστασία του τομέα των αεροπορικών μεταφορών⁹⁴. Οι ζώνες σύγκρουσης συνιστούν σοβαρό κίνδυνο για την πολιτική αεροπορία και η ανταλλαγή πληροφοριών και εκτιμήσεων κινδύνων έχει καθοριστική σημασία για τον μετριασμό των κινδύνων⁹⁵. Το σύστημα προειδοποίησης της ΕΕ για την **εκτίμηση των κινδύνων σε ζώνες συγκρούσεων** αναγνωρίζεται ως βέλτιστη πρακτική, τα δε διεθνή πρότυπα για την ανταλλαγή πληροφοριών έχουν ενσωματωθεί στη νομοθεσία της ΕΕ⁹⁶. Βάσει της πείρας που έχει αποκτηθεί στον τομέα της πολιτικής αεροπορίας, η Επιτροπή επέκτεινε την

⁹¹ Απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2020/1466 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 2020, που τροποποιεί την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2018/1544.

⁹² Απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2020/1482 του Συμβουλίου, της 14ης Οκτωβρίου 2020 και εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2020/1480 του Συμβουλίου.

⁹³ Όπως αναφέρθηκε από την ΕΕ τον Νοέμβριο του 2019 στην υπουργική συνδιάσκεψη *No Money For Terror* σχετικά με την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, την οποία φιλοξένησε η Αυστραλία.

⁹⁴ Η ολοκληρωμένη διαδικασία εκτίμησης κινδύνων για την αεροπορική ασφάλεια της ΕΕ υποστηρίζει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων στον τομέα της ασφάλειας των αερομεταφερόμενων φορτίων, των προτύπων αεροπορικής ασφάλειας και των κινδύνων που προκύπτουν για την πολιτική αεροπορία από τις ζώνες συγκρούσεων.

⁹⁵ Η τραγική κατάρριψη της πτήσης 752 της Ukraine International Airlines στις 8 Ιανουαρίου 2020 κατέδειξε περαιτέρω τη σημασία της ανταλλαγής πληροφοριών και της εκτίμησης κινδύνων για την ασφάλεια της πολιτικής αεροπορίας.

⁹⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1583>.

προσέγγιση βάσει εκτίμησης κινδύνων και σε άλλα μέσα μεταφοράς. Η εφαρμογή του **σχεδίου δράσης της ΕΕ για την ασφάλεια των σιδηροδρόμων**⁹⁷ βρίσκεται σε καλό δρόμο και επωφελείται από την εμπειρογνωσία της πλατφόρμας για τους επιβάτες των σιδηροδρόμων της ΕΕ, μιας ειδικής ομάδας εμπειρογνομόνων που συγκροτήθηκε από την Επιτροπή. Στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών, η προσέγγιση βάσει εκτίμησης κινδύνων είναι ευρέως γνωστή και εφαρμόζεται, και η Επιτροπή συνεργάζεται με τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη για την ενίσχυση της ασφάλειας των επιβατών. Τούτο έχει ενταχθεί στη **στρατηγική της ΕΕ για την ασφάλεια στη θάλασσα** και στο **σχέδιο δράσης** της, που αναθεωρήθηκε το 2018, περιλαμβάνοντας και διάσταση ασφάλειας και άμυνας. Τα ανωτέρω αναφέρονται στην τελευταία έκθεση εφαρμογής που εγκρίθηκε και δημοσιεύτηκε στις 23 Οκτωβρίου 2020⁹⁸.

Η **Ευρωπόλ** παρέχει υποστήριξη στα κράτη μέλη σε έρευνες που συνδέονται με την τρομοκρατία μέσω του **Ευρωπαϊκού Κέντρου για την Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας (ECTC)**. Τα αιτήματα των κρατών μελών προς το ECTC για την παροχή επιχειρησιακής υποστήριξης συνέχισαν να αυξάνονται και το ECTC συμμετέχει πλέον σε σχεδόν κάθε σημαντική έρευνα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Κατά τη διάρκεια του 2019 η Ευρωπόλ υποστήριξε συνολικά 632 διαφορετικές επιχειρήσεις στον τομέα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας. Επιπλέον, οι ερευνητές των κρατών μελών δείχνουν να εκτιμούν ολοένα και περισσότερο αυτό το έργο, καθώς το επίπεδο ικανοποίησης αυξήθηκε από 8/10 το 2018 σε 9,1/10 το 2019. Το ECTC συντόνισε συνολικά 18 ημερίδες δράσης το 2019⁹⁹.

Η **Eurojust** υποστήριξε επίσης 116 έρευνες σχετικές με την τρομοκρατία το 2019 και το 2020. Οι τρέχουσες εργασίες θα οδηγήσουν στην υποβολή νομοθετικής πρότασης για ανταλλαγές ψηφιακών διασυννοριακών υποθέσεων τρομοκρατίας με σκοπό την ανάπτυξη του αντιτρομοκρατικού μητρώου που τέθηκε σε λειτουργία το 2019¹⁰⁰, καθώς και στην επέκταση των εργασιών στις ακροδεξιές και ακροαριστερές εξτρεμιστικές ομάδες.

Το Συμβούλιο ανανέωσε τελευταία φορά στις 30 Ιουλίου 2020 τον κατάλογο της ΕΕ με πρόσωπα, ομάδες και οντότητες που υπόκεινται σε περιοριστικά μέτρα με σκοπό την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Ο πιο πρόσφατος κατάλογος περιλαμβάνει 14 πρόσωπα και 21 οντότητες. Την ίδια ημέρα, το Συμβούλιο επέβαλε περιοριστικά μέτρα σε ένα πρόσωπο στο πλαίσιο του καθεστώτος υποβολής αντιτρομοκρατικών κυρώσεων κατά του ISIL (Da'esh)/της Αλ Κάιντα. Επί του παρόντος, πέντε πρόσωπα περιλαμβάνονται αυτοτελώς σε αυτό το καθεστώς, το οποίο ανανεώθηκε για ένα έτος στις 19 Οκτωβρίου 2020.¹⁰¹

Ένα σημαντικό στοιχείο της πολιτικής για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας αφορά την απειλή που συνιστούν οι **αλλοδαποί τρομοκράτες μαχητές** που βρίσκονται επί του παρόντος στη Συρία και στο Ιράκ. Σε πλαίσιο πλήρους σεβασμού της πρωταρχικής

⁹⁷ COM 2018 (470) final.

⁹⁸ Έκθεση των υπηρεσιών της Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας σχετικά με την εφαρμογή του αναθεωρημένου σχεδίου δράσης της στρατηγικής της ΕΕ για την ασφάλεια στη θάλασσα (Report on the implementation of the revised EU Maritime Security Strategy Action Plan), SWD (2020) 252.

⁹⁹ Ενοποιημένη ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων για το 2019, Ευρωπόλ, 9.0.2020.

¹⁰⁰ Το αντιτρομοκρατικό μητρώο τελεί υπό τη διαχείριση της Eurojust σε 24ωρη βάση και παρέχει προδραστική στήριξη στις εθνικές δικαστικές αρχές. Αυτές οι συγκεντρωτικές πληροφορίες αναμένεται να βοηθήσουν τους εισαγγελείς να πραγματοποιούν ενεργότερο συντονισμό και να εντοπίζουν υπόπτους ή δίκτυα που διερευνώνται σε συγκεκριμένες υποθέσεις με πιθανές διασυννοριακές επιπτώσεις.

¹⁰¹ Αποφάσεις (ΚΕΠΠΑ) 2020/1132, 2020/1126 και 2020/1516 του Συμβουλίου.

ευθύνης των κρατών μελών επί αυτών των ζητημάτων, η στήριξη και η συνεργασία σε επίπεδο ΕΕ βοηθούν τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν κοινές προκλήσεις: δίωξη όσων έχουν διαπράξει τρομοκρατικά εγκλήματα, πρόληψη της μη εντοπιζόμενης εισόδου στον χώρο Σένγκεν και επανένταξη και αποκατάσταση των αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών που επιστρέφουν. Για παράδειγμα, η Επιτροπή συνεργάζεται στενά με τα κράτη μέλη και βασικές χώρες εταίρους για τη διασφάλιση της ανταλλαγής και αποτελεσματικής χρήσης των αποδεικτικών στοιχείων από τα πεδία μάχης για σκοπούς ταυτοποίησης, εντοπισμού στα σύνορα της ΕΕ και δίωξης. Το υπόμνημα για τα αποδεικτικά στοιχεία από πεδία μάχης του 2020,¹⁰² το οποίο δημοσιεύτηκε από την Eurojust, καταδεικνύει ότι, παρότι υπάρχουν πολλές προκλήσεις όσον αφορά την εξασφάλιση αυτών των στοιχείων και την εκπλήρωση των σχετικών κριτηρίων ώστε να θεωρηθούν παραδεκτά αποδεικτικά στοιχεία, τα στοιχεία αυτά μπορούν να συμβάλουν στην προσαγωγή υπόπτων για τρομοκρατία ενώπιον της δικαιοσύνης.

Η Επιτροπή διευκολύνει επίσης τη διεξαγωγή διαλόγου με τα κράτη μέλη και ανθρωπιστικούς φορείς για την παροχή ολοκληρωμένης και πραγματολογικής επισκόπησης της κατάστασης στους καταναλισμούς της βορειοανατολικής Συρίας, όπου βρίσκονται μέλη των οικογενειών Ευρωπαίων αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην κατάσταση των παιδιών στους καταναλισμούς της Συρίας. Η Επιτροπή βοηθά επίσης τα κράτη μέλη να ανταλλάσσουν εμπειρίες σχετικά με εθνικά μέτρα και μηχανισμούς για την καλύτερη διαχείριση **της αποκατάστασης και επανένταξης** των αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών που επιστρέφουν, καθώς και των παιδιών. Το Δίκτυο Ευαισθητοποίησης για τη Ριζοσπαστικοποίηση πραγματοποιεί επίσης επισκέψεις μελέτης και παρέχει εξατομικευμένες συμβουλές για την καλύτερη αντιμετώπιση των προκλήσεων των καταδικασθέντων επιστρεφόντων, ιδίως μετά την αποφυλάκιση, καθώς και σχετικά με τον ρόλο των οικογενειών και τοπικών κοινοτήτων στις προσπάθειες επανένταξης.

Οι **συμπράξεις και η συνεργασία με τρίτες χώρες** και εταίρους στη γειτονία της ΕΕ στο πλαίσιο της καταπολέμησης της τρομοκρατίας είναι επίσης ουσιώδεις για τη βελτίωση της ασφάλειας στο εσωτερικό της ΕΕ και την καλύτερη σύνδεση της εσωτερικής και της εξωτερικής διάστασης της πολιτικής ασφάλειας της ΕΕ. Το Συμβούλιο ζήτησε να ενισχυθεί περαιτέρω η εξωτερική συμμετοχή της ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας¹⁰³, με έμφαση στα Δυτικά Βαλκάνια, στη Βόρεια Αφρική και τη Μέση Ανατολή, στην περιοχή του Σαχέλ, στο Κέρας της Αφρικής και στην Ασία. Οι εργασίες αυτές προχωρούν με πλήρη αξιοποίηση των μέσων εξωτερικής δράσης, συμπεριλαμβανομένων των αντιτρομοκρατικών διαλόγων υψηλού επιπέδου και του δικτύου 17 **εμπειρογνομόνων σε θέματα αντιτρομοκρατίας/ασφάλειας**¹⁰⁴ που έχουν αναπτυχθεί σε αντιπροσωπεΐες της ΕΕ, το οποίο συνέχισε να παρέχει στήριξη, να διευκολύνει τη συνεργασία και να προωθεί την ανάπτυξη ικανοτήτων. Επί του παρόντος εξετάζεται το ενδεχόμενο ενίσχυσης και επέκτασης αυτού του δικτύου.

¹⁰² <https://www.eurojust.europa.eu/eurojust-memorandum-battlefield-evidence-0>.

¹⁰³ Συμπεράσματα του Συμβουλίου (8868/20) σχετικά με την εξωτερική δράση της ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του βίαιου εξτρεμισμού (16 Ιουνίου 2020).

¹⁰⁴ Αιθιοπία (σύνδεσμος για την Αφρικανική Ένωση) Αλγερία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη (περιφερειακός για τα Δυτικά Βαλκάνια), Ινδονησία [περιφερειακός για τη Νοτιοανατολική Ασία και σύνδεσμος για το περιφερειακό φόρουμ του Συνδέσμου κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN-ARF)], Ιορδανία, Ιράκ, Κένυα (περιφερειακός για το Κέρας της Αφρικής), Κιργιζία (περιφερειακός για την Κεντρική Ασία), Λίβανος, Λιβύη, Μαρόκο, Νιγηρία, Πακιστάν, Σαουδική Αραβία, Τουρκία, Τσαντ και Τυνησία.

Το κοινό σχέδιο δράσης του 2018 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στα **Δυτικά Βαλκάνια** και οι συνοδευτικές διμερείς ρυθμίσεις που υπογράφηκαν το 2019 με κάθε εταίρο¹⁰⁵ δίνουν έμφαση σε μια περιοχή καίριας σημασίας για τους κοινούς στόχους ασφάλειας και για την προστασία των ανθρώπων που ζουν στην ΕΕ. Στο υπουργικό φόρουμ δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων ΕΕ-Δυτικών Βαλκανίων που πραγματοποιήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2020, η ΕΕ και οι εταίροι των Δυτικών Βαλκανίων επιβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους για υλοποίηση των στόχων του κοινού σχεδίου δράσης πέραν του 2020¹⁰⁶. Η συνεργασία με τα Δυτικά Βαλκάνια περιλαμβάνει τη διαχείριση των εν εξελίξει επιστροφών αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών και μελών της οικογένειάς τους, καθώς και την περαιτέρω ενσωμάτωση σε δραστηριότητες κατά της ριζοσπαστικοποίησης. Η ΕΕ διατηρεί επίσης τακτική συνεργασία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας με τη **Μέση Ανατολή, τη Βόρεια Αφρική και την Κεντρική Ασία**¹⁰⁷. Η συνεργασία με την **Κεντρική Ασία** έχει επικεντρωθεί στην αντιμετώπιση χημικών, βιολογικών, ραδιολογικών και πυρηνικών απειλών. Η κοινή επιτροπή συνεργασίας του **Συμβουλίου Συνεργασίας ΕΕ-Κόλπου** συνεδρίασε στις 25 Ιουνίου 2020 και κάλυψε ζητήματα όπως η καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης και η αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καθώς και η κυβερνοασφάλεια και η συνεργασία με την Ευρώπη. Η ΕΕ συνεργάστηκε με το ΝΑΤΟ στον πρώτο στα χρονικά έλεγχο χημικών, βιολογικών, ραδιολογικών και πυρηνικών απειλών σε μία από τις χώρες του Κόλπου στα τέλη του 2019. Συνολικά, στο τέλος του 2019 είχαν διατεθεί περίπου 465 εκατ. EUR σε εν εξελίξει έργα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την πρόληψη του βίαιου εξτρεμισμού εκτός της ΕΕ, αύξηση της τάξης του 15 % από το προηγούμενο έτος.

Η ΕΕ συνέχισε επίσης να εμβαθύνει τη συνεργασία με τα **Ηνωμένα Έθνη** στον τομέα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας¹⁰⁸, κυρίως με το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την Εκτελεστική Διεύθυνση για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, μεταξύ άλλων μέσω ετήσιων διαλόγων υψηλού επιπέδου και, πιο πρόσφατα, μέσω ενεργού συμμετοχής στην εικονική εβδομάδα των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, η οποία πραγματοποιήθηκε το καλοκαίρι του 2020. Η Επιτροπή παρακολούθησε επίσης στενά τις διαβουλεύσεις σχετικά με την αναθεώρηση του ορισμού των τρομοκρατικών εγκλημάτων στη σύμβαση του **Συμβουλίου της Ευρώπης** για την πρόληψη της τρομοκρατίας, ενθαρρύνοντας τη στενή εναρμόνιση με τους ορισμούς στο δίκαιο της ΕΕ. Συνεχίστηκε η αгаστή συνεργασία μεταξύ **ΝΑΤΟ** και ΕΕ στον τομέα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας και των χημικών, βιολογικών, ραδιολογικών και πυρηνικών υλικών, με την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με την ανάπτυξη ικανοτήτων προκειμένου να αποφευχθεί η αλληλεπικάλυψη και να διασφαλιστεί η συμπληρωματικότητα.

2. Καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος

¹⁰⁵ Σερβία, Βόρεια Μακεδονία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Κόσοβο*, Αλβανία και Μαυροβούνιο.

¹⁰⁶ Κοινό ανακοινωθέν Τύπου: <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/10/23/joint-press-statement-eu-western-balkans-ministerial-forum-on-justice-and-home-affairs/pdf>.

¹⁰⁷ Η αντιτρομοκρατική δράση επισημάνθηκε για παράδειγμα στη νέα στρατηγική της ΕΕ για την Κεντρική Ασία.

*Η ονομασία αυτή χρησιμοποιείται με επιφύλαξη των θέσεων ως προς το καθεστώς και συνάδει με την απόφαση 1244/1999 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και τη γνώμη του Διεθνούς Δικαστηρίου σχετικά με τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπεδίου.

¹⁰⁸ Το 2019 υπογράφηκε πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των Ηνωμένων Εθνών στον τομέα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/2019042019_un-eu_framework_on_counter-terrorism.pdf.

Το οργανωμένο έγκλημα αυξάνεται, αποκτά ακόμη πιο διασυνοριακό χαρακτήρα και μετατοπίζεται στο διαδίκτυο.

Τομείς εγκληματικότητας στους οποίους δραστηριοποιούνται εγκληματικές οργανώσεις στην ΕΕ

Ευρωπαϊκή Αξιολόγηση απειλής όσον αφορά το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα (SOCTA 2017)

Η δράση της Επιτροπής έχει επικεντρωθεί μεταξύ άλλων στην καταπολέμηση των ναρκωτικών, των παράνομων πυροβόλων όπλων, του οικονομικού εγκλήματος, της παράνομης εισαγωγής πολιτιστικών αγαθών, της εμπορίας ανθρώπων ή του περιβαλλοντικού εγκλήματος, με την παροχή υποστήριξης στις αρχές επιβολής του νόμου και τις δικαστικές αρχές των κρατών μελών, καθώς και σε εταίρους στη γειτονία. Η συνεργασία με τρίτες χώρες, ειδικότερα στη γειτονία, όπως τα Δυτικά Βαλκάνια, και με διεθνείς οργανισμούς, μεταξύ των οποίων το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα ναρκωτικά και το έγκλημα¹⁰⁹, είχε επίσης καθοριστική σημασία¹¹⁰.

Το 2019 το **Κέντρο της Ευρώπης για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα** έλαβε και επεξεργάστηκε σχεδόν 55 000 επιχειρησιακές συνεισφορές, αριθμός που αντιπροσωπεύει αύξηση της τάξης του 12 % σε σύγκριση με το 2018. Όσον αφορά τον αριθμό των υποστηριζόμενων επιχειρήσεων, το κέντρο παρείχε συνδρομή σε χώρες σε 726 υποθέσεις¹¹¹. Καίριας σημασίας είναι επίσης το γεγονός ότι το νομοθετικό πλαίσιο της ΕΕ για το οργανωμένο έγκλημα¹¹², το οποίο αποσκοπεί στην εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών όσον αφορά την ποινικοποίηση αδικημάτων που συνδέονται με τη συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση και προβλέπει ποινές για αυτά τα αδικήματα, έχει μεταφερθεί πλήρως στο εθνικό δίκαιο όλων των κρατών μελών. Η Επιτροπή δρομολόγησε την εκπόνηση μελέτης για την ανάλυση τρόπων βελτίωσης αυτής της νομοθεσίας. Στο πλαίσιο του θεματολογίου της ΕΕ για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, το οποίο θα εγκριθεί το πρώτο τρίμηνο του 2021, θα καταρτιστούν από κοινού περαιτέρω μέτρα για την κλιμάκωση της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος στην ΕΕ.

Η δέσμευση και η δήμευση των προϊόντων του εγκλήματος περιλαμβάνονται μεταξύ των αποτελεσματικότερων μέσων καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος. Το νέο **Ευρωπαϊκό Κέντρο Χρηματοοικονομικού και Οικονομικού Εγκλήματος (EFECC)**, που συστάθηκε τον Ιούνιο του 2020 στους κόλπους της Ευρώπης, θα ενισχύσει την επιχειρησιακή υποστήριξη που παρέχεται στα κράτη μέλη και στους οργανισμούς της ΕΕ στον τομέα του χρηματοοικονομικού και οικονομικού εγκλήματος και θα προωθήσει τη

¹⁰⁹ Στις 8 Δεκεμβρίου 2020 πραγματοποιήθηκε διάλογος υψηλού επιπέδου ΕΕ-UNODC.

¹¹⁰ Στο τέλος του 2019 είχαν διατεθεί περίπου 830 εκατ. EUR σε εν εξελίξει δράσεις για το οργανωμένο έγκλημα εκτός της ΕΕ.

¹¹¹ Ενοποιημένη ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων για το 2019, Ευρώπη, Ιούνιος 2020.

¹¹² Απόφαση-πλαίσιο 2008/841.

συστηματική χρήση των χρηματοοικονομικών ερευνών. Σε στήριξη των προσπάθειών της ΕΕ για αποτελεσματικότερο εντοπισμό, δέσμευση και δήμευση των περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, τον Ιούνιο του 2020 το Συμβούλιο εξέδωσε συμπεράσματα σχετικά με την ενίσχυση των χρηματοοικονομικών ερευνών για την καταπολέμηση του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος¹¹³. Το 2021 η Επιτροπή θα επανεξετάσει τη νομοθεσία για τη δέσμευση και τη δήμευση των προϊόντων του εγκλήματος¹¹⁴ και για τις υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων¹¹⁵.

Στο πλαίσιο της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος απαιτούνται εγγυήσεις ώστε να διασφαλιστεί ότι οι αρχές επιβολής του νόμου μπορούν να λειτουργούν αποτελεσματικά εντός ουσιαστικών ορίων, όπως η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η οδηγία του 2016 για την προστασία των δεδομένων στο πλαίσιο της επιβολής του νόμου, η οποία αφορά την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που συνδέονται με ποινικά αδικήματα¹¹⁶, διαφυλάσσει το θεμελιώδες δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όποτε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα χρησιμοποιούνται από τις αρχές επιβολής του ποινικού δικαίου για σκοπούς επιβολής του νόμου. Η εν λόγω οδηγία διασφαλίζει ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των θυμάτων, των μαρτύρων και των υπόπτων τέλεσης εγκλημάτων προστατεύονται δεόντως και διευκολύνει τη διασυννοριακή συνεργασία στην καταπολέμηση του εγκλήματος και της τρομοκρατίας. Η προθεσμία για τη μεταφορά της οδηγίας για την προστασία των δεδομένων στο πλαίσιο της επιβολής του νόμου έληξε στις 6 Μαΐου 2018. Μέχρι σήμερα, τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει νομοθεσία για τη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό τους δίκαιο. Ωστόσο, εξακολουθούν να βρίσκονται σε εξέλιξη ορισμένες διαδικασίες επί παραβάσει¹¹⁷. Η Επιτροπή αξιολογεί επί του παρόντος τη συμμόρφωση των εθνικών νόμων μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο με την οδηγία.

Καταπολέμηση των παράνομων ναρκωτικών

Τον Ιούλιο του 2020 η Επιτροπή ενέκρινε νέο **θεματολόγιο και σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά για την περίοδο 2021-2025**¹¹⁸, με βάση τις υφιστάμενες στρατηγικές της ΕΕ για τα ναρκωτικά¹¹⁹. Περιγράφεται το πολιτικό πλαίσιο και οι προτεραιότητες δράσης την επόμενη πενταετία. Το θεματολόγιο επικεντρώνεται κυρίως στα εξής: 1) ενισχυμένα μέτρα ασφάλειας κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, από τις ομάδες οργανωμένου εγκλήματος έως τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων και την παράνομη διανομή και παραγωγή· 2) ενισχυμένη πρόληψη, συμπεριλαμβανομένης της ευαισθητοποίησης για τις αρνητικές συνέπειες των ναρκωτικών, κυρίως όσον αφορά τη σχέση μεταξύ της χρήσης ναρκωτικών, της βίας και άλλων μορφών εγκληματικότητας· και 3) αντιμετώπιση των επιβλαβών συνεπειών των ναρκωτικών, μέσω της πρόσβασης σε

¹¹³ Συμπεράσματα του Συμβουλίου 8927/20.

¹¹⁴ Οδηγία 2014/42/ΕΕ.

¹¹⁵ Απόφαση 2007/845/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

¹¹⁶ Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που συνδέονται με ποινικά αδικήματα.

¹¹⁷ Τρία κράτη μέλη (Γερμανία, Σλοβενία και Ισπανία) δεν έχουν κοινοποιήσει ακόμη την πλήρη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο παρά τις διαδικασίες επί παραβάσει. Η Επιτροπή έθεσε ενώπιον του Δικαστηρίου της ΕΕ μία υπόθεση μη μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο και τον Μάιο του 2020 απηύθυνε συμπληρωματικές αιτιολογημένες γνωμοδοτήσεις στα άλλα δύο κράτη μέλη λόγω μη πλήρους μεταφοράς της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο.

¹¹⁸ COM(2020) 606.

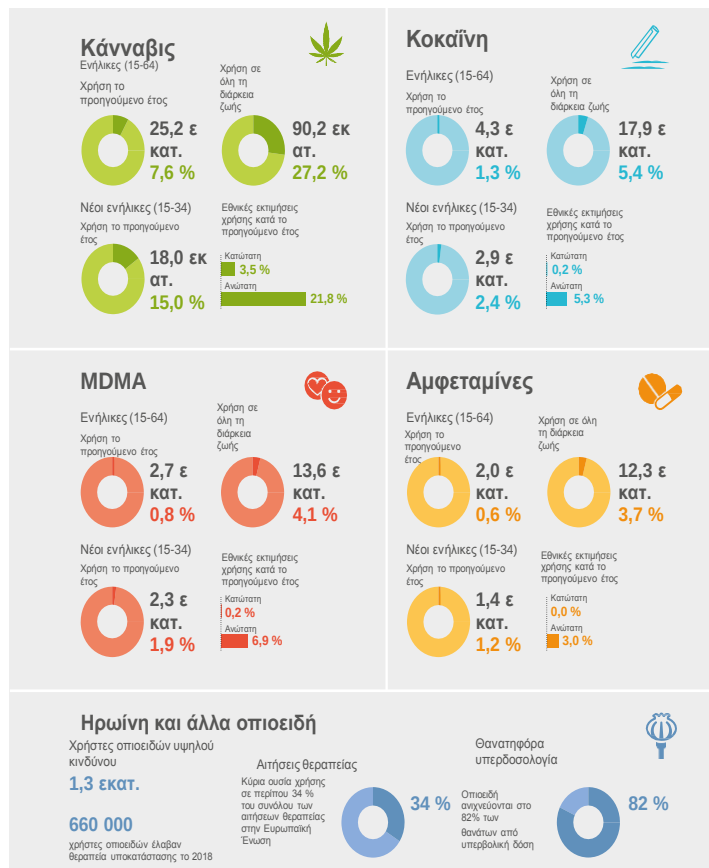
¹¹⁹ Η στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά 2013-2020 και το σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά 2017-2020.

θεραπεία, της μείωσης των κινδύνων και των βλαβών, και μιας ισορροπημένης προσέγγισης όσον αφορά το ζήτημα των ναρκωτικών στις φυλακές. Στις 30 Νοεμβρίου 2020 η Επιτροπή εξέδωσε επίσης αξιολόγηση των κανονισμών της ΕΕ σχετικά με τις πρόδρομες ουσίες των ναρκωτικών, η οποία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι απαιτείται πρόσθετη δράση για την πρόληψη της πρόσβασης ομάδων οργανωμένου εγκλήματος στην ΕΕ στις χημικές ουσίες τις οποίες χρειάζονται για την παραγωγή παράνομων συνθετικών ναρκωτικών¹²⁰.

Η ΕΕ χρηματοδότησε επίσης συγκεκριμένα έργα για την ενίσχυση του αγώνα κατά των ναρκωτικών, όπως το φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών για τα ναρκωτικά 2020 του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας, η οποία δημοσιεύτηκε στις 22 Σεπτεμβρίου 2020¹²¹, δείχνει τις πρόσφατες τάσεις στη χρήση ναρκωτικών και τις τάσεις της αγοράς σε ολόκληρη την ΕΕ, την Τουρκία και τη Νορβηγία. Προκύπτει αύξηση στη διαθεσιμότητα κοκαΐνης, με ρεκόρ κατασχέσεων που ανέρχονται σε 181 τόνους, σχεδόν διπλασιασμό των κατασχέσεων ηρωίνης (9,7 τόνοι) και υψηλή διαθεσιμότητα ναρκωτικών υψηλής καθαρότητας στην ΕΕ. Η εν λόγω έκθεση διερευνά επίσης την εμφάνιση νέων συνθετικών οπιοειδών, που προκαλούν ιδιαίτερες ανησυχίες για την υγεία, και εξετάζει τις προκλήσεις λόγω της πανδημίας COVID-19.

Οι εργασίες για την καταπολέμηση των ναρκωτικών προχωρούν σε διάφορα επίπεδα. Η **δέσημη νομοθετικών μέτρων για τις νέες ψυχοδραστικές ουσίες (NPS)** εκδόθηκε το φθινόπωρο του 2017¹²² και εφαρμόζεται πλήρως από τον Νοέμβριο του 2018. Πέντε κράτη μέλη εξακολουθούν να αποτελούν αντικείμενο διαδικασίας επί παραβάσει¹²³. Πλέον έχει εκδοθεί η πρώτη κατ' εξουσιοδότηση πράξη για τον ορισμό μιας νέας ψυχοδραστικής ουσίας (ισοτονιταζίνη) ως ναρκωτικού¹²⁴.

Στη **διεθνή σκηνή**, η ΕΕ έχει συμμετάσχει ενεργά στην επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα ναρκωτικά¹²⁵, ιδίως για την παροχή ενημέρωσης σχετικά με την καταχώριση νέων

¹²⁰ COM(2020) 768, 30 Νοεμβρίου 2020

¹²¹ Ευρωπαϊκή έκθεση για τα ναρκωτικά 2020: τάσεις και εξελίξεις, EMCDDA, 22.9.2020.

¹²² Κανονισμός (ΕΕ) 2017/2101 και οδηγία (ΕΕ) 2017/2103.

¹²³ Αυστρία, Φινλανδία, Ιρλανδία, Πορτογαλία και Σλοβενία.

¹²⁴ C/2020/5897· ΕΕ L 379 της 13.11.2020, σ. 55.

¹²⁵ Διοικητικό όργανο του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τα ναρκωτικά και το έγκλημα (UNODC).

ψυχοδραστικών ουσιών¹²⁶, καθώς και την εκ νέου καταχώριση της κάνναβης και των σχετικών προς αυτήν ουσιών¹²⁷. Το Συμβούλιο ενέκρινε δύο νέους διαλόγους με την Κίνα και το Ιράν¹²⁸, και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας προχώρησε στη σύναψη συμφωνιών συνεργασίας με τρίτες χώρες¹²⁹.

Καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος

Θεσπίστηκε νέα νομοθεσία για την ενίσχυση της καταπολέμησης του οικονομικού εγκλήματος καθώς και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Το 2019 εκδόθηκε η οδηγία για τη διευκόλυνση της χρήσης χρηματοοικονομικών και άλλων πληροφοριών για την πρόληψη, την ανίχνευση, τη διερεύνηση ή τη δίωξη ορισμένων ποινικών αδικημάτων, η οποία χορηγεί στις αρχές επιβολής του νόμου και στις υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων πρόσβαση σε εθνικά κεντρικά μητρώα τραπεζικών λογαριασμών για τους σκοπούς της καταπολέμησης του σοβαρού εγκλήματος. Η οδηγία αποσκοπεί επίσης στη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και των μονάδων χρηματοοικονομικών πληροφοριών (ΜΧΠ), καθώς και στη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ ΜΧΠ. Τον Ιούνιο του 2020 η Επιτροπή δημοσίευσε έκθεση με τίτλο «Ανάκτηση και δήμευση περιουσιακών στοιχείων: Μέτρα που διασφαλίζουν ότι το έγκλημα δεν είναι προσοδοφόρο»¹³⁰. Στην εν λόγω έκθεση επισημάνθηκαν οι δυνατότητες για μεγαλύτερη εναρμόνιση των ενωσιακών καθεστώτων ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων¹³¹, εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας της ΕΕ για την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων και ενίσχυση των ικανοτήτων των εθνικών αρχών όσον αφορά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Δρομολογήθηκε περαιτέρω ανάλυση της ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων μέσω εξωτερικής μελέτης. Ο κανονισμός σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης¹³² θα αρχίσει να ισχύει από τις 19 Δεκεμβρίου 2020 και θα ενισχύσει σημαντικά τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών.

Με στόχο την ενίσχυση του πλαισίου της ΕΕ, τον Μάιο του 2020 η Επιτροπή εξέδωσε **σχέδιο δράσης για ολοκληρωμένη ενωσιακή πολιτική με σκοπό την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας**¹³³. Στις 5 Νοεμβρίου το Συμβούλιο εξέδωσε συμπεράσματα σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας¹³⁴, ζητώντας ιδίως από την Επιτροπή να εργαστεί για την κατάρτιση ενός ενιαίου εγχειριδίου κανόνων, την καθιέρωση ανεξάρτητου επόπτη και τον συντονισμό των μονάδων χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Σύμφωνα με τα

¹²⁶ COM(2019) 631.

¹²⁷ COM(2019) 624 και COM(2020) 659.

¹²⁸ Η σύνοδος κορυφής ΕΕ-Κίνας που πραγματοποιήθηκε στις 16-17 Ιουλίου 2018 στο Πεκίνο οδήγησε σε συμφωνία για την έναρξη ετήσιου διαλόγου ΕΕ-Κίνας σχετικά με τα ναρκωτικά. Οι λεπτομέρειες του μελλοντικού διαλόγου επιβεβαιώθηκαν από την Επιτροπή Μόνιμων Αντιπροσώπων (COREPER) στις 30 Οκτωβρίου 2019. Στις 5 Μαρτίου 2020 το Συμβούλιο ενέκρινε την έναρξη νέου διαλόγου ΕΕ-Ιράν σχετικά με τα ναρκωτικά.

¹²⁹ Γνώμη της Επιτροπής σχετικά με το σχέδιο συμφωνίας συνεργασίας με το Κοσσυφοπέδιο, που εκδόθηκε στις 14 Απριλίου 2020, και σχετικά με το σχέδιο συμφωνίας συνεργασίας με τη Σερβία, που εκδόθηκε στις 16 Δεκεμβρίου 2019.

¹³⁰ COM(2020) 2017.

¹³¹ Συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης της οδηγίας 2014/42/ΕΕ και της απόφασης 2007/845/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

¹³² Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1805

¹³³ C(2020) 2800 τελικό.

¹³⁴ Συμπεράσματα του Συμβουλίου 12608/20.

συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση των χρηματοοικονομικών ερευνών για την καταπολέμηση του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος¹³⁵, η Επιτροπή αξιολογεί επίσης την ανάγκη διασύνδεσης των κεντρικών μητρώων τραπεζικών λογαριασμών, η οποία θα επιταχύνει σημαντικά την πρόσβαση σε πληροφορίες τραπεζικών λογαριασμών για τις μονάδες χρηματοοικονομικών πληροφοριών και τις αρχές επιβολής του νόμου. Παράλληλα, συνεχίζονται οι προσπάθειες για να διασφαλιστεί ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν αποτελεσματικά τα τελευταία πρότυπα της ΕΕ. Οι κανόνες που προβλέπονται στην 5η οδηγία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποσκοπούν στη διασφάλιση αυξημένου επιπέδου διαφάνειας για τις δομές εταιρικής ιδιοκτησίας. Η προθεσμία μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο έληξε την 1η Ιανουαρίου 2020 και η Επιτροπή κίνησε διαδικασίες επί παραβάσει κατά 16 κρατών μελών¹³⁶. Ένα ακόμη σημαντικό μέτρο είναι ο νέος κανονισμός για τους ελέγχους μετρητών¹³⁷, ο οποίος εκδόθηκε τον Οκτώβριο του 2018 και θα αρχίσει να ισχύει από τις 3 Ιουνίου 2021. Θα βελτιώσει το υφιστάμενο σύστημα ελέγχων για τα μετρητά που εισέρχονται ή εξέρχονται από την ΕΕ και επί του παρόντος καταρτίζονται εκτελεστικές διατάξεις.

Στο εξωτερικό μέτωπο, εξακολουθούν να καταβάλλονται προσπάθειες για τη στήριξη των χωρών εταίρων προς αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΥΕΔ και οι αντιπροσωπείες της ΕΕ διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην προώθηση και τη στήριξη της πολιτικής συνεργασίας με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς, όπως η ομάδα χρηματοοικονομικής δράσης (FATF).

Για τη συμπλήρωση των εργασιών αυτών, η Επιτροπή έθεσε σε λειτουργία έναν παγκόσμιο μηχανισμό για την παροχή στήριξης σε χώρες εταίρους εκτός της ΕΕ όσον αφορά τη θέση σε εφαρμογή αποτελεσματικών πλαισίων καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες/τρομοκρατίας σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Η δράση ύψους 20 εκατ. EUR αποσκοπεί επίσης στην ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ οικονομικών και δικαστικών φορέων σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.

Καταπολέμηση της διαφθοράς

Η διαφθορά συνιστά αφ' εαυτής έγκλημα και βασικό καταλύτη του οργανωμένου εγκλήματος. Η πρόληψη και η καταπολέμηση της διαφθοράς θα υπόκεινται σε τακτική παρακολούθηση, ενώ παράλληλα θα αξιολογείται το νομικό πλαίσιο των κρατών μελών στο πλαίσιο του νεοσυσταθέντος **μηχανισμού για το κράτος δικαίου**¹³⁸. Η πρώτη έκθεση σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με το κράτος δικαίου εκδόθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 2020¹³⁹. Από αυτήν προέκυψε ότι πολλά κράτη διαθέτουν υψηλά πρότυπα κράτους δικαίου, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις. Η έκθεση καλύπτει όλα τα κράτη μέλη με αντικειμενικές και πραγματολογικές αξιολογήσεις, με στόχο την ισχυρότερη ευαισθητοποίηση και την κατανόηση των εξελίξεων στα επιμέρους κράτη μέλη άμα τη

¹³⁵ Συμπεράσματα του Συμβουλίου 8927/20.

¹³⁶ Αυστρία, Βέλγιο, Κύπρος, Τσεχία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Εσθονία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ισπανία, καθώς και το Ηνωμένο Βασίλειο.

¹³⁷ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1672.

¹³⁸ Ο ευρωπαϊκός μηχανισμός για το κράτος δικαίου παρέχει διαδικασία διαλόγου μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών, καθώς και του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, των εθνικών κοινοβουλίων, της κοινωνίας των πολιτών και άλλων ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με το κράτος δικαίου. Οι εκθέσεις για το κράτος δικαίου βρίσκονται στον πυρήνα αυτής της νέας διαδικασίας.

¹³⁹ COM(2020) 580.

εμφανίσει τους, προκειμένου να είναι δυνατός ο εντοπισμός κινδύνων, η ανάπτυξη πιθανών λύσεων και η έγκαιρη στόχευση της στήριξης. Η **Ευρωπαϊκή Εισαγγελία** θα καταπολεμά το έγκλημα σε βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ, σε αυτό το στάδιο στις συμμετέχουσες 22 χώρες της ΕΕ. Θα έχει την εξουσία να διερευνά, να διώκει και να προσάγει ενώπιον της δικαιοσύνης τους υπαίτιους αξιόποινων πράξεων σε βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ, όπως η απάτη, η διαφθορά ή η σοβαρή διασυννοριακή απάτη στον τομέα του ΦΠΑ. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αναμένεται να αρχίσει να λειτουργεί το πρώτο τρίμηνο του 2021¹⁴⁰.

Η Επιτροπή αξιολογεί επί του παρόντος τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο των κανόνων που ορίζονται στην **οδηγία σχετικά με την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης**¹⁴¹ και έχει κινήσει διαδικασίες επί παραβάσει κατά των κρατών μελών που δεν κοινοποίησαν πλήρη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο¹⁴². Το 2021 η Επιτροπή θα εκδώσει έκθεση στην οποία θα αξιολογείται ο βαθμός στον οποίο τα κράτη μέλη έλαβαν τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθούν με την οδηγία.

Καταπολέμηση της διακίνησης πολιτιστικών αγαθών

Βασικός στόχος του **κανονισμού σχετικά με την είσοδο και την εισαγωγή πολιτιστικών αγαθών**,¹⁴³ που εκδόθηκε τον Ιούνιο του 2019, είναι να σταματήσουν οι εισαγωγές στην Ένωση πολιτιστικών αγαθών που εξάγονται παράνομα από τη χώρα προέλευσής τους. Προκειμένου να διασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή του εν λόγω κανονισμού, η Επιτροπή προετοιμάζει την έκδοση εκτελεστικών διατάξεων, μεταξύ άλλων για ένα κεντρικό ηλεκτρονικό σύστημα για την εισαγωγή πολιτιστικών αγαθών (ΕΠΑ), το οποίο θα διευκολύνει την αποθήκευση και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και τη διεκπεραίωση των αναγκαίων διατυπώσεων εισαγωγής¹⁴⁴. Έως το τέλος του 2020 θα αρχίσουν να ισχύει ένας κανόνας γενικής απαγόρευσης, ο οποίος θα παρέχει στις τελωνειακές αρχές των κρατών μελών τα νομικά μέσα για τον έλεγχο και την επακόλουθη ανάληψη ενεργειών για αποστολές οι οποίες ενδέχεται να περιέχουν πολιτιστικά αγαθά που έχουν εξαχθεί παράνομα από τη χώρα προέλευσής τους.

Καταπολέμηση της διακίνησης πυροβόλων όπλων

Στις 24 Ιουλίου 2020 η Επιτροπή δημοσίευσε **νέο σχέδιο δράσης της ΕΕ κατά της διακίνησης πυροβόλων όπλων για την περίοδο 2020-2025**.¹⁴⁵ Στο πλαίσιο υπουργικής διάσκεψης υψηλού επιπέδου μεταξύ των υπουργών Εξωτερικών και Εσωτερικών της ΕΕ και των Δυτικών Βαλκανίων, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 31 Ιανουαρίου 2020, υπογραμμίστηκε η ανάγκη ανάληψης περαιτέρω δράσης για την καταπολέμηση της διακίνησης παράνομων πυροβόλων όπλων. Το σχέδιο δράσης περιλαμβάνει συγκεκριμένες

¹⁴⁰ Η εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου για τον διορισμό των Ευρωπαίων εισαγγελέων άρχισε να ισχύει στις 29 Ιουλίου 2020. Οι Ευρωπαίοι εισαγγελείς απαρτίζουν το συλλογικό όργανο, το οποίο πραγματοποίησε την πρώτη συνεδρίασή του στις 28 Σεπτεμβρίου 2020. Σύντομα η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα συνάψει συμφωνίες συνεργασίας με την Ευρωπόλ, την Eurojust και την OLAF.

¹⁴¹ Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371.

¹⁴² Επί του παρόντος εκκρεμούν διαδικασίες επί παραβάσει κατά της Αυστρίας, της Ιρλανδίας και της Ρουμανίας.

¹⁴³ Regulation (EU) 2019/880

¹⁴⁴ Το ΕΠΑ πρέπει να δημιουργηθεί πριν από τις 28 Ιουνίου 2025 το αργότερο. Η Επιτροπή εξέδωσε μια πρώτη έκθεση προόδου σχετικά με την ανάπτυξη του ΕΠΑ. [COM(2020) 342].

¹⁴⁵ COM(2020)608: αυτό το νέο σχέδιο δράσης ενσωματώνει τη γαλλογερμανική πρωτοβουλία για τα Δυτικά Βαλκάνια «Χάρτης πορείας για μια βιώσιμη λύση για την παράνομη κατοχή, κατάχρηση και διακίνηση φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού (SALW) και των πυρομαχικών τους έως το 2024».

δράσεις για τη βελτίωση του νομικού ελέγχου των πυροβόλων όπλων, της γνώσης της απειλής που συνιστούν τα πυροβόλα όπλα, της συνεργασίας των αρχών επιβολής του νόμου και της διεθνούς συνεργασίας με έμφαση στη νοτιοανατολική Ευρώπη. Η Επιτροπή έλαβε μέτρα ώστε να διασφαλίσει ότι η οδηγία σχετικά με τον έλεγχο της απόκτησης και της κατοχής όπλων, η οποία εκδόθηκε τον Μάιο του 2017¹⁴⁶, έχει μεταφερθεί πλήρως από τα κράτη μέλη στο εθνικό τους δίκαιο. Ωστόσο, 10 κράτη μέλη δεν έχουν κοινοποιήσει ακόμη την πλήρη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό τους δίκαιο¹⁴⁷ και η μεγάλη πλειονότητα των κρατών μελών δεν έχουν μεταφέρει την επακόλουθη εκτελεστική νομοθεσία. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή κίνησε διαδικασίες επί παραβάσει¹⁴⁸. Η Επιτροπή αξιολογεί επίσης λεπτομερώς τα κοινοποιηθέντα μέτρα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο και θα υποβάλει έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας το πρώτο εξάμηνο του 2021. Επιπλέον, η Επιτροπή ξεκίνησε την αξιολόγηση του ενδεχομένου εκσυγχρονισμού του νομικού πλαισίου για τα μέτρα εισαγωγής, εξαγωγής και διαμετακόμισης για πυροβόλα όπλα¹⁴⁹.

Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων

¹⁴⁶ Οδηγία (ΕΕ) 2017/853. Καθοριστικής σημασίας ήταν επίσης δύο εκτελεστικές οδηγίες της 16ης Ιανουαρίου 2019, οι οποίες προβλέπουν τεχνικές προδιαγραφές για τη σήμανση των όπλων και τα όπλα συναγερμού και σηματοδότησης.

¹⁴⁷ Πρόκειται για την Τσεχία, τη Δανία, την Ισπανία, την Κύπρο, το Λουξεμβούργο, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Σλοβενία, τη Σλοβακία και τη Σουηδία.

¹⁴⁸ 25 εκκρεμείς διαδικασίες αφορούν την οδηγία αυτή (Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Κύπρος, Τσεχία, Δανία, Γερμανία, Εσθονία, Ελλάδα, Ισπανία, Φινλανδία, Γαλλία, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Λετονία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σουηδία, Σλοβενία και Σλοβακία, καθώς και Ηνωμένο Βασίλειο), ενώ 34 αφορούν τις οδηγίες εφαρμογής (οδηγία 2019/68 — Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Κύπρος, Τσεχία, Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Φινλανδία, Κροατία, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Πολωνία, Ρουμανία, Σουηδία, Σλοβενία συν το Ηνωμένο Βασίλειο και οδηγία 2019/69 — Βουλγαρία, Κύπρος, Τσεχία, Ελλάδα, Ισπανία, Φινλανδία, Κροατία, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Ρουμανία, Σουηδία και Σλοβενία, καθώς και Ηνωμένο Βασίλειο)

¹⁴⁹ Ρυθμίζονται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 258/2012.

Στη στρατηγική για την Ένωση Ασφάλειας επισημάνθηκε η ανάγκη να αναπτυχθεί νέα στρατηγική προσέγγιση όσον αφορά την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων στο πλαίσιο του θεματολογίου για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Επιπλέον, όπως ορίζεται στο άρθρο 20 της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων¹⁵⁰, η Επιτροπή δημοσίευσε τον Οκτώβριο του 2020 την τρίτη έκθεσή της σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων¹⁵¹.

Σύμφωνα με την εν λόγω έκθεση, έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά τη διακρατική συνεργασία, τη διασυνοριακή επιβολή του νόμου και τις δικαστικές επιχειρησιακές δράσεις: έχουν δημιουργηθεί εθνικοί και διακρατικοί μηχανισμοί παραπομπής για τα θύματα και έχει αναπτυχθεί η βάση γνώσεων σχετικά

με την εμπορία ανθρώπων. Τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο τους οργανισμούς της ΕΕ για την ανταλλαγή πληροφοριών, διεξάγουν κοινές δράσεις και συγκροτούν κοινές ομάδες έρευνας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων τόσο στο εσωτερικό της ΕΕ όσο και πέραν αυτής¹⁵². Η επιχειρησιακή συνεργασία έχει αποφέρει απτά αποτελέσματα, κυρίως στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολυκλαδικής πλατφόρμας κατά των εγκληματικών απειλών: το 2019 οι εργασίες αυτές οδήγησαν σε 825 συλλήψεις και στον εντοπισμό 8 824 υπόπτων και 1 307 δυνητικών θυμάτων, μεταξύ των οποίων 69 παιδιά. Εντοπίστηκαν ή εξαρθρώθηκαν 94 ομάδες οργανωμένου εγκλήματος που εμπλέκονταν σε αυτά τα εγκλήματα, ενώ δεσμεύτηκαν περιουσιακά στοιχεία αξίας 1,5 εκατ. EUR σε τραπεζικούς λογαριασμούς, εταιρείες και διαδικτυακούς τομείς. Στις 18 Οκτωβρίου 2020, ημέρα της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, η

Υποβοήθηση παράνομης μετανάστευσης

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ - 2019

ΣΑ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Εμπορία ανθρώπων

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ - 2019

ΣΑ PHOENIX

¹⁵⁰ ΕΕ L 101, της 15.4.2011, σ.1.

¹⁵¹ COM(2020) 661 final, συμπληρώνεται από μελέτη για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με την εμπορία ανθρώπων στην ΕΕ για την περίοδο 2017-2018.

¹⁵² Για παράδειγμα, η Ευρωπαϊκή Αρχή Εργασίας συνεργάστηκε με την Ευρωπόλ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στην ΕΕ υπό όλες τις μορφές εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και εργασιακής εκμετάλλευσης, καθώς και υπό όλες τις μορφές εμπορίας παιδιών. Τούτο δε, σε αναγνώριση του πρωτοκόλλου περί αναγκαστικής εργασίας (P29) της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας. Το εν λόγω πρωτόκολλο αποτελεί βασικό πρότυπο εργασίας που χαρακτηρίζει την καταναγκαστική εργασία ως έγκλημα και αφορά την πρόληψη, την προστασία των θυμάτων, την αποζημίωση και τη διεθνή συνεργασία υπό τις τρέχουσες μορφές καταναγκαστικής εργασίας, μεταξύ άλλων και σε σχέση με την εμπορία ανθρώπων.

Επιτροπή δημοσίευσε μελέτη σχετικά με το κόστος της εμπορίας ανθρώπων και μία άλλη μελέτη σχετικά με τους εθνικούς και διακρατικούς μηχανισμούς παραπομπής¹⁵³.

Παράνομη διακίνηση μεταναστών

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών ανέφερε συνεχιζόμενη αύξηση των δραστηριοτήτων **παράνομης διακίνησης μεταναστών**, κυρίως στα Δυτικά Βαλκάνια και στις γειτονικές χώρες, και αύξηση των δευτερογενών μετακινήσεων ανά την ΕΕ. Το 2019 η Ευρώπη συνέβαλε στον εντοπισμό 14 218 υπόπτων που επιδίδονταν σε παράνομη διακίνηση μεταναστών¹⁵⁴. Τον Μάιο του 2020 η Eurojust έθεσε σε λειτουργία την ομάδα εστίασης εισαγγελέων για την παράνομη διακίνηση μεταναστών ως σημαντικό κόμβο για την τακτική σύνδεση των βασικών δικαστικών φορέων σε εθνικό επίπεδο στα κράτη μέλη της ΕΕ και για τη στήριξη της κοινής επιχειρησιακής απόκρισής τους¹⁵⁵.

Καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος

Το περιβαλλοντικό έγκλημα καλύπτει πράξεις που παραβιάζουν την περιβαλλοντική νομοθεσία και προκαλούν ή μπορούν να προκαλέσουν σημαντική ζημία ή κίνδυνο για το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία¹⁵⁶. Στους σημαντικότερους τομείς του **περιβαλλοντικού εγκλήματος** περιλαμβάνονται η παράνομη εκπομπή ή απόρριψη ουσιών στον αέρα, το νερό ή το έδαφος, το παράνομο εμπόριο άγριων ειδών, το παράνομο εμπόριο ουσιών που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος και η παράνομη μεταφορά ή απόρριψη αποβλήτων. Από την πρόσφατη αξιολόγηση της οδηγίας για το περιβαλλοντικό έγκλημα¹⁵⁷ προέκυψε ότι η πρόοδος στην ανάπτυξη ευρωπαϊκού πλαισίου δεν συνοδεύτηκε από σημαντικά επιτόπια αποτελέσματα, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη βελτίωση της διασυνοριακής συνεργασίας και την εξασφάλιση πιο ισότιμων όρων σε σχέση με τις κυρώσεις στα διάφορα κράτη μέλη. Ειδικότερα, δεν οδήγησε σε περισσότερες καταδίκες και στην επιβολή πιο αποτρεπτικών κυρώσεων στα κράτη μέλη. Ως εκ τούτου, αποφασίστηκε η επανεξέταση της οδηγίας έως το τέλος του 2021.

Στις 29-30 Οκτωβρίου 2019 η Eurojust διοργάνωσε, από κοινού με το ευρωπαϊκό δίκτυο εισαγγελέων για το περιβάλλον (ENPE), συνέδριο με τίτλο «Διεθνής συνεργασία και σύμπραξη στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος», με σκοπό την ευαισθητοποίηση και την προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ εισαγγελέων και άλλων επαγγελματιών εντός και εκτός ΕΕ σχετικά με το περιβαλλοντικό έγκλημα.

Το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών, το οποίο εκδόθηκε το 2016, τελεί επί του παρόντος υπό αξιολόγηση. Μία συγκεκριμένη δράση είναι ένα έργο με διάρκεια έως τον Ιανουάριο του 2021 το οποίο επικεντρώνεται στην εμπορία άγριων ειδών εντός και μέσω της ΕΕ με χρήση του διαδικτύου και υπηρεσιών παράδοσης δεμάτων, με σκοπό την εξάρθρωση και εξουδετέρωση δικτύων κυβερνοεγκλήματος με αντικείμενο άγρια είδη¹⁵⁸.

V. ΙΣΧΥΡΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

¹⁵³ Η μελέτη για το οικονομικό, κοινωνικό και ανθρώπινο κόστος της εμπορίας ανθρώπων και η μελέτη για την επανεξέταση της λειτουργίας των εθνικών και διακρατικών μηχανισμών παραπομπής των κρατών μελών, διατίθενται στη διεύθυνση <https://ec.europa.eu/anti-trafficking>.

¹⁵⁴ Ευρωπαϊκό Κέντρο κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών, 4η ετήσια έκθεση, 15.5.2020.

¹⁵⁵ <http://www.eurojust.europa.eu/press/PressReleases/Pages/2020/2020-05-29.aspx>.

¹⁵⁶ Οδηγία σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου, 2008/99/ΕΚ.

¹⁵⁷ SWD(2020) 259 final.

¹⁵⁸ <https://wwf.be/fr/wildlife-cybercrime/>.

Μια πραγματική και αποτελεσματική Ένωση Ασφάλειας πρέπει να είναι το κοινό εγχείρημα όλων των τμημάτων της κοινωνίας. Οι κυβερνήσεις, οι φορείς επιβολής του νόμου, ο ιδιωτικός τομέας, η εκπαίδευση και οι ίδιοι οι πολίτες πρέπει να δεσμευτούν, να εξοπλιστούν και να διασυνδεθούν κατάλληλα για την οικοδόμηση της ετοιμότητας και της ανθεκτικότητας για όλους, ιδίως τους πιο ευάλωτους, τα θύματα και τους μάρτυρες.

1. Συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών

Μία από τις πιο καίριες συνεισφορές της ΕΕ στην προστασία των πολιτών είναι να βοηθήσει την εύρυθμη συνεργασία των αρμοδίων για την ασφάλεια. Η συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών είναι ισχυρά εργαλεία για την καταπολέμηση του εγκλήματος και της τρομοκρατίας, την αντιμετώπιση απειλών σε τομείς όπως η κυβερνοασφάλεια, και για την απονομή της δικαιοσύνης. Έχουν τεθεί σε εφαρμογή διάφορα εργαλεία για την υποστήριξη της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών.

Σήμερα, η Επιτροπή εγκρίνει αναθεωρημένη εντολή για την **Ευρωπόλ**¹⁵⁹ με σκοπό διάφορες στοχευμένες βελτιώσεις στο έργο της. Με τον τρόπο αυτό η Ευρωπόλ θα χειρίζεται καλύτερα τον εξελισσόμενο χαρακτήρα των εγκλημάτων που διαπράττονται μέσω του διαδικτύου, καθώς και τα οικονομικά εγκλήματα. Θα ενισχυθεί η συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα και θα εναρμονιστούν οι διατάξεις περί προστασίας δεδομένων με τους υφιστάμενους κανόνες της ΕΕ.

Η Ευρωπόλ και άλλοι οργανισμοί της ΕΕ, όπως ο Frontex, ο CEPOL και η Eurojust, συνέχισαν να αναπτύσσουν, με την υποστήριξη της Επιτροπής, τον κύκλο πολιτικής της ΕΕ για το σοβαρό και διεθνές οργανωμένο έγκλημα, την «**Ευρωπαϊκή Πολυκλαδική Πλατφόρμα κατά των Εγκληματικών Απειλών**» (EMPACT)¹⁶⁰. Η συνεργασία στο πλαίσιο της EMPACT εξακολούθησε να αποδεικνύεται αποτελεσματικό εργαλείο κατά του οργανωμένου εγκλήματος ανά την Ευρώπη, όπως για παράδειγμα κατά τη διάρκεια των «ημερίδων κοινής δράσης» που έλαβαν χώρα τον Σεπτέμβριο, τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο του 2020¹⁶¹. Αυτό καταδεικνύει σαφώς την αξία της συνεργασίας. Υποστηρίζεται επίσης από λιγότερο μετρήσιμους στόχους: βελτιωμένη εικόνα βάσει πληροφοριών, κατάρτιση και ανάπτυξη ικανοτήτων, πρόληψη, συνεργασία με εταίρους εκτός ΕΕ και καταπολέμηση του εγκλήματος στο διαδίκτυο¹⁶². Η ανεξάρτητη αξιολόγηση

¹⁵⁹ COM(2020) 796.

¹⁶⁰ Η EMPACT είναι το εργαλείο αστυνομικής συνεργασίας της ΕΕ για την αντιμετώπιση των σημαντικότερων απειλών για την ασφάλεια της ΕΕ μέσω της ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών των κρατών μελών, των θεσμικών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ, καθώς και τρίτων χωρών και οργανισμών. Η EMPACT συνδέει διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη (πολυκλαδική προσέγγιση) για τη βελτίωση και την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, των θεσμικών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ, καθώς και τρίτων χωρών και οργανισμών, συμπεριλαμβανομένου του ιδιωτικού τομέα.

¹⁶¹ Ημερίδες κοινής δράσης (ΗΚΔ) της EMPACT: «επιχείρηση Βόσπορος», κατάσχεση 1 776 πυροβόλων όπλων (2-11 Νοεμβρίου), «ΗΚΔ Mobile 3»: ανακτήθηκαν περισσότερα από 350 κλαπέντα αυτοκίνητα και περισσότερα από 1 000 κλαπέντα εξαρτήματα αυτοκινήτων. (12-13 Οκτωβρίου), «ΗΚΔ κατά της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση», οι αστυνομικοί εντόπισαν 715 δυνητικά θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης (14-20 Σεπτεμβρίου). «ΗΚΔ κατά της εγκληματικότητας στην νοτιοανατολική Ευρώπη», 51 όπλα διαφόρων ειδών και 47 κιλά διαφόρων ναρκωτικών (Σεπτέμβριος).

¹⁶² Όλα τα αναλυτικά ενημερωτικά δελτία για τα αποτελέσματα με αριθμητικά στοιχεία, ανά τομέα προτεραιότητας για την εγκληματικότητα στην ΕΕ στο πλαίσιο της EMPACT, διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7623-2020-INIT/en/pdf>, έγγραφο 7623/20, 5 Μαΐου 2020.

του κύκλου πολιτικής της ΕΕ 2018-2021/EMPACT το 2020¹⁶³ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αποδεικνύεται ολοένα και πιο συναφής και αποτελεσματικός για την αντιμετώπιση των πλέον επιτακτικών προκλήσεων που θέτουν οι ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος. Δημιουργείται προστιθέμενη αξία με την παροχή πλατφόρμας συνεργασίας η οποία παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να επιτύχουν καλύτερα αποτελέσματα έναντι του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος απ' ό,τι αν αντιμετώπιζαν τα ζητήματα αυτά μεμονωμένα. Στην αξιολόγηση επισημάνθηκαν επίσης ευκαιρίες και διατυπώθηκαν συστάσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη αυτού του πολύ χρήσιμου εργαλείου συνεργασίας για τον επόμενο κύκλο 2022-2025.

Η Επιτροπή θα δρομολογήσει το 2021 πρωτοβουλία για έναν **κώδικα αστυνομικής συνεργασίας της ΕΕ**, με σκοπό τον εξορθολογισμό, την ενίσχυση, την ανάπτυξη, τον εκσυγχρονισμό και τη διευκόλυνση της συνεργασίας για την επιβολή του νόμου μεταξύ των αρμόδιων εθνικών υπηρεσιών. Ο κώδικας αυτός θα παράσχει σημαντική στήριξη στα κράτη μέλη στον αγώνα τους κατά του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας.

Συνεργασία απαιτείται επίσης μεταξύ των **αστυνομικών αρχών και άλλων αρχών επιβολής του νόμου**, καθώς και με υπηρεσίες όπως τα τελωνεία. Οι **τελωνειακές αρχές** της ΕΕ διαδραματίζουν βασικό ρόλο στη διασφάλιση της ασφάλειας στα εξωτερικά σύνορα και της ασφάλειας της αλυσίδας εφοδιασμού και, ως εκ τούτου, συμβάλλουν στην εσωτερική ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι νέες και αναδυόμενες απειλές αφορούν τις κύριες διασυνδέσεις μεταξύ τελωνειακών αρχών και αρχών επιβολής του νόμου, αναδεικνύοντας ιδίως την αξία των τελωνειακών ελέγχων όσον αφορά την «ανίχνευση/πρόληψη» και τον ηγετικό ρόλο των τελωνειακών αρχών όσον αφορά τα εμπορεύματα. Η Επιτροπή υποστηρίζει και ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ τελωνειακών αρχών και Ευρωπόλ¹⁶⁴, με άμεσο αντίκτυπο στη δράση σε τομείς όπως τα πυροβόλα όπλα, το περιβαλλοντικό έγκλημα, η χρηματοδότηση του εγκλήματος και το κυβερνοέγκλημα. Οι τελωνειακές αρχές συμμετέχουν επί του παρόντος σε διάφορες δράσεις υπό την ηγεσία της Ευρωπόλ κατά του σοβαρού και διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος¹⁶⁵, καθώς και σε κύκλους κατάρτισης του CEPOL. Οι δραστηριότητες αυτές συμβάλλουν στην προώθηση και την περαιτέρω ανάπτυξη της διυπηρεσιακής συνεργασίας και στην ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ των βασικών παραγόντων.

Η ύπαρξη **ισχυρών και αποτελεσματικών συστημάτων ανταλλαγής πληροφοριών** είναι απαραίτητη για την καλύτερη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των δικαστικών αρχών και των αρχών επιβολής του νόμου σε ολόκληρη την ΕΕ. Το **σύστημα πληροφοριών Σένγκεν (SIS)** έχει επίσης ενισχυθεί μέσω επικαιροποιημένων κανόνων οι οποίοι αντιμετωπίζουν πιθανά κενά με τη δημιουργία πρόσθετων κατηγοριών καταχωρίσεων, με την επέκταση του καταλόγου των αντικειμένων για τα οποία μπορούν να εισαχθούν καταχωρίσεις,

¹⁶³ Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 27ης Μαρτίου 2017, σχετικά με τη συνέχιση του κύκλου πολιτικής της ΕΕ για το οργανωμένο και το σοβαρό διεθνές έγκλημα για την περίοδο 2018-2021 (7704/17) προβλέφθηκε η διενέργεια ανεξάρτητης αξιολόγησης.

¹⁶⁴ Βλ. για παράδειγμα το σχέδιο δράσης της ομάδας εργασίας για την τελωνειακή συνεργασία (CCWP). Βασικοί τομείς για την περίοδο 2020-2021 είναι οι εξής: αυξημένη παρουσία τελωνειακών υπαλλήλων στα γραφεία σύνδεσης στην Ευρωπόλ, άμεση πρόσβαση των τελωνειακών αρχών στην εφαρμογή δικτύου ασφαλούς ανταλλαγής πληροφοριών (SIENA) της Ευρωπόλ, καλύτερη εκπροσώπηση των τελωνειακών υπαλλήλων στις εθνικές μονάδες Ευρωπόλ και συμμετοχή των αστυνομικών και τελωνειακών αρχών στη Διάσκεψη Αρχηγών της Ευρωπαϊκής Αστυνομίας.

¹⁶⁵ Απάτη στον τομέα των ειδικών φόρων κατανάλωσης/του ΦΠΑ, διακίνηση πυροβόλων όπλων, περιβαλλοντικό έγκλημα, χρηματοδότηση του εγκλήματος, καταπολέμηση της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης.

καθώς και με την παροχή δυνατότητας εισαγωγής νέων τύπων στοιχείων¹⁶⁶. Οι νέοι κανόνες άρχισαν να ισχύουν στις 28 Δεκεμβρίου 2018 και αναμένεται να έχουν τεθεί σε πλήρη εφαρμογή έως τον Δεκέμβριο του 2021¹⁶⁷.

Ομοίως, το 2019 το **Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών Ποινικού Μητρώου (ECRIS)** συμπληρώθηκε από πρόσθετο σύστημα το οποίο καθιστά δυνατή την αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών ποινικού μητρώου για υπηκόους τρίτων χωρών που έχουν καταδικαστεί στην ΕΕ (ECRIS-TCN). Οι εργασίες για την τεχνική ανάπτυξη και υλοποίηση αυτού του νέου κεντρικού συστήματος βρίσκονται επί του παρόντος σε εξέλιξη και το σύστημα αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία το 2023.

Στις 24 Ιουλίου 2020 η Επιτροπή εξέδωσε έκθεση για την επανεξέταση της οδηγίας για τις καταστάσεις ονομάτων επιβατών (PNR)¹⁶⁸, στο πλαίσιο της οποίας επανεξετάζονται τα δύο πρώτα έτη εφαρμογής της οδηγίας PNR¹⁶⁹. Σύμφωνα με την έκθεση, η ανάπτυξη του συστήματος PNR βρίσκεται σε καλό δρόμο. Η χρήση των δεδομένων PNR είναι απαραίτητη στο πλαίσιο της καταπολέμησης της τρομοκρατίας και του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος, και έχει ήδη αποφέρει απτά αποτελέσματα. Μόνο ένα κράτος μέλος δεν έχει κοινοποιήσει ακόμη στην Επιτροπή την πλήρη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο¹⁷⁰. Στις 3 Δεκεμβρίου 2020 η Επιτροπή διαβίβασε αιτιολογημένη γνώμη λόγω μη κοινοποίησης της πλήρους μεταφοράς της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο.

Στις 9 Σεπτεμβρίου 2020 η Επιτροπή δημοσίευσε την αξιολόγηση της **οδηγίας για τις εκ των προτέρων πληροφορίες σχετικά με τους επιβάτες** του 2004¹⁷¹. Στην αξιολόγηση επισημαίνονται διάφορες ελλείψεις και ασυνέπειες, οι οποίες θα εξεταστούν κατά την επικείμενη αναθεώρηση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου. Μια ακόμη βασική πράξη που τελεί υπό περαιτέρω εξέταση είναι οι **αποφάσεις Prüm**¹⁷², οι οποίες πρέπει να εξεταστούν υπό το πρίσμα των επιχειρησιακών και τεχνολογικών εξελίξεων και των εξελίξεων στους τομείς της εγκληματολογίας και της προστασίας των δεδομένων.

Η συνεργασία δεν πρέπει να περιορίζεται εντός της ΕΕ, αλλά να επεκταθεί σε **βασικές τρίτες χώρες με σκοπό την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος**. Στις 13 Μαΐου 2020 το Συμβούλιο ενέκρινε την έναρξη διαπραγματεύσεων με τη Νέα Ζηλανδία σχετικά με την ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μεταξύ της Ευρώπης και της Νέας Ζηλανδίας. Οι διαπραγματεύσεις με την Τουρκία βρίσκονται σε εξέλιξη, ωστόσο, δεν έχει συντελεστεί πρόοδος στις διαπραγματεύσεις με την Αίγυπτο, την Αλγερία, την Ιορδανία, το Ισραήλ, τον Λίβανο, το Μαρόκο και την Τυνησία όσον αφορά την ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για την καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος και της τρομοκρατίας. Επιπλέον, στις 19 Νοεμβρίου 2020 η Επιτροπή εξέδωσε σύσταση για απόφαση του Συμβουλίου με την οποία εγκρίνεται η έναρξη διαπραγματεύσεων για συμφωνίες μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δέκα

¹⁶⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1860, κανονισμός (ΕΕ) 2018/1861, κανονισμός (ΕΕ) 2018/1862.

¹⁶⁷ Επιπλέον, το SIS θα επικαιροποιηθεί σύμφωνα με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις στον κανονισμό της Ευρώπης (COM(2020) XXX)

¹⁶⁸ COM(2020) 305.

¹⁶⁹ Οδηγία (ΕΕ) 2016/681.

¹⁷⁰ Σλοβενία

¹⁷¹ SWD(2020) 174.

¹⁷² Το πλαίσιο Prüm διευκολύνει την αυτόματη ανταλλαγή DNA, δακτυλικών αποτυπωμάτων και αδειών κυκλοφορίας οχημάτων μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου. Έχει δημοσιευθεί αρχική εκτίμηση αντικτύπου.

τρίτων χωρών σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ της Eurojust και αυτών των τρίτων χωρών όσον αφορά την ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα¹⁷³.

Όσον αφορά τη **διεθνή συνεργασία για την ανταλλαγή PNR** για τους σκοπούς της καταπολέμησης της τρομοκρατίας και του σοβαρού εγκλήματος, το Συμβούλιο ενέκρινε την έναρξη διαπραγματεύσεων με την Ιαπωνία για την υπογραφή συμφωνίας PNR¹⁷⁴. Εν τω μεταξύ, οι **κοινές αξιολογήσεις των υφιστάμενων συμφωνιών ΕΕ-ΗΠΑ και ΕΕ-Αυστραλίας βρίσκονται στο στάδιο της οριστικοποίησης**. Η Επιτροπή δρομολόγησε επίσης διαδικασία επανεξέτασης της τρέχουσας συνολικής προσέγγισής της όσον αφορά τις διαβιβάσεις δεδομένων PNR σε τρίτες χώρες¹⁷⁵.

Η Επιτροπή συνεργάζεται επίσης με τα Ηνωμένα Έθνη για την αύξηση της ικανότητας των χωρών εταίρων όσον αφορά την πρόληψη, την ανίχνευση, τη διερεύνηση και τη δίωξη τρομοκρατικών εγκλημάτων και άλλων σοβαρών εγκλημάτων, μέσω της συλλογής και ανάλυσης δεδομένων επιβατών, τόσο API όσο και PNR.

Η Επιτροπή συμμετείχε στη διαδικασία διευκόλυνσης των διαβιβάσεων δεδομένων PNR σύμφωνα με τις νομικές απαιτήσεις της ΕΕ στο πλαίσιο των νέων προτύπων PNR¹⁷⁶ που ενέκρινε ο Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Αεροπορίας (ICAO)¹⁷⁷. Στις 23 Ιουνίου 2020, το Συμβούλιο του ICAO ενέκρινε τα νέα πρότυπα και συνιστώμενες πρακτικές (SARP) σχετικά με τις καταστάσεις ονομάτων επιβατών (PNR)¹⁷⁸ και τα συμβαλλόμενα μέρη πρέπει, έως τις 30 Ιανουαρίου 2021, να ενημερώσουν τον ICAO για τυχόν διαφορές μεταξύ των εθνικών ρυθμιστικών πρακτικών τους και των νέων SARP για τις PNR.

2. Η συμβολή των ισχυρών εξωτερικών συνόρων

Η σύγχρονη και αποτελεσματική διαχείριση των εξωτερικών συνόρων έχει καίρια σημασία για τη διασφάλιση της ασφάλειας των πολιτών της ΕΕ. Η συμμετοχή όλων των σχετικών φορέων για τη μέγιστη αξιοποίηση της ασφάλειας στα σύνορα και η παροχή επαρκών εργαλείων σε αυτούς μπορούν να έχουν πραγματικό αντίκτυπο στην πρόληψη του διασυνοριακού εγκλήματος και της τρομοκρατίας. Στο νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο¹⁷⁹ επισημάνθηκε επίσης η ανάγκη για άρτια και δίκαιη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων, συμπεριλαμβανομένων των ελέγχων ταυτότητας, υγείας και ασφάλειας. Αυτό αποτελεί μέρος της ολοκληρωμένης προσέγγισης και καταδεικνύει ότι η πολιτική για τη μετανάστευση, το άσυλο, την ένταξη και τη διαχείριση των συνόρων εξαρτάται από την επίτευξη προόδου σε όλα τα μέτωπα.

Στο νέο σύμφωνο υπογραμμίστηκε ότι ένας αποτελεσματικός χώρος Σένγκεν είναι απαραίτητος για τη μεταναστευτική πολιτική και έχει επίσης σημαντικές επιπτώσεις στην ασφάλεια. Αυτό συζητήθηκε στο πρώτο φόρουμ Σένγκεν που πραγματοποιήθηκε στις 30 Νοεμβρίου 2020. Εκπρόσωποι των κρατών μελών και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

¹⁷³ Οι προτεινόμενες τρίτες χώρες είναι οι εξής: Αίγυπτος, Αλγερία, Αρμενία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Ιορδανία, Ισραήλ, Λίβανος, Μαρόκο, Τουρκία και Τυνησία, COM(2020) 743 final.

¹⁷⁴ 18 Φεβρουαρίου 2020.

¹⁷⁵ Χάρτης πορείας σχετικά με την εξωτερική διάσταση της πολιτικής της ΕΕ για τις καταστάσεις ονομάτων επιβατών, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12531-External-dimension-of-the-EU-policy-on-Passenger-Name-Records>

¹⁷⁶ Απόφαση (ΕΕ) 2019/2107 του Συμβουλίου.

¹⁷⁷ Απόφαση 2396 (2017) του Συμβουλίου Ασφαλείας.

¹⁷⁸ Αναφέρεται ως τροποποίηση 28 του παραρτήματος 9 (Διευκόλυνση) της σύμβασης για τη διεθνή πολιτική αεροπορία («σύμβαση του Σικάγου»).

¹⁷⁹ COM (2020) 609.

συμφώνησαν σχετικά με τη σημασία ενός αποτελεσματικού Σένγκεν που αποφέρει οφέλη στους πολίτες όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία καθώς και την ασφάλεια. Η διαδικασία αυτή θα αποτελέσει τη βάση για μια νέα στρατηγική Σένγκεν που θα προταθεί το 2021. Ο μηχανισμός αξιολόγησης και παρακολούθησης Σένγκεν αποτελεί βασικό εργαλείο για τη διασφάλιση αμοιβαίας εμπιστοσύνης και καλύτερης και συνεκτικότερης εφαρμογής του κεκτημένου του Σένγκεν, συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων του στην ασφάλεια. Ο εν λόγω μηχανισμός αποτέλεσε σημαντικό θέμα της έκθεσης που εκδόθηκε στις 25 Νοεμβρίου¹⁸⁰, η οποία παρουσιάζει την τρέχουσα κατάσταση όσον αφορά την εφαρμογή του κεκτημένου του Σένγκεν, και προβαίνει σε απολογισμό της λειτουργίας του μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης Σένγκεν.

Οι **κανονισμοί για τη διαλειτουργικότητα**¹⁸¹ αποσκοπούν στην εξυπνότερη και αποτελεσματικότερη συνεργασία μεταξύ υφιστάμενων και νέων ή αναβαθμισμένων συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ για τη διαχείριση της ασφάλειας, των συνόρων και της μετανάστευσης. Η διαλειτουργικότητα μεταξύ των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ θα βελτιώσει την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα και θα συμβάλει στην πρόληψη της παράνομης μετανάστευσης καθώς και στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου ασφάλειας. Θα αποτελέσει πολύτιμο πρόσθετο εργαλείο για τις αρχές επιβολής του νόμου και τις συνοριακές αρχές¹⁸². Τα κράτη μέλη, οι συνδεδεμένες χώρες Σένγκεν και οι αρμόδιοι οργανισμοί της Ένωσης (eu-LISA, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής και Ευρωπόλ) πρέπει να βρίσκονται σε ετοιμότητα και η Επιτροπή παρακολουθεί την προετοιμασία και την ετοιμότητα ώστε να διασφαλίσει την επίτευξη πλήρους εφαρμογής έως το τέλος του 2023.

Στις 8 Δεκεμβρίου 2020 επιτεύχθηκε προσωρινή συμφωνία μεταξύ των συννομοθετών σχετικά με την πρόταση **επικαιροποίησης του Συστήματος Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις**¹⁸³.

Ωστόσο, **πρέπει να θεσπιστεί περαιτέρω βασική νομοθεσία**. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να κατασταλάξει σχετικά με την ετοιμότητά του για συνεργασία με το Συμβούλιο όσον αφορά τις τροποποιήσεις¹⁸⁴ στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού (ETIAS)¹⁸⁵.

Οι συνδέσεις μεταξύ σχετικών συστημάτων πληροφοριών για την ανάλυση κινδύνων για την ασφάλεια είναι καίριας σημασίας για την ενίσχυση της ασφάλειάς μας. Η ενίσχυση της **συνεργασίας μεταξύ τελωνειακών αρχών και αρχών διαχείρισης των συνόρων** και των συνεργειών μεταξύ των **συστημάτων πληροφοριών** τους σύμφωνα με τους σχετικούς ελέγχους και ισορροπίες, συμπεριλαμβανομένων των νομοθεσιών για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής, αποτελεί προτεραιότητα του σχεδίου δράσης της 28ης Σεπτεμβρίου 2020 για τη μετάβαση της τελωνειακής ένωσης στο επόμενο στάδιο¹⁸⁶. Στο πλαίσιο προκαταρκτικής αξιολόγησης την οποία διενήργησε η Επιτροπή από κοινού με αστυνομικούς και τελωνειακούς εμπειρογνώμονες από τα κράτη

¹⁸⁰ SWD(2020)327final.

¹⁸¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/817 και κανονισμός (ΕΕ) 2019/818.

¹⁸² Υπάρχοντα συστήματα σύστημα πληροφοριών Σένγκεν (SIS), σύστημα πληροφοριών για τις θεωρήσεις (VIS), Eurodac και μελλοντικά συστήματα: σύστημα εισόδου/εξόδου, Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού (ETIAS), Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών Ποινικού Μητρώου για υπηκόους τρίτων χωρών (ECRIS-TCN).

¹⁸³ COM(2019)12

¹⁸⁴ COM(2019) 3 final και COM(2019) 4 final.

¹⁸⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1240 και κανονισμός (ΕΕ) 2018/1241.

¹⁸⁶ COM(2020) 581.

μέλη, συνιστάται ιδίως η σύνδεση του συστήματος πληροφοριών Σένγκεν (SIS) και των δεδομένων της Ευρωπόλ με το τελωνειακό σύστημα ελέγχου των εισαγωγών (ICS2)¹⁸⁷, και θα δρομολογηθεί μελέτη σκοπιμότητας.

Ο **κανονισμός για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή**¹⁸⁸ τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2019 και συνιστά ριζική αναμόρφωση των ικανοτήτων και εργαλείων της ΕΕ για την ενίσχυση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ. Με τον τρόπο αυτό η συμβολή των συνόρων στην ασφάλεια θα ενισχυθεί σημαντικά. Η νέα εντολή ενισχύει την ικανότητα του Frontex να υποστηρίζει τα κράτη μέλη στη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων και των επιστροφών και επεκτείνει τις δυνατότητες συνεργασίας με τρίτες χώρες. Πραγματοποιούνται εργασίες για τη διασφάλιση της ετοιμότητας του μόνιμου σώματος Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής για την πρώτη του τοποθέτηση την 1η Ιανουαρίου 2021.

Τον Ιούνιο του 2019 η ΕΕ θέσπισε **αυστηρότερα πρότυπα ασφάλειας για τα δελτία ταυτότητας** προκειμένου να διευκολυνθεί η ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών της ΕΕ και, ταυτόχρονα, να μειωθεί η υποκλοπή ταυτότητας¹⁸⁹. Τα κράτη μέλη πρέπει να αρχίσουν να εκδίδουν δελτία ταυτότητας και έγγραφα διαμονής σύμφωνα με τα νέα πρότυπα ασφάλειας από τον Αύγουστο του 2021. Τα περισσότερα κράτη μέλη βρίσκονται επί του παρόντος σε διαδικασία εναρμόνισης του οικείου σχεδιασμού των εγγράφων με τις απαιτήσεις του κανονισμού.

3. Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας στον τομέα της ασφάλειας

Η **έρευνα στον τομέα της ασφάλειας και η προώθηση της καινοτομίας** στηρίζουν τη συντονισμένη απόκριση της ΕΕ σε σύνθετες προκλήσεις και καθιστούν δυνατή τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων για τον μετριασμό των κινδύνων. Η Ένωση Ασφάλειας αποτελεί έναν από τους τέσσερις τομείς εστίασης στο πλαίσιο του προγράμματος εργασίας 2018-2020 του προγράμματος «**Ορίζων 2020**¹⁹⁰», που αντιπροσωπεύει το 50 % της συνολικής δημόσιας χρηματοδότησης για την έρευνα στον τομέα της ασφάλειας στην ΕΕ. Οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων του 2019 σχετικά με την έρευνα στον τομέα της ασφάλειας στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» οδήγησαν στην επιλογή 42 έργων για τη λήψη χρηματοδότησης συνολικού ύψους 253 εκατ. EUR από την ΕΕ. Οι εργασίες θα περιλαμβάνουν την προστασία των υποδομών, την αύξηση της ανθεκτικότητας στις καταστροφές, την καταπολέμηση του εγκλήματος και της τρομοκρατίας και τη διασφάλιση των εξωτερικών συνόρων, καθώς και τη βελτίωση της ψηφιακής ασφάλειας. Ο ενδεικτικός διαθέσιμος προϋπολογισμός για τα έργα το 2020 είναι 265 εκατ. EUR. Περιλαμβάνεται πρόσκληση υποβολής προτάσεων ύψους 20 εκατ. EUR στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης, με σκοπό την παροχή στήριξης στις ευρωπαϊκές υπηρεσίες επιβολής του νόμου προκειμένου να αυξήσουν τις ικανότητές τους και να καλύψουν τα κενά δεξιοτήτων στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης, καθώς και να ενισχύσουν τη συνεργασία. Οι εργασίες που βρίσκονται σε στάδιο προετοιμασίας στο

¹⁸⁷ Σύστημα εκ των προτέρων πληροφοριών για τα φορτία, το οποίο χρησιμοποιείται για σκοπούς έγκαιρης εκτίμησης κινδύνων για την ασφάλεια όσον αφορά όλες τις διακινήσεις εμπορευμάτων που διέρχονται τα εξωτερικά σύνορα.

¹⁸⁸ Κανονισμός 2019/1896.

¹⁸⁹ Κανονισμός 2019/1157.

¹⁹⁰ Η ΕΕ διαθέσει χρηματοδότηση ύψους περίπου 91 εκατ. EUR σε έργα για την ενίσχυση της προστασίας των υποδομών, μεταξύ άλλων έναντι συνδυασμένων κυβερνοαπειλών και φυσικών απειλών, την εξασφάλιση βελτιωμένης και ταχείας απόκρισης σε συμβάντα και τη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών.

πλαίσιο του νέου ερευνητικού προγράμματος-πλαισίου «Ορίζων Ευρώπη» θα υποστηρίξουν την εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ για την Ένωση Ασφάλειας, καθώς και της σχετικής με τη διαχείριση των συνόρων και την ασφάλεια διάστασης του νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, των πολιτικών της ΕΕ για τη μείωση των κινδύνων καταστροφών και της στρατηγικής της ΕΕ για την ασφάλεια στη θάλασσα¹⁹¹.

Η χρηματοδοτούμενη από την ΕΕ έρευνα στον τομέα της ασφάλειας έχει αποδειχθεί επίσης αποτελεσματική για την προώθηση της συνεργασίας και τη στήριξη των επαγγελματιών του κλάδου της ασφάλειας κατά την πανδημία COVID-19¹⁹². Η στήριξη περιλαμβάνει εργαλεία για τη διενέργεια κοινών αξιολογήσεων και ερευνών σχετικά με επιδημιολογικούς και εγκληματικούς κινδύνους και απειλές.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η αξιοποίηση **καινοτόμων έργων**, οι οργανισμοί της ΕΕ πρέπει να ενταχθούν στο υφιστάμενο τοπίο της έρευνας και καινοτομίας στον τομέα της ασφάλειας. Σε συνέχεια της συνεδρίασης του Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2019, οι οργανισμοί της ΕΕ και το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Επιτροπής βρίσκονται σε διαδικασία δημιουργίας του **κόμβου καινοτομίας της ΕΕ για την εσωτερική ασφάλεια**, βάσει των υφιστάμενων νομικών εντολών τους, ο οποίος θα λειτουργεί ως συνεργατικό δίκτυο των εργαστηρίων καινοτομίας τους. Ο κόμβος θα αποτελέσει μηχανισμό συντονισμού για την παροχή στήριξης στις συμμετέχουσες οντότητες όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσεων, την ανάπτυξη κοινών έργων και τη διάδοση πορισμάτων και τεχνολογικών λύσεων που αναπτύσσονται και είναι συναφείς για την εσωτερική ασφάλεια¹⁹³.

Το **ευρωπαϊκό βιομηχανικό, τεχνολογικό και ερευνητικό κέντρο ικανοτήτων στον τομέα της κυβερνοασφάλειας και το δίκτυο εθνικών κέντρων συντονισμού** αποτελούν την απάντηση της Ευρώπης για τη στήριξη της καινοτομίας και της βιομηχανικής πολιτικής στον τομέα της κυβερνοασφάλειας. Στόχος τους είναι η ενίσχυση των ευρωπαϊκών ικανοτήτων στον τομέα της κυβερνοασφάλειας, η θωράκιση της οικονομίας και της κοινωνίας μας από κυβερνοεπιθέσεις, η διατήρηση της αριστείας στον τομέα της έρευνας και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ. Επί του παρόντος βρίσκονται σε εξέλιξη τριμερείς διάλογοι.

4. Δεξιότητες και ευαισθητοποίηση

Η ευαισθητοποίηση σε θέματα ασφάλειας και η απόκτηση των δεξιοτήτων για την αντιμετώπιση πιθανών απειλών είναι ουσιαστικής σημασίας για την οικοδόμηση μιας πιο ανθεκτικής κοινωνίας, όπου οι επιχειρήσεις, οι διοικητικές υπηρεσίες και τα άτομα θα είναι καλύτερα προετοιμασμένα. Επίσης σημαντική είναι η πρόσβαση των θυμάτων στα δικαιώματά τους.

Επαγγελματίες στους τομείς της επιβολής του νόμου και της δικαιοσύνης

Οι σχετικοί με την νόσο COVID-19 περιορισμοί επηρέασαν σημαντικά τον CEPOL, ο οποίος υποχρεώθηκε να ακυρώσει όλες τις προγραμματισμένες δραστηριότητες στις

¹⁹¹ Στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», η ομάδα 3 θα στηρίζει ιδίως την προτεραιότητα πολιτικής της Επιτροπής «Προώθηση του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής μας», καθώς και τις προτεραιότητες «Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία» και «Μια Ευρώπη έτοιμη για την ψηφιακή εποχή».

¹⁹² Οι δράσεις του προγράμματος «Ορίζων 2020» που στηρίζουν την αντιμετώπιση της πανδημίας διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: <https://www.researchgate.net/publication/341287556>.

¹⁹³ Στις 21 Φεβρουαρίου 2020 η μόνιμη επιτροπή για την επιχειρησιακή συνεργασία στον τομέα της εσωτερικής ασφάλειας επιβεβαίωσε τη δήλωση αποστολής, τα βασικά χαρακτηριστικά, τα καθήκοντα και τη διακυβέρνηση του κόμβου καινοτομίας της ΕΕ για την εσωτερική ασφάλεια.

εγκαταστάσεις του από τον Μάρτιο του 2020. Οι ειδικές αυτές συνθήκες οδήγησαν επίσης σε αυξανόμενη ζήτηση για διαδικτυακές υπηρεσίες· κατά τους τέσσερις πρώτους μήνες του έτους, ο οργανισμός κατέγραψε αύξηση 30 % στις εικονικές δραστηριότητες και αύξηση 100 % στους διαδικτυακούς χρήστες. Μεταξύ των τομέων προτεραιότητας όσον αφορά την κατάρτιση για την περίοδο 2019-2021¹⁹⁴ περιλαμβάνονται η καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, της τρομοκρατίας, της εμπορίας ανθρώπων και του κυβερνοεγκλήματος, καθώς και της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης. Η Επιτροπή καταρτίζει επί του παρόντος την αξιολόγηση του CEPOL, η οποία θα ολοκληρωθεί έως τον Ιούλιο του 2021.

Ευρύ κοινό

Την Ημέρα Ασφαλούς Διαδικτύου για το 2018 δρομολογήθηκε η **εκστρατεία #SaferInternet4EU**. Οι δραστηριότητες είχαν σχεδόν 63 εκατ. αποδέκτες στην ΕΕ την τελευταία διετία και περιλαμβάνουν βραβεία, παροχή στήριξης στους εκπαιδευτικούς και κυβερνοϋγιεινή. Το δίκτυο κέντρων για ασφαλέστερη χρήση του διαδικτύου παρείχε περισσότερους από 1 800 νέους πόρους, οι οποίοι καλύπτουν θέματα όπως οι ψευδείς ειδήσεις, ο κυβερνοεκφοβισμός, οι ανησυχίες σχετικά με την ιδιωτική ζωή, η προσέγγιση παιδιών μέσω του διαδικτύου και η κυβερνοϋγιεινή.

Ο Οκτώβριος του 2020 ήταν ο 8ος ευρωπαϊκός **μήνας κυβερνοασφάλειας** για την προώθηση της διαδικτυακής ασφάλειας στην ΕΕ. Φέτος, σκοπός της εκστρατείας ήταν η κάλυψη ζητημάτων ασφάλειας που περιβάλλουν την ψηφιοποίηση της καθημερινής ζωής, η οποία επιταχύνθηκε λόγω της πανδημίας COVID-19. Στο πλαίσιο της εκστρατείας «Σκέψου πριν κάνεις κλικ», επισημάνθηκαν διάφορα θέματα κυβερνοασφάλειας ώστε να βοηθηθούν οι χρήστες να εντοπίζουν και να προετοιμάζονται για κυβερνοαπειλές. Η Ευρωπαϊκή Πρόκληση για την Κυβερνοασφάλεια 2021, η οποία θα πραγματοποιηθεί στην Πράγα, βρίσκεται σε στάδιο προετοιμασίας.

Σημαντικό εργαλείο για την παροχή βοήθειας σε θύματα κυβερνοεγκλήματος είναι το No More Ransom¹⁹⁵, ένα δωρεάν αποθετήριο εργαλείων αποκρυπτογράφησης που βοηθά τα θύματα να προβάλλουν αντίσταση και να μην καταβάλλουν χρήματα στους χάκερ. Το εν λόγω εργαλείο, το οποίο υποστηρίζεται από το κέντρο για τα εγκλήματα στον κυβερνοχώρο της Ευρώπης, συμπλήρωσε τέσσερα έτη λειτουργίας τον Ιούλιο του 2020 και από την έναρξη λειτουργίας του έχει δεχθεί πάνω από 4,2 εκατομμύρια επισκέπτες από 188 χώρες, ενώ παράλληλα χάρη σε αυτό αιτήματα για λύτρα ύψους περίπου 632 εκατ. EUR δεν έχουν καταλήξει στις τσέπες εγκληματιών.

Την 1η Ιουλίου 2020 η Επιτροπή παρουσίασε το **Ευρωπαϊκό Θεματολόγιο δεξιοτήτων**¹⁹⁶ για βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και ανθεκτικότητα. Το εν λόγω θεματολόγιο καθορίζει φιλόδοξους, ποσοτικούς στόχους για τη βελτίωση των υφιστάμενων δεξιοτήτων και την εκπαίδευση σε νέες δεξιότητες, οι οποίοι πρέπει να επιτευχθούν την επόμενη πενταετία. Περιλαμβάνει ειδικές δράσεις για την αύξηση του αριθμού των πτυχιούχων στους τομείς των φυσικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής, των τεχνών και των μαθηματικών που απαιτούνται σε τομείς αιχμής, όπως η κυβερνοασφάλεια. Στις 10 Νοεμβρίου 2020 η Επιτροπή εγκαινίασε το σύμφωνο για τις δεξιότητες στο πλαίσιο της πέμπτης έκδοσης της ευρωπαϊκής εβδομάδας για τις επαγγελματικές δεξιότητες 2020. Το εν λόγω σύμφωνο προωθεί την κοινή δράση με σκοπό τη μεγιστοποίηση του αντικτύπου της επένδυσης στη βελτίωση των υφιστάμενων

¹⁹⁴ European Union Strategic Training Needs Assessment 2018-2021, [έκθεση EU-STNA](#), CEPOL.

¹⁹⁵ <https://www.nomoreransom.org/>.

¹⁹⁶ COM(2020)274.

δεξιοτήτων και στην εκπαίδευση σε νέες δεξιότητες. Από κοινού με το σύμφωνο, ανακοινώθηκαν οι πρώτες ευρωπαϊκές συμπράξεις για τις δεξιότητες σε τρεις τομείς: αυτοκινητοβιομηχανία, μικροηλεκτρονική και αεροδιαστημική και άμυνα.

Στις 30 Σεπτεμβρίου 2020 η Επιτροπή θέσπισε σειρά στρατηγικών πολιτικής οι οποίες θα έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη της μακροπρόθεσμης ικανότητας δεξιοτήτων της ΕΕ στον τομέα της ασφάλειας. Το **σχέδιο δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση για την περίοδο 2021-2027**¹⁹⁷ θα δημιουργήσει ένα οικοσύστημα ψηφιακής εκπαίδευσης υψηλών επιδόσεων με ενισχυμένες ικανότητες για τον ψηφιακό μετασχηματισμό¹⁹⁸. Την ίδια ημέρα εκδόθηκε ανακοίνωση σχετικά με την υλοποίηση του **Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης** έως το 2025¹⁹⁹, η οποία δίνει ιδιαίτερη έμφαση στις βασικές και ψηφιακές δεξιότητες. Η ανακοίνωση σχετικά με έναν νέο **Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας για την έρευνα και την καινοτομία**²⁰⁰ χαράσσει τον δρόμο προς τη βελτίωση του ευρωπαϊκού τοπίου όσον αφορά την έρευνα και την καινοτομία και την επιτάχυνση της μετάβασης της ΕΕ στην ψηφιακή ηγεσία, καθώς και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας, σε όλες τις μορφές της, στους οργανισμούς έρευνας και καινοτομίας.

Το πρόγραμμα Erasmus+ συμβάλλει επίσης στην καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης μέσω έργων που καταπολεμούν τη ριζοσπαστικοποίηση, τον βίαιο εξτρεϊσμό, τον κοινωνικό αποκλεισμό, την παραπληροφόρηση και τις ψευδείς ειδήσεις.²⁰¹ Παράδειγμα αποτελεί το έργο για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης στις φυλακές, το οποίο αποσκοπεί στην ενίσχυση των ικανοτήτων του προσωπικού πρώτης γραμμής όσον αφορά τον εντοπισμό, την αναφορά και την ερμηνεία ενδείξεων ριζοσπαστικοποίησης και την κατάλληλη απόκριση²⁰². Το έργο No Hate BootCamp βοήθησε νέους εργαζόμενους να γίνουν «πρεσβευτές κατά της ρητορικής μίσους» στις τοπικές τους κοινότητες.

Η ίδια η Επιτροπή επιδιώκει τη συμμετοχή του κοινού σε διαδικασίες προβληματισμού σχετικά με την πολιτική ασφάλειας της ΕΕ. Οι δράσεις σε επίπεδο ΕΕ έχουν αποκτήσει μεγαλύτερη προβολή και έχουν καταστεί περισσότερο προσβάσιμες στους πολίτες μέσω του νέου **δικτυακού τόπου για τη στρατηγική ασφάλειας της ΕΕ**²⁰³. Έχουν δρομολογηθεί διάφορες **δημόσιες διαβουλεύσεις**, οι οποίες παρέχουν στους πολίτες τη δυνατότητα να επηρεάζουν άμεσα τη διαμόρφωση πολιτικής.

Όλα τα θύματα εγκλημάτων έχουν δικαίωμα στην παροχή στήριξης και προστασίας, αλλά τα θύματα των σοβαρότερων εγκλημάτων, όπως η τρομοκρατία ή η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών, χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής. Στις 24 Ιουνίου 2020 η Επιτροπή εξέδωσε την πρώτη **στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025)**²⁰⁴. Η εν λόγω στρατηγική αφορά τα θύματα όλων των εγκλημάτων αλλά δίνει

¹⁹⁷ COM(2020)624.

¹⁹⁸ https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/deap-communication-sept2020_en.pdf.

¹⁹⁹ COM(2020) 625.

²⁰⁰ COM(2020) 628.

²⁰¹ Μέχρι στιγμής έχουν χρηματοδοτηθεί περίπου 80 έργα τα οποία καλύπτουν ζητήματα σχετικά με τη ριζοσπαστικοποίηση: πάνω από εκατό έργα που αφορούν τρόπους πρόληψης και καταπολέμησης του κυβερνοεκφοβισμού και πάνω από εκατό έργα σχετικά με την παροχή εκπαίδευσης για τη δεοντολογική και με κριτική σκέψη χρήση του διαδικτύου, με σκοπό την αντιμετώπιση της διαδικτυακής παραπληροφόρησης.

²⁰² <http://www.r2pris.org/>.

²⁰³ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/european-security-union-strategy_el

²⁰⁴ COM(2020) 258.

ιδιαίτερη προσοχή στα πλέον ευάλωτα, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων τρομοκρατίας, των παιδιών θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης και των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Στις 22 Σεπτεμβρίου 2020 η Επιτροπή διοργάνωσε διάσκεψη υψηλού επιπέδου σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων, στο πλαίσιο της οποίας εγκαινίασε την **πλατφόρμα για τα δικαιώματα των θυμάτων**, με σκοπό την προώθηση μιας πιο οριζόντιας προσέγγισης όσον αφορά τα δικαιώματα των θυμάτων²⁰⁵. Η Επιτροπή διόρισε επίσης τον πρώτο **συντονιστή για τα δικαιώματα των θυμάτων**, με σκοπό την εξασφάλιση συνέπειας και αποτελεσματικότητας στην πολιτική για τα δικαιώματα των θυμάτων.

Όσον αφορά τα **θύματα της τρομοκρατίας**, τον Ιανουάριο του 2020 συστάθηκε το κέντρο εμπειρογνωσίας της ΕΕ για τα θύματα της τρομοκρατίας, με σκοπό την παροχή εμπειρογνωσίας, καθοδήγησης και υποστήριξης στις εθνικές αρχές και σε οργανισμούς υποστήριξης θυμάτων. Προωθεί την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και εμπειρογνωσίας μεταξύ επαγγελματιών και ειδικών σε διασυνοριακό επίπεδο. Σκοπός του δεν είναι η παροχή άμεσης βοήθειας σε συγκεκριμένα θύματα τρομοκρατίας, αλλά η υποστήριξη των εθνικών δομών όσον αφορά την παροχή επαγγελματικής αρωγής και στήριξης, συμπεριλαμβανομένων κατευθυντήριων γραμμών που πρόκειται να δημοσιευτούν το 2020. Το κέντρο της ΕΕ αποτελεί πιλοτικό έργο που θα διαρκέσει δύο έτη. Η προεδρία του Συμβουλίου καταβάλλει επί του παρόντος προσπάθειες για την πλαισίωση του κέντρου με ένα δίκτυο ενιαίων εθνικών σημείων επαφής για τα θύματα της τρομοκρατίας.

VI ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η στρατηγική για την Ένωση Ασφάλειας θεσπίστηκε με σκοπό την παροχή μιας ολοκληρωμένης και δυναμικής προσέγγισης. Οι πρόσφατες τρομοκρατικές επιθέσεις κατέδειξαν ξανά ότι η ΕΕ πρέπει να είναι σε θέση να αντιδρά, κάτι που μπορεί να επιτευχθεί με την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της δυνατότητας απόκρισής μας μέσω του εκσυγχρονισμού και της αποτελεσματικής χρήσης των βασικών εργαλείων που έχουμε στη διάθεσή μας. Καταδείχθηκε επίσης η ανάγκη προσήλωσης όλων των παραγόντων σε μια κοινή προσέγγιση, προκειμένου τα κράτη μέλη, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, ο ιδιωτικός τομέας, οι ΜΚΟ και οι ίδιοι οι πολίτες να μπορούν να διαδραματίσουν ρόλο στη δημιουργία μιας επαρκώς ισχυρής και ευέλικτης βάσης ασφάλειας. Αυτή η συνεκτική και συνεπής προσέγγιση αποτελεί επίσης τον βέλτιστο τρόπο διασφάλισης της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων μας στο πλαίσιο της προώθησης του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής μας.

Στην παρούσα έκθεση παρουσιάζονται οι πολυάριθμοι άξονες εργασιών που βρίσκονται σε εξέλιξη, ενώ παράλληλα τονίζεται η ανάγκη διατήρησης της δυναμικής. Στόχος του θεματολογίου της ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, το οποίο παρουσιάζεται σήμερα, είναι η ενίσχυση του ευρωπαϊκού πλαισίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας μέσω του καθορισμού των απαραίτητων επόμενων βημάτων: πρόβλεψη και πρόληψη της τρομοκρατίας, προστασία των πολιτών και των υποδομών και ετοιμότητα απόκρισης, έχοντας κατά νου τη διασύνδεση μεταξύ της εσωτερικής και της εξωτερικής

²⁰⁵ Η πλατφόρμα θα φέρει για πρώτη φορά σε επαφή τους κύριους παράγοντες σε επίπεδο ΕΕ, μεταξύ των οποίων το ευρωπαϊκό δίκτυο για τα δικαιώματα των θυμάτων, το δίκτυο εθνικών σημείων επαφής της ΕΕ για την αποζημίωση, ο συντονιστής της ΕΕ κατά της τρομοκρατίας, αρμόδιοι οργανισμοί όπως η Eurojust, ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου, το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων και η κοινωνία των πολιτών.

ασφάλειας. Ήδη υπάρχει περισσότερη συνεργασία, καταβάλλονται περισσότερες προσπάθειες για την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης και διαθέτουμε περισσότερα εργαλεία τα οποία στερούν από τους τρομοκράτες τα μέσα για την εκτέλεση επίθεσης. Τώρα πρέπει να σημειωθεί μεγαλύτερη πρόοδος. Στο πλαίσιο αυτό είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η θέσπιση νέων κανόνων για την αντιμετώπιση του τρομοκρατικού περιεχομένου στο διαδίκτυο, ενώ η επίτευξη συμφωνίας εντός του έτους αποτελεί μείζονα προτεραιότητα. Η Επιτροπή παροτρύνει επίσης τα κράτη μέλη να επιταχύνουν την εφαρμογή του συνόλου της συμφωνηθείσας νομοθεσίας. Η διασφάλιση της ασφάλειας των πολιτών της ΕΕ αποτελεί κοινή ευθύνη και η ανάληψη κοινής δράσης πρέπει να αποτελεί συλλογική φιλοδοξία για μια ασφαλέστερη Ευρώπη.